ANUL XXI
28
(846)
Sîmbătă
15 iulie
1978
8 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

«Mereu același și mereu altul»

„modest în simbolul lui luminos, înscriind pe boltă începutul și sfîrșitul zilei, luceafărul ne însoțește, ca un zîmbet al cosmosului, de-a lungul bucuriilor și întristărilor noastre".

Acestea au fost cuvintele prin care debuta **prefața** noii reviste **Luceafărul**, pornind spre cititor acum două decenii. Revistă ce continua firesc — într-o condiție grafică nouă, cu o deschidere generoasă către valoare, cu un grav respect față de tradiția culturii românești — experiența **„Tînărului scriitor"** (1952—1957), asumîndu-și limpezi și cuprinzătoare răspunderi față de destinul literaturii naționale, față de formarea și afirmarea unor noi generații de scriitori, în oglinda paginilor revistei se va reflecta, așadar, cu fidelitate imaginea propusă de scriitorii noștri de-a lungul acestor ani, așa cum s-a conturat ea în cărțile tipărite, în gîndurile mereu mai proaspete și mai adînci, mai curajoase și mai responsabile ce au guvernat actul solemn al creației.

Rememorînd acum, cu emoție, experiența revistei, căutînd a distinge trăsăturile sale esențiale, inițiativele ce i-au conferit personalitate și au impus-o în conștiința contemporanilor, vom constata că **Luceafărul** și-a făcut un statornic titlu de onoare din a prețui și a pune în lumină marile valori ale culturii naționale, ideile generoase ale tuturor creatorilor care și-au identificat noblețea gîndurilor lor, cu noblețea gîndurilor și aspirațiilor poporului.

Luceafărul s-a străduit, în toți acești ani, să-și manifeste prin paginile sale receptivitatea față de creația artistică a scriitorilor contemporani, să impună conștiinței publice acele opere a căror valoare estetică le argumenta durabilitatea.

Luceafărul și-a ilustrat, în acești ani, cu o consecventă semnificativă preocuparea de a descifra în rîndul celor mai tinere generații semnele talentului adevărat. Poate aduce acum, la ceasul de bilanț, drept argument al acestei grave misiuni, numele multor scriitori de prestigiu ai literaturii noastre contemporane, care și-au început „ucenicia literară" în paginile sale.

Toate acestea vin să demonstreze convingerea celor ce au asigurat apariția revistei în cei douăzeci de ani că numai printr-o conectare atentă, supl㠄 fără prejudecăți la pulsul viu al realității spirituale a țării, revista putea aspira, nu orgolios ci firesc, la recunoașterea rolului ei activ, obiectiv și constructiv în viața nouii noastre literaturi.

Aceste adevăruri, evidențiate de cele aproape 850 de numere ale **Luceafărului**, ne îndeamnă să exprimăm profunda noastră admirație și mulțumire tuturor celor care, lucrînd în redacție sau colaborînd la revistă, și-au adus contribuția de dăruire generoasă și exigentă creatoare la constituirea unei **biografii spirituale**, de nețăgăduită valoare și frumusețe, a **Luceafărului**.

Cercetate cu atenție, paginile revistei evidențiază adevărul că nu este suficient ca programul unei publicații de cultură să fie exprimat doar în articole cu caracter general, că acesta devine viabil doar în măsura în care creația literară promovată, spiritul critic al dezbaterilor și articolelor susțin, număr de număr, ideile directoare. Din acest punct de vedere paginile revistei mărturisesc o edificatoare continuitate, de la întîiul număr și pînă azi, eventualele **hiatusuri** trecătoare punînd mai puternic în lumină acest adevăr.

Azi, revista are deja o biografie și o vîrstă. Și una și alta se vor îmbogăți în anii ce vin, spre folosul culturii românești. Certitudine ce-și are un sprijin puternic în climatul nou, democratic al vieții noastre culturale, în prețuirea pe care partidul, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, o acordă literaturii și artei, rolului lor în viața societății, în marele proces de afirmare a unei noi, superioare umanități. Investigîndu-și împlinirile de pînă azi, necolind momentele în care gestul spiritual ezitant a făcut ca uneori paginile sale să nu-și afle dimensiunile meritate, revista **Luceafărul** privește cu în-

Nicolae Dragoș

Continuare în pag. a 5-a

Ligia Macovei : „Primăvara" (desen apărut în „Luceafărul" nr. 1 — 1958)

Douăzeci de ani

Ce tînăr este „Luceafărul" ! La douăzeci de ani, viața îți apare fără sfîrșit, cerul este mereu albastru, te iei la trîntă cu munții și cu valurile mării, crezi în frumos și în dreptate, te lupți cu indiferențele și suferi pentru toate urîțeniile lumii.

La douăzeci de ani, revista „Luceafărul" se privește în propria sa oglindă, dimensionată de aproape o mie de numere, de miile de pagini, scrise în plumb în cele peste o mie de săptămîni. Se privește cu mîndria tinereții, cu orgoliul conștiinței că a pornit la drum tînără și, după douăzeci de ani, a rămas tot tînără. Pentru că aceasta este imaginea revistei.

A fost creată pentru tineri și a slujit tinerețea în literatură. A fost scrisă de tineri și, chiar atunci cînd vîrstnicii s-au aflat în paginile ei, s-au antrenat în jocul tinereții și al elanurilor ei.

La douăzeci de ani „Luceafărul" poate să înscrie pe frontispiciul său că și-a făcut datoria și față de partid și față de popor și față de acest pămînt al nostru și față de cultura noastră. A făcut-o cu convingerea că o revistă literară reprezintă conștiința celor ce o scriu, a poeților, a prozatorilor, a dramaturgilor, a criticilor, este actul lor de cultură, conceput ca o valoroasă contribuție la construirea socialismului în România.

Se putea face mai mult ? O, dar unde și cînd nu se poate face mai mult ?

Urarea pentru viitorii douăzeci de ani și pentru încă mulți alții nu poate fi decît aceea ca „Luceafărul" să realizeze acest mai mult. Este urarea noastră, a tuturora, a cititorilor.

George Macovescu

IN PAGINILE 2–3–4–5

Amintiri de la „Luceafărul"

● Semnează : ● Mihu Dragomir ● Aurel Martin ● Eugen Barbu ● Romulus Zaharia ● Mihai Beniuc ● Haralamb Zincă ● Gh. Bulgăr ● Virgil Teodorescu ● Marin Bucur ● Al. Oprea ● Constantin Chiriță ● Ion Dodu Bălan ● Dan Deșliu ● Eugen Simion ● Fănuș Neagu ● Niculae Stoian ● Gica Iuteș ● Gheorghe Achiței ● Violeta Zamfirescu ● Nichita Stănescu ● Romul Munteanu ● Gelu Stoicescu ● Adrian Păunescu ● M. N. Rusu ● Valeriu Râpeanu ● Petru Vintilă.

Pagini de istorie literară

Longevitatea impune de obicei respect, cînd nu admirație. Vîrsta unei reviste nu înseamnă doar o acumulare cantitativă. De obicei revistele mureau de inaniție spirituală. În vîrsta unei publicații trebuie să vedem și forța ei. **Luceafărul** a împlinit douăzeci de ani de existență și primul lucru pe care trebuie să-l spunem este că puține reviste literare au atins în cuprinsul literaturii române această vîrstă. Douăzeci de ani sînt un bun prilej pentru un edificator examen de istorie literară, pentru descifrarea semnificațiilor ascunse în paginile vechilor colecții ale publicației de față.

Ceea ce impune de la primele numere este croiala revistei, faptul vizibil că e rodul unei concepții care a tins să creeze cadrul de lucru și climatul adecvat scopului. **Luceafărul** care urma **Tînărului scriitor** trebuia să fie și a fost, o revistă a tinerilor. Rubrica cea mai proeminentă a revistei a rămas ani de zile **Dintre sute de catarge**, în chenarul ei găsindu-și locul fără încetare de la număr la număr dialogul cu începătorii în ale scrisului. Era o rubrică de „poșta redacției" alcătuită cu tact, bun gust și simț critic. **Dintre sute de catarge** ieșea din șablonul micilor rubrici de poștă redacției mărginite de cele mai multe ori la răspunsuri rezumative, frecvent malițioase. Secretul acestei rubrici gîndită și scrisă în cea mai mare parte a ei de Mihu Dragomir era spiritul ei critic. **Dintre sute de catarge** a fost concepută ca o rubrică de critică literară, iată nota ei distinctivă, la care un scriitor de gust, finețe, cultură și infinită răbdare și tact a exercitat un oficiu de directivă literară cu consecințe incalculabile pentru mișcarea literară românească de mai tîrziu. Un număr impresionant de nume, validate astăzi literar, au trecut prin purgatoriul acestei rubrici de superioară concepție. Ea era generatorul revistei, punctul din care pleacă liniile ei de fugă.

Observația că **Dintre sute de catarge** era o rubrică de critică și nu un buletin capricios al unui amator de exercitii critice este importantă pentru definirea revistei în prima ei fază.

Un spirit critic unic guvernează revista și locul preponderent în ea îl are, în ciuda altor aparențe, critica literară. Revista e gîndită să răspundă unor solicitări multiple, are o bătaie de perspectivă, și creează capetele de pod ale unor viitoare inițiative încă de pe acum. Ea nu e doar o revistă pentru îndrumarea tinerilor, ci o revistă care cultivă pe scriitorii de indiscutabilă vocație, printre ei de la primul număr Fănus Neagu, Ion Lăncrănjan, care ține să păstreze contactul cu generațiile literare anterioare, colaborările lui Tudor Arghezi, Tudor Vianu, Perpessicius, Vladimir Streinu, Eugen Jebeleanu, Laurențiu Fulga, Marin Preda, Mihnea Gheorghiu nu sînt întîmplătoare, cu cele mai importante probleme de istorie literară, cu publicul interesat de literatură căruia i se răspunde la **Pagina elevului**. Arhitectul acestei reviste modulare care privea departe din foișorul anului 1958 a fost Mihu Dragomir. Compartimentarea și direcțiile revistei, rubricile ei au rezistat timpului. Dovada solidei concepții inițiale este că fiecare serie nouă a revistei s-a întors indiferent de conducătorul ei cel puțin la o parte din cadrele fixate de Mihu Dragomir.

Indiscutabil este că revista și-a atins scopul, ea lansînd ori impunînd multe nume noi. Dacă vom confrunta tabla de valori a literaturii române contemporane vom constata că mulți dintre scriitorii de incontestabil prestigiu actual provin din paginile **Luceafărului**. Cariera literară a lui Ion Gheorghe, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Constanța Buzea, Ileana Mălăncioiu, Marius Robescu nu se poate concepe în afara **Luceafărului**, după cum afirmarea lui Fănuș Neagu, Ion Lăncrănjan, D.R. Popescu, Ștefan Bănulescu, Ion Băiesu, George Bălăiță, Sorin Titel, chiar Nicolae Velea îi datorează enorm. Interesant este să constatăm că și Nicolae Breban și Augustin Buzura tot

M. Ungheanu

Continuare în pag. a 5-a

MIHU DRAGOMIR: „CRITICILOR"

inedit

Călcați ușor, pe clape de tăcere,
o, respectați locașu-acesta mut !
De-aici începe-a criticii putere
și sacrul meditației ținut.

Aici, e orice șoaptă-o piramidă,
crescută greu, din piatră și din chin.
Pășiți din cără.nidă-n cărămidă
pe-aleea sfincșilor cu somn senin.

Priviți pe geam : un critic tocmai scrie.
C-un zîmbet plutitor ca un ghețar
și-alege, grav, reteta din cutie
ca s-o lipească-n carte, ca-n ierbar.

Un altu șade-n veacul optsprezece,
(sînt cinci lăcate străjă la birou)
îi c-o prefață anu-ntreg și-l trece,
despre-un poet străvechi, citit din nou.

Alături, iată, lungi laboratoare,
e-o alchimie-n tuburi, rafturi, clești,
se caută cu multă-nfrigurare
formula după care nu greșești.

Aici se fierb zicale și citate
și-nveți să spui pe nu, rostind un da,
și se servesc exemple consacrate
ce te scutesc de riscuri și belea.

Sînt și-alte încăperi, unde se toarnă
metaforă și studii pe tipic,
inveți să cînți din pană ca din goarnă,
să spui de toate făr-să spui nimic.

Sau te deprinzi cu note, marginalii,
cu tot ce-i publicabil și frumos,
și-aștepți să se pronunțe- „oficialii"
de tot ce-apare, că-i mai sănătos.

E și comerț pe-aici, o prăvălie
cu fraze bune orice-ar fi să zici,
cu titluri tari, stilouri cu tămîie
să scrii despre cei mari și despre-amici.

★

O, critici, voi ! (Nu spun „cu flori deșarte",
ca Eminescu-acum aproape-un veac)
în ce ținuturi sterpe și departe
cercați însingurării voastre leac ?

De moțăit, nu-i vreme azi prin țară.
Pe schele, sus, nici nu poți ațipi.
În freamătul adînc ce ne-nconjoară
și tocurile noastre sînt mistrii.

Vrem fulger scrisu-n dușmani să
se-aprindă, —
și să zorească pasul tineresc.
Poporul cere-n artă, ca-n oglindă
să vadă chipul celor ce clădesc.

Ne ducem bine greaua noastră muncă !
Tot ce trăim pe strune-am petrecut ?
O piesă prost turnată, știm, se-aruncă,
Dar munca noastră n-are vreun rebut ?

Și mugurii ce crapă-n scoarța veche
grădinărește sînt udați la timp ?
Sau poate mai cîntăm după ureche
și mai oftăm prin vechiul anotimp ?

Se-nalță-atît de iute țara noastră !
Bat zorii mari cu palma la ferești.
E timp să iasă-a criticilor castă
dintre taclale „filozoficești".

Noi vrem lumina, focul, nu tăciunii
mocnind un pîlpîit stingher și trist.
Vreți să găsiți izvoru-nțelepciunii ?
E numai în curajul comunist.

Cît ați cunoaște buchea pe de-a rostul,
cu vorbe goale n-o să fiți soldați.
Nu vă săpați în maxime-adăpostul,
ci coborîți în viață, cutezați !

Vorbiți și voi deschis, ca muncitorii
ce v-au tăiat și vouă-n vreme drum.
Hai ! Părăsiți castelele și norii,
porniți și voi la luptă, și la drum.

1962

Prezența celor mai tineri scriitori

Condiția viabilității reale a oricărei publicații literare — se știe —, alături de alte aspecte asupra cărora nu considerăm necesar a insista acum, rezidă în ceea ce numim caracterul ei de organism deschis, adică de organism receptiv la mișcările cele mai semnificative ce se produc în viața literară înconjurătoare. În ultimă instanță, această sensibilitate de seismograf ultraperfecționat este în măsură să confere oricărei publicații o autoritate sporită, trainică, atît în fața obștei scriitoricești, cît și, firește, în fața cititorilor. Mai mult chiar, din perspectiva posterității, respectiv din perspectiva istoriei literare, șansa unei publicații de a se constitui în document de epocă viu, capabil a depune nemijlocit, de la sursă, mărturii asupra unei anume perioade literare, surprinsă în dinamica ei interioară, în datele ei originar intime, așadar, însăși această orgolioasă aspirație nutrită de orice revistă de a se înscrie pe orbita

Nicolae Ciobanu

Continuare în pag. a 7-a

În numărul de azi :
BIBLIOTECA «LUCEAFĂRUL»

● Planetă de tînăr ● **Premiile revistei pe anul 1977** ● Artur Bădiță ● Mircea Brăiliță ● Denisa Comănescu ● Adrian Frățilă ● Marin Lupșanu ● Aurel Antonie ● Stelian Zamora ● Dumitru Augustin Doman ● Mircea Nedelciu ● Sultana Craia ● Dan Alex. Condeescu ● Dan C. Mihăilescu.

Mihu Dragomir: INEDIT

amintiri de la „luceafărul“

Revista noastră

De ce i-am spus „Miorița“ ? Pentru a defini credința noastră nestrămutată, singura noastră rațiune de cetățeni și oameni ai condeiului, în geniul incomparabil al poporului. Pentru a întemeia munca noastră pe tradiția profundă și veșnic vie.

Pentru a ajuta, cît de puțin, la crearea acelor opere viitoare care să poată sta alături de balada ce-a străbătut veacurile.

Programul nostru este adunat în două cuvinte : tradiție și actualitate.

Nu o tradiție privită ca un șir de reconsiderări, de studii plicticoase sau chiar interesante, ci o tradiție care, născind actualitatea, face parte integrantă din ea.

Nu o actualitate constatată și prezentată informativ, ci pasiunea pentru momentul unic prin care trece poporul nostru construind visul milenar, socialismul.

Nu o actualitate mărginită la azi, ci mergînd cît mai departe în zilele de mîine, pe care le pregătim, pentru noi și pentru viitorime.

Tradiție și actualitate : o literatură a adevărului vieții, a atitudinii, curajului creator, o literatură a marilor idealuri, nu a micilor urzeli de culise.

Tradiție și actualitate : o literatură a clocotului creator, o literatură demnă de poporul care a dat pe Bălcescu și Eminescu, Creangă

și Caragiale, Sadoveanu și Arghezi, a poporului care a știut să-și organizeze un conducător înțelept și clar-văzător, Partidul Muncitoresc Român.

Tradiție și actualitate : a descoperi și încuraja toate talentele tinere, pentru a le preda celor de mîine.

Tradiție și actualitate : ciobanul Mioritei este astăzi deputat, cărturar, cîntă din fluier și construiește termocentrale cu energie atomică.

Tradiție și actualitate : a încredința paginatorului un cîntec cules din munții Gorjului, o poezie de Arghezi și versurile unui debutant.

Tradiție și actualitate : a înlătura plictiseala din literatură.

Tradiție și actualitate : jos cu oftatul semi-romantios, cu văicăreala pseudolirică, cu autopsiile critice.

Tradiție și actualitate : cine este cititorul nostru ? Muncitorul, studentul, eleva de liceu, activistul de partid, îndrăgostitul, militarul, cei ce și-au dăruit viața comunismului.

Deci : o revistă scrisă numai pentru cititor.

Tradiție și actualitate : a sluji poporul, pe drumul care și l-a ales : construcția socialismului.

Tradiție și actualitate : a respecta testamentul Văcărescului, lucrînd pentru creșterea limbii românești și a patriei cinstire ; a demasca dușmanii poporului.

Tradiție și actualitate : o literatură profund românească, profund realistă, profund socialistă.

Tradiție și actualitate : împotriva improvizației și a lucrului în serie, pentru o muncă literară entuziastă și eroică.

1958

Aceleași idealuri

Înainte de **Luceafărul** a fost **Tînărul scriitor.** Initial buletin al cercurilor literare : revistă lunară apoi, menită a-i promova pe cei ce băteau la porțile nemuririi, a le gira debutul. Sub conducerea succesivă a lui Ioanichie Olteanu, Mihu Dragomir, Demostene Botez și din nou Mihu Dragomir, revista se orienta, număr de număr, spre ceea ce avea să devină, la 15 iulie 1958 : bilunarul **Luceafărul.** Se orienta în chip necesar. Ca publicație larg deschisă actualității, problematicii acesteia. Dar și dezbaterii critice a fenomenelor revolute. Printre colaboratori semnînd și nume aflate la a doua sau la a treia tinerețe.

Echipa redacțională era îndrăzneață, credea în idealuri, avea conștiința că revoluția socială presupune asimilarea culturii, participarea democratică a tuturor forțelor intelectuale ale națiunii. Într-un context care nu se caracteriza neapărat prin acalmie. Context care, totuși, ne-a permis să-l redebutăm pe Perpessicius cu „mențiunile“ sale și pe D. Murărașu cu inestimabile contribuții istorico-literare, să acordăm, în genere, clasicilor mai vechi sau mai noi o atenție particulară. Paralel cu atenția aparte acordată tinerilor poeți, prozatori sau critici. Fenomen absolut natural într-o atmosferă redacțională cu totul colegială, amicală, realmente tovărășească, întreținută cu tact, cordialitate, simț al prieteniei de Mihu Dragomir. Atmosferă tinerească. Prin excelență romantică. Tinerețea fiind și biologică. Dar mai ales stare de spirit, dăruire, afect, sete de împlinire, foame de adevăruri esențiale. An după an paginile revistei se dovedeau a fi mai neîncăpătoare, numărul solicitanților se înmulțea, calitatea demersului liric, epic sau critic era în vizibil progres. Eram conștienți că formula **Tînărului scriitor** începea să fie inoperantă. În ciuda unor opoziții (Demostene Botez considera drept ideal formatul carte) visam și militam pentru o revistă format gazetă, deschisă fanteziei grafice și dezbaterilor incitant puse în cadru. O revistă a dialogurilor, a prezenței vii, a afirmării mai plenare a talentelor. Revistă-manifest. Prima pagină ar fi fost, în concepția noastră, pagină-afiș. Vara și toamna lui 1957 au însemnat, de fapt, anotimpuri ale machetelor, ale stabilirii și botezării rubricilor, ale imaginării virtualelor sumare tematice. Probleme nu atît de bucătărie redacțională cît de definire a profilului revistei. Cînd, în decembrie, elaboram anunțul privitor la încetarea apariției **Tînărului scriitor** știam că va răsări curînd **Luceafărul.** Că echipa chemată să-l înalțe va fi aceeași, că avea maturitatea politică, ideologică, profesională recunoscută. Ceea ce nu ne aminteam atunci era faptul că geneza e proces. Despre avatarurile acestuia am mai spus, altădată, cîte ceva. Important mi se pare că aceeași echipă, animată de aceleași și aceleași idealuri, a putut sărbători, la Casa Scriitorilor, înscrierea pe orbită a **Luceafărului.** După douăzeci de ani, cer îngăduința să-i îmbrățișez pe fondatori și să-i felicit pe continuatori.

Aurel Martin

Erau niște seri frumoase...

Nu știu ce destinație va avea foarte curînd acest nucleu de la etajul al doilea al clădirii din **Ana Ipătescu,** care adăpostea redacția acestei reviste prin anii '62—'63. Veneam acolo cu o servietă în care aveam macheta revistei pe care voiam s-o fac și adusesem cîțiva oameni noi cu care mă gîndeam să dau o altă față publicației. **Nu** știu în ce măsură această serie va fi înregistrată de istoria literaturii, dar acum, cînd cîțiva dintre copii, pentru că erau niște copii, de atunci au devenit adevărate vedete literare, pare-mi-se că în acești șase ani s-a întîmplat totuși ceva. Prin acel birou pe care-l zugrăveam în mai multe culori pentru a smulge din monotonie interioarele tip ale redacțiilor noastre, au defilat o mulțime de personalități literare, începînd cu **Vladimir Streinu,** proaspăt venit de „undeva“ și pe care nu îndrăznea nimeni să-l publice, un **Al. Paleologu,** și el în aceeași situație, mai amabil pe vremea aceea cu mine, din motive pe care le bănuiți, sau un **Petre Pandrea** istovit moralicește de o mare nedreptate și căutînd un spațiu tipografic pentru a relua contactul cu un public care aproape îl uitase... Tot acolo sau, dacă nu mă înșel, în sala barocă a **Casei Scriitorilor** din **Calea Victoriei,** plină de oglinzi și de un tineret boem care nu era deprins încă să discute liber, polemic, l-am zărit pentru prima oară pe un tînăr blond, sfios, palid, temător de aproape, cu niște ochi puri, cum îi va fi avut la vremea lui **Nicolae Labiș,** aproape ascunzînd foile fosnitoare pe care voia să i le citesc sau să mi le citească, nu mai pot să precizez — într-o siluetă efeminată, pe marele poet de mai tîrziu, **Ioan Alexandru.** În acel birou, cu ușa mereu deschisă, exploda ca o mină cu explozia întîrziată, din sfert în sfert de oră, un țărănoi cu ochelari, abia sosit la oraș, plin de poezie și de zeități agreste, bombănitor ca **Jupiter Tonans,** mereu întunecat, mereu nemulțumit, un fel de berbece al redacției care dinamita în ședințele redacționale reputațiile prestabilite cu aerul revendicativ al unuia despre care lumea încă nu aflase dar o să vadă ea ; era **Ion Gheorghe,** poetul național de mai tîrziu, care și-a asumat mitologia pelasgă și ne-a adus la cunoștință că există o sculptură planetară pe care noi o ignorăm (între noi fie zis, niște pietre fusionate de vînturi și ape în vadurile riurilor noastre). Tot acolo, a apărut într-o după-amiază un alt băiat de la țară, cu părul tuns scurt ca un boxer din anii '40, cu un aer clovnaresc, mirat și sarcastic. Era un fel de ocnă bătrînă, travestit deocamdată în adolescent, cel care nu știu dacă auzise de Prévert dar care l-a tras la indigou pe românește, uimindu-i pe baladiștii solemni ai epocii. Era **Marin Sorescu,** fiul meu renegat, devenit dramaturg la imboldurile mele, atunci cînd începuse să se autopasticheze. De el mă leagă amintiri aproape brutale și tocmai de aceea de neuitat. Scrisese **Iona** și un ambasador care-și făcea ucenicia scalpindu-ne textele m-a pus să i-o scot din pagină de cinci sau de șase ori, nu mai țin minte. I se părea că-n piesa asta există o mie de capcane și după ce mă întreba de cîte trei ori cîte un ceas, punîndu-mă să-i povestesc ce drăcovenii vrea să zică autorul, dădea un bun de tipar infirmat rapid, pe la miezul nopții, cînd noi, cu toții : eu, autorul, redactorii, corectura abia răsuflasem ușurați ; pe ploaie, pe trăsnete, în nopți senine cu asta îmi pierdeam timpul : să-l lămuresc pe tovarășul **S** (de la secret) ce-i cu **Iona** lui **Marin Sorescu.** N-o să vă descriu care a fost stupefacția responsabilului cu ștampila cînd a văzut că **Iona** apăruse, că trecuse o săptămînă și că nu-l chemase nimeni să-l tragă de urechi. Tovarășul **S** a avut atunci revelația curajului său : se-nciochinase, dădea mîna cu subalternii, parcă cîștigase la loto premiul cel mare, într-un cuvînt, piesa lui **Marin Sorescu** îl întinerise cu zece ani. Ca să vezi...

Tot în sala aceea, tapisată cu mătase roșie, prin fumul de țigară pe care ferestrele deschise iarna și vara abia reușeau să-l expurgheze, cred c-am zărit de puține ori silueta serafică a lui **Nichita** cel blond, cu capul lui de heruvim. Se ascundea undeva, în fundul sălii, asculta ce asculta și, cînd îmi venea mie mai bine, îmi strica ploile. După bunul său obicei bizantin, lăuda pe toată lumea. Dacă poetul ixulescu scria ceva despre, să zicem, oceanul sideral, Nichita o lua pe la Ploiești, ținînd un adevărat curs de poezie într-o limbă nemaipomenită, plină de metafore care mă uluiau. Bineînțeles, nu era vorba de nici un fel de poet ixulescu. Trubadurul celest ținea liturghia lui pe care toți o ascultau cu gurile căscate. Probabil că așa vorbeau la Sfîntu Sava, în urmă cu un veac, dascălii grecești cînd evocau Parnasul...

Dintr-o coastă — că aveam o masă a prezidiului pe care trona un vas borțos plin cu apă (epigramă vie la adresa celor din fața mea care se strecurau din cînd în cînd jos, la madam' Candrea, ca să-și mai încarce bateriile) — sărea asupra mea un fel de matahală tînără, cu gestul lui Danton, interpelîndu-mă cu o violență care-mi plăcea al dracului dar n-o spuneam, contrazicîndu-mă, rezemîndu-se de spătarul scaunului din fața lui și vorbind cîte o oră : **Adrian Păunescu.** Ca să mai ridem, îmi permiteam glume pe care le regretam, dar asta se purta la cenaclul **Luceafărului : Fii drăguț, Păunescule, nu vorbi din patru labe !** El nu se supăra și-mi trintea cîte una să mă usture la lingurică. Lumea nu mai știa ce să creadă. Se întorseseră lucrurile cu susul în jos ; unde era autoritatea mea de conducător, de redactor-șef, de scriitor cu reputație și așa mai departe... Nu înțelegeau că de fapt erau martorii democratizării lente a vieții literare care cunoscuse pînă atunci numai comandanți, mareșali ai literelor și îndrumători cu bețigașul. Cred că **Păunescu** a fost cel mai mare spărgător de gheață al acelei epoci. Tocmai prin îndrăzneala lui de a riposta, prin curajul de a avea o opinie, chiar dacă era greșită sau absurdă, cum i se mai întîmplă și astăzi.

Erau niște seri frumoase. Pe vremea aia nu erau folk și ghitare, dar opiniile se schimbau cu violență și poeții erau jumuliți bine de tot, trimiși acasă măcar cu unele învățăminte dacă nu cu promisiunea unei publicări în paginile ospitaliere ale acelei reviste de atunci, care contrazicea severitatea plicticoasă a altora și care se transformase într-o arenă a luptelor literare. În paginile ei s-au publicat pentru prima oară, după mulți ani, răspunsuri ale unor scriitori atacați în acele pagini, răspunsuri care-și găseau loc în aceleași coloane. Faptul era atît de surprinzător, încît fusesem aproape obligat să scot unele materiale pentru că polemica părea un lucru interzis. **Luceafărul** avea atunci o respirație bărbătească, patimă, știa să nege cu frenezia cu care afirma. Tot acolo poate și-au găsit loc multe cruzimi. Cu siguranță că s-au săvîrșit și multe nedreptăți. Dar ce frumoasă recoltă a răsărit din acele pagini pe care le țin legate între niște coperți de carton ! Aproape că nu-mi vine să cred că tot ce are mai bun literatura tînără din zilele noastre și-a făcut ucenicia într-o suită mereu mirobolantă.

Cine vrea să se convingă că **Luceafărul** de atunci trăgea o brazdă nouă într-un cîmp al literelor incremenit nu are decît să se întoarcă la acele pagini și la acei ani.

Eugen Barbu

(Din volumul **O luptă pierdută**)

Realitate împlinită

Mi s-au cerut una sau două pagini „de amintiri“ acum, cînd se împlinesc două decenii de la apariția „Luceafărului“. Am să „amintesc“ și eu cîteva lucruri. Revista „Tînărul scriitor“ își încetase apariția. Sub bagheta neuitatului Mihu Dragomir care m-a adus la această nouă redacție, s-au croit planuri, s-au alcătuit variante ale noii reviste „Luceafărul“, pînă în vară cînd, într-o zi cenușie, redacția a sărbătorit apariția — fierbinte, strălucitoare — a primului număr. „Luceafărul“ transilvan trăise doar doisprezece ani — obișnuia să spună cel astăzi dispărut dintre noi, Mihu Dragomir ; cît vom trăi noi ? Revista a apărut așadar și a trăit. Iată, împlinește douăzeci de ani... A apărut „Dintre sute de catarge“ — rubrica ce s-a impus, pagina care a născut și a dat țării poeți, prozatori, eseiști, azi mărimi ale literaturii noastre. Pentru că una din dificultățile publicațiilor literare din acea vreme era de a fi, de a exista nu ca o tipăritură oarecare, cum erau multe altele, ci de a se impune, contemporaneității, și, poate, gîndeam toți cei de atunci, și posterității ; de a exista deci, nu ca virtualitate, ci ca realitate împlinită, ca o prezență vie, de a deveni, în contextul spiritualității, un punct de plecare, o valoare citată cît mai sus pe scara comparațiilor, pe scurt un focar de cultură. „Luceafărul“, o spun cu mîndrie, în scurt timp a ajuns mai mult chiar — o necesitate.

Zece ani am muncit și am învățat în această redacție. Sînt ani de adînci amărîciuni legate de căutări inerente unei asemenea activități, dar și de mari satisfacții. Cînd, după mai mulți ani de muncă, am fost numit secretar responsabil de redacție, în ceea ce a fost „garnitura“ lui Eugen Barbu, îmi amintesc, așteptam cu sufletul la gură „bucuriile“ noastre — dialogurile sale cu Truman Capote, Mircea Eliade, Stanley Kunitz sau Keneth Rexroth, așteptam „Iona“ lui Sorescu, scrisorile lui Ion Lăncrănjan sau proza lui Gheorghe Suciu, așteptam, în sfîrșit, literatura de calitate. Da, mă prenumăr printre cei care „au făcut“ revista timp de zece ani, începînd de la primul număr, din acel memorabil an de început. Am ars cu adîncă iubire pentru ea, cu toții, începînd cu prima redacție a „Luceafărului“ ; și n-am nici un temei să cred că astăzi n-ar fi la fel. Ne-am dăruit cu

Prima redacție (în rîndul de sus, de la stînga la dreapta) : **Romulus Zaharia. Gh. Achiței, Marcel Roșca, Mihu Dragomir, Niculae Stoian, Haralamb Zincă, Fănuș Neagu, I.D. Bălan, Valeriu Răpeanu, Aurel Lambrino ;** jos : **D. Corbea, Gica Iuteș, Dan Deșliu, Teodor Balș, Petru Vintilă.**

În zodia frumosului pentru toți

Lucifer, aducătorul de lumină, s-a numit Luceafăr de cînd a fost transplantată limba română în ținuturile noastre și s-a transformat în limba română, menținîndu-și semnificația originară și a rămas ca **luțeafir** și în dialectele de la sudul Dunării. Eminescu l-a mitologizat, făcîndu-l simbol al geniului, dar ca atare nu exact cu aceeași nuanță circulă și în limbajul popular.

Iar literații l-au trecut, printre altele, în rîndul titlurilor de reviste : la Budapesta (1902—1906), la Sibiu (1906—1914), la București (1919—1920) și după 23 August 1944, după oarecare peripeții, iarăși la București, cu douăzeci de ani în urmă, ca revistă a tineretului în primul rînd. S-ar fi zis că un timp, ca titlu de publicație literară cu un trecut glorios, a intrat în eclipsă, deși tinerii scriitori, mai ales din Cluj-Napoca și din București rîvneau să răsară această stea iubită pe cerul literelor românești. Pînă la urmă clujenii s-au decis pentru „Steaua“ dînd „scripturilor române“, ca să folosesc expresia lui Eminescu, o revistă cu strălucire de întîia mărime.

Bucureștenii, mai răbdători, au trecut prin diferite ipostaze și într-o bună zi a răsărit „Luceafărul“, o mîndrie a Uniunii Scriitorilor, intensificîndu-și mereu luminozitatea, fără a manifesta tendințe de descreștere în aceste două decenii. Cine n-a trecut prin redacția ei, întîi în Bulevardul Ana Ipătescu, apoi la Casa Scînteii, sub diferitele șefii de redacție, de la Mihu Dragomir, Dan Deșliu, Eugen Barbu, pînă la inimosul și prieputul Nicolae Dragoș ? Nu mă refer la colaborarea autorilor consacrați — în constelații sau singuratici, dar cu locurile de stele fixe...

Cîmpul magnetic al „Luceafărului“ atrage în primul rînd tinerele talente și le face loc ; cele mai proaspete, mai originale și mai în spiritul vremii noastre.

Ca atare, „Luceafărul“ nu e luminoasa stea de seară care anunță sfîrșitul unei epoci, ci „Luceafărul de ziuă“, care înainte de răsăritul soarelui vestește o nouă zi, cred că una mai limpede, mai senină și mai strălucitoare decît toate cele ce au precedat-o, o zi demnă de Luceafărul poeziei românești și după dimensiunile ce le dă țării partidul comunist, prin munca spornică a tuturor oamenilor muncii în ascensiunea către culmile comuniste.

Sub semnul Luceafărului poeziei românești urez revistei „Luceafărul“ și conducerii sale, cu prilejul împlinirii a 20 de ani de existență, durată lungă îndeplinită pe drumul succeselor, pe care merge, din biruință în biruință, pentru binele întregului popor muncitor, printr-o literatură pusă în slujba partidului nostru, promotor al cauzei păcii între țări, a dreptății, oameni și democrației socialiste, și a progresului, în zodia tot mai luminoasă a frumosului pentru toți. Să-i fie cuvîntul mereu înviorător al tinereții !

Mihai Beniuc

Fondatorul

Așadar, s-au scurs 20 de ani de la apariția primului număr al revistei „Luceafărul“ ! Cu acest prilej mi s-a cerut să astern pe hîrtie o amintire... doar una din nenumăratele amintiri frumoase, și mai puțin frumoase, iar altele de-a dreptul amare.

Voi începe cu o precizare. Spre deosebire de alte publicații ale Uniunii scriitorilor (exceptînd, doar în parte, „România literară“), „Luceafărul“ a avut un fondator. De aceea consider că scurgerea timpului care, din punctul nostru de vedere, înseamnă, printre altele, și istorie literară, trebuie să îndrepte un fascicol de lumină asupra celui ce a fondat revista și să-l repună, post-mortem, în drepturile sale.

Deci, amintirea mea se va intitula : **Mihu Dragomir.** Viața poetului a fost scurtă, tumultuoasă și așa cum se cuvine unui scriitor combatant, cu urcușuri aducătoare de lauri, dar și cu căderi dureroase.

Mihu Dragomir a făcut parte din conducerea Uniunii, a fost primul conducător al Comisiei de îndrumare a tinerilor scriitori, în cadrul căreia ne-am cunoscut ceva mai bine și ne-am împrietenit, a fost șeful secției de poezie la revista „Viața românească“, i s-au decernat premii de stat.

Două publicații ale Uniunii au premers „Luceafărului“ : „Buletinul cercurilor literare“, iar apoi „Tînărul scriitor“. S-a dat, aș zice, din una în alta, Mihu Dragomir și-a adus însă aportul la apariția ambelor reviste. Îmi amintesc că prin 1953, „Tînărul scriitor“ trecea printr-o gravă criză de conducere. Drept care, în urma unei analize, Biroul Uniunii i-a încredințat conducerea publicației. A acceptat cu condiția de a fi ajutat de doi colegi : Aurel Martin și subsemnatul. Într-un timp relativ scurt, Mihu Dragomir a făcut din „Tînărul scriitor“ una dintre cele mai interesante publicații literare. Generații de poeți, prozatori și critici literari îi datorează revistei și conducătorului său o evoluție fericită...

Exact în perioada de înflorire a „Tînărului scriitor“, Mihu Dragomir a fost atras de mirajul cinematografiei. Literalmente, l-am implorat să nu abandoneze conducerea revistei pentru o directie de scenarii ce i se oferea. N-am izbutit să-l conving. A trecut la cinematografie, lăsînd în urma sa un mare gol. A urmat la șefie Demostene Botez care, pînă atunci, colabora rodnic cu publicația tinînd lunar rubrica „Poșta redacției“. În curînd s-a văzut că noua sarcină îl depășea. Consecințele n-au întîrziat în a se arăta : „Tînărul scriitor“ a încărunțit mai repede chiar decît noul său redactor șef. D. Botez făcuse greșeala de a se izola atît de colectivul de redactori, format numai din tineri, cît și de restul conducerii. Fireste, au început să se caute soluții. Și pentru că scoaterea din functie a unui scriitor, totuși de prestigiu, nu se putea face chiar atît de ușor, unora li s-a părut că desființarea publicației ar reprezenta o soluție mai ușor de aplicat.

Între timp, Mihu Dragomir gustase din cupa amară a cinematografiei și părăsise terenul celei de-a șaptea arte. Revenind în cadrul Uniunii scriitorilor, Mihu Dragomir a prezentat Secției de literatură a C.C. al partidului, proiectul unei noi reviste literare ce urma să ia ființă în locul „Tînărului scriitor“. N-am cunoscut conținutul proiectului. Știu însă că noua revistă urma să se numească „Miorița“, mai știu că între această denumire și modul cum Mihu Dragomir vedea revista exista o concordanță deplină. As îndrăzni să afirm că acum 20 de ani poetul depunea pe masa celor în drept un proiect care anticipa în multe privinte politica literară și culturală a prezentului, (așa cum o atestă textul inedit „Revista noastră“, publicat azi, în „**Luceafărul**“). Îndrăzneala viziunilor lui Mihu a fost întîmpinată cu simpatie, dar și cu o anumită suspiciune din partea unora. Suspiciunile acestor „unora“, iscate de „Miorita“ s-au transformat în bănuieli. I s-a cerut atunci lui Mihu Dragomir să prezinte nu numai o nouă componență a redacției, ci să găsească și o altă denumire a revistei. Și astfel s-a ajuns la „Luceafărul“. A satisfăcut, de asemenea, și noua componență a redacției. Încă din prima lună a anului 1958 („Tînărul scriitor“ își încetase activitatea, iar bugetul său remis „Luceafărului“) m-am apucat de lucru sub conducerea lui Mihu Dragomir, fondatorul revistei. Pornind de la programul publicației, s-au căutat rubrici noi, variate, apoi o nouă formulă grafică. În acest scop, s-a apelat la nenumărați specialiști. Concursul însă a fost cîștigat de Romulus Zaharia, care apoi a fost inclus în componența redacției. Primul număr al „Luceafărului“ fusese încheiat și gata de apariție în februarie, dar „startul“ întîrzia. Apoi întîrzierea s-a transformat în tergiversare. N-am cunoscut niciodată cauzele adevărate ale acestei tergiversări. Abia în luna a șaptea a anului 1958 „Luceafărul“ a prins să strălucească în constelația revistelor literare din țară. Răsfoiți primul număr al revistei. Începînd cu prima pagină și încheind cu ultima veți afla nu numai scrisul lui Mihu Dragomir, ci și sufletul său dăruit destinului literelor române.

Bucuria apariției primului număr ne-a fost însă umbrită de nedreptatea făcută fondatorului revistei. Cineva, nefiind de acord ca Mihu Dragomir să treacă drept redactor-șef al revistei pe care o concepuse, a născocit o formulă de conducere **sui generis.** Un comitet cu un conducător onorific și cu cîțiva membri activi, care, pe rînd, urmau să îndeplinească pe durata unui trimestru funcția de redactor-șef. O revistă care pornea la drum purtînd pecetea unei personalități distincte — Mihu Dragomir — putin cîte putin, avea să se depersonalizeze. Vă închipuiți durerea adîncă a poetului. Noi însă, colaboratorii lui, l-am considerat mai departe conducătorul „Luceafărului“. La suferintele acestea ale lui Mihu s-au adăugat altele, noi, de altă natură, și de care aveam să iau cunostință abia după sfîrșitul său prematur.

De aceea cred că astăzi, cînd aniversăm 20 de ani de la apariția primului număr al „Luceafărului“, se cuvine să evocăm numele fondatorului.

Haralamb Zincă

Sub semnul lui Arghezi și Vianu

Acum două decenii apărea **Luceafărul,** revistă care a jucat un rol important în promovarea și difuzarea literaturii naționale, clasice și contemporane, cu destinație specială de a sprijini creația tinerilor scriitori de atunci și de astăzi.

Am în față, păstrat prin miracol, primul număr al **Luceafărului,** revistă la care am colaborat din primul an. În cele 16 pagini mari ale acestui număr datat : **15 iulie 1958** întîlnim numele lui T. Arghezi, Tudor Vianu, Perpessicius, E. Camilar, Mihu Dragomir, N. Tăutu, dar și pe M. Beniuc, Marin Preda, R. Boureanu, L. Demetrius, Nina Cassian, Ion Brad, Al. Dima, Aug. Z.N. Pop, Emilia Milicescu, M. Gafița, M. Novicov, I.D. Bălan, Aurel Martin, Al. Oprea, Ferenc Szemler, Victor Tulbure, Tiberiu Utan, Petru Vintilă, Romul Munteanu s.a.

Desenul **Tinerete** de Ligia Macovei, expresiv și adecvat unui început, susținut imediat, sub această imagine, de poezia lui M. Beniuc **Avînt,** deschide acest prim număr, foarte ingrijit în conținut și formă. Ne oprim acum, întîi, la mijlocul revistei, cele două pagini avînd, de o parte și de alta, urările de bun început ale lui Arghezi și Vianu, maeștri ai tineretului studios, ai scriitorilor începători de acum două decenii. **Vestire bună** a lui Arghezi se încheie cu aceste rînduri memorabile : „În raza **Luceafărului,** care veghează neîncetat aprins de-asupra călămării, îmi fac o cinstită bucurie să le trimit, după ce au trecut cel putin două generații si virste, tinerilor celor mai noi un mesaj de împrospătare, îndemnîndu-i să creadă discret, dar dirz, în chemarea pe care o simt în ei si să se împlinească. Rostul vietii este să te realizezi si să te depășești, fie și orbește. Tinerețea nu merită nici întristare, nici mediocritate. Ea trebuie să țîșnească si să se arunce sus. Cît mai sus ! Scormoniți, feciori, în adîncuri si scoateti la lumină aurul simtirii. Pentru cinstea voastră si pentru podoaba graiului cu nătrămă al maicii voastre în opinci și catrință“.

De altă parte, Tudor Vianu scria un **Salut** pentru noua revistă, plin de sugestii si precizări antologice, mai ales cînd vorbeste despre rolul unei reviste literare noi si de spiritul critic care promovează în ea valorile adevărate ale creației literare contemporane : „O revistă există, deține un loc și lasă o urmă numai atunci cînd izbuteste să consacre unul sau mai multe nume de scriitori... Cîte noi talente vor atrage luarea-aminte asupra lor în paginile **Luceafărului?** Dacă vor exista astfel de talente, partea cea mai însemnată a sarcinii noii reviste va fi împlinită. O revistă literară săptămînală sau bilunară nu este o arhivă de studii. Ea trebuie să fie o oglindă a actualității. Comentariul perpetuu al creației în curs este al doilea ei rol de seamă... Aștept deci să apară în paginile **Luceafărului** printre alte talente acela al unuia sau al mai multor critici literari. Acestia vor trebui să se afirme ca scriitori de întinsă cultură, dispunînd de multi termeni de comparatie, binevoitori fată de noutate, liberi fată de conventie, dar mai cu seamă onești în toate judecățile lor. Prima însusire a criticului este de ordin moral : curajul intelectual si perfecta lui bunăcredință“.

După două decenii, aceste idei ale celor doi mari colaboratori ai **Luceafărului,** în primul număr al revistei care-si începea un drum al ei în vara lui 1958, sînt perfect actuale, mai ales că s-a discutat atît de mult despre originalitatea noilor scriitori si despre rolul criticii literare. Dar pentru a fi parcă un model de critică, **Luceafărul** își asigura serviciile unui critic reputat cu mare experientă, de perfectă obiectivitate : Perpessicius prezenta în primul număr **Setea** lui Titus Popovici, „un roman exceptional“, iar la „cronica literară“, Aurel Martin scria despre **Lupta cu inertia** a lui N. Labiș, prea de curînd dispărut în mod tragic dintre tinerii lui confrati. O întreagă pagină aducea poezii noi, iar proze originale semnau Marin Preda, E. Camilar, P. Vintilă. O frumoasă evocare, **Grecia,** cu imaginea Acropolei, cu o poemă cu acest titlu de Nina Cassian, era însotită de readucerea în actualitate a **Poeticii** lui Aristotel de Al. Dima. În ultima pagină **Relief** era actualitatea literară : totul marca un debut original în publicistica noastră literară ; aici se întîlneau toate generatiile de scriitori, critici si istorici literari si toate promisiunile unei rodnice activități în sensul celor preconizate de T. Vianu. Numele celor mai asidui colaboratori ai revistei : I.D. Bălan, I. Brad, M. Gafita, Aurel Martin, Romul Munteanu, Al. Oprea, V. Tulbure, T. Utan, înscrisi pe prima pagină a **Luceafărului** de acum două decenii, s-au impus apoi prin lucrări originale, prin cărtile ce le-au tipărit mereu de atunci încoace. Am fost si eu printre vechii colaboratori, din primul an de apariție, ai revistei. Sînt aproape două decenii de cînd tipăream pe un spațiu întins si cu imagini bine realizate de tehnica modernă a revistei, un interviu cu Tudor Arghezi despre „arta literară“, o sinteză a unor convorbiri mai îndelungate pe marginea experientei lui de scriitor si publicist, consemnate în vremea lecturilor săptămînale la volumul **Tablete de cronicar,** pregătit cu Emil Manu pentru aniversarea a 80 de ani ai poetului. Am deținut apoi, temporar, **o cronică a limbii literare,** satisfăcut de a putea descoperi (ca în proza de început a lui Fănus Neagu, cînd încă nu se scrisese nimic despre el), originalitatea si marea putere de inventie metaforică a scrisului percutant, formele mereu înnoite ale expresiei literare, ale sfeșuirii imaginilor, semnificative în paginile de debut ale tinerilor scriitori, dornici să se afirme întîi în **Luceafărul,** pentru a ajunge apoi autori de volume tipărite de editurile noastre.

O retrospectivă asupra muncii redactorilor **Luceafărului,** în două decenii, ar putea demonstra concret cîte talente autentice au apărut aici, cîti critici si istorici literari tineri au ucenicit în coloanele revistei, ce loc ocupă deci **Luceafărul** în lansarea talentelor noii literaturi, în difuzarea valorilor autentice ale culturii nationale.

Semnalînd acest moment aniversar, încheiem cu bună urare de succes si în viitoarele decenii ale **Luceafărului.**

Gh. Bulgăr

amintiri de la „luceafărul“

„Luceafărul de azi este cum am vrut şi eu să fie“

Tot timpul cit am lucrat la revista „Luceafărul“, toate zilele pe care le-am dedicat revistei, au fost pentru mine niște zile de atenție, de cercetare, de investigare a talentelor tinere. Și asta este o preocupare a mea permanentă. Nu știu dacă am făcut tot ce vroiam să fac, pentru că au fost și unele condiții obiective care mi-au atenuat cîteodată elanul. Cred însă că in toată activitatea mea s-au ilustrat dorința și preocuparea permanentă — determinată de felul meu de a gîndi, de felul meu de a fi — pentru tinerele talente literare, pentru tinerii poeți.

Sînt mulți tineri care au debutat in perioada cit am condus „Luceafărul“, tineri publicați de revistă și după aceea, care astăzi sînt autori ai unor cărți de valoare. De altfel, consider debutul ca un lucru care se intîmplă mereu, cu fiecare filă pe care o scrii. Și din această cauză sînt aproape de debutanți, considerîndu-mă eu însumi mereu un debutant.

Am lucrat bine cu colectivul redacției, mulți din redactorii de acum ai „Luceafărului“ fiind redactori și atunci. Erau tineri, și sînt tineri.

„Luceafărul“ de azi este așa cum am vrut și eu să fie. Felicit de aceea redacția pentru felul cum știe să realizeze acest lucru foarte important, de descoperire și promovare a talentelor.

Doresc „Luceafărului“ mulți ani, să nu imbătrinească niciodată !

Virgil Teodorescu

Mituri şi tinereţe

Intr-una din zilele de mers la redacție, am fost izbit de vederea unui mare portret-pictură al lui Nicolae Iorga care se afla intr-o bibliotecă din apartamentele unui bloc invecinat. Era ca o incintă a tăcerii, ca un sanctuar. Ca student fusesem invinuit in 1950/51 că fac mituri din Iorga și Pârvan. Nu era de mirare ! În dicționarele din acea epocă, Iorga era clasificat un „mare istoric burghez“. Am aflat, apoi, că apartamentul aparținea profesorului D. Pippidi. De atitea ori priveam de la fereastra redacției noastre la acel portret ca la o icoană. Peste doi ani am avut o mare victorie de conștiință cînd am închinat pagina care mi-era rezervată pentru istorie literară, lui Iorga. Eugen Barbu mi s-a relevat atunci printr-o gravitate a gestului său nobil, lăsînd tinerii să-și afirme idolii generației lor.

La **Luceafărul** au apărut așa-zisele pagini : de istorie literară. Se făcea cinste unei discipline umanistice, ignorată de publicistica diurnă. Tot atunci s-a alcătuit o primă pagină de memorial Vasile Pârvan in presa noastră postbelică. A urmat o pagină Călinescu etc.

Nu știu cum a decurs faptul la alte gazete, dar la **Luceafărul**, cu destulă greutate s-a putut insera anunțul mortuar despre Lucian Blaga. Furia manevrată atita vreme contra poetului nu putea fi înăbușită nici măcar inaintea gropii. Un individ care „răspundea“ de noi, „sugerase“ — am aflat — să se treacă de eveniment. A fost o stupoare. Totuși am invins. Chiar numai cîteva rînduri era semnificativ ca act. Răsfoiți alte gazete din acea săptămînă și vedeți ce s-a mai scris. Sau dacă s-a mai scris.

La Institut („la Călinescu“ — i se spunea ca la o universitate), aveam de curînd un coleg tinăr, adus de „Profesor“ și instalat cu vrerea și cu puterea lui. Era Vladimir Streinu. Venea ceremonios la ședințe și avea un zîmbet, o expresie frumoasă ca de adolescent. Nu-l solicita nimeni. Bineînțeles, l-am propus lui Barbu care avea în fire ineditul, noutatea, inițiativa. M-a chemat la el și mi-a spus să tratez cu Streinu o colaborare permanentă, cu rubrică fixă. Am discutat cu Streinu, a acceptat și ne-a adus primul Distinguo, reintrarea sa tîrzie în presa literară. Nu vreau să fac literatură din amintirea literară, ci numai să evoc o atmosferă și un mediu. **Luceafărul** era o redacție dominată de poeți. Nu se nimerise, ci se voise. Parcă așa fusese croită de la naștere, de la Mihu Dragomir și Dan Deșliu. Și așa pare și astăzi. Prezența poeziei ca fenomen de sensibilitate ! Lucru ne mai întîlnit : mai în orice cotlon al revistei răsărea cîte un poet. În secretariat poet, corector poet. Pînă și în secția de critică lucrau doi poeți : Dragoș Vrînceanu și Marin Sorescu. Marea bătălie se da pentru poezie. Tineri, pentru care nimeni nu se bătea, erau trecuți fără așteptări în anticamere, în rubrici cu identitate proprie. Paginile de poezie, cu cîte un singur poet sînt o invenție a acelor ani. Pe culoare, în redacția noastră de critică era tot un fum de țigară și miros de cafele. Intrau și ieșeau ca la gară. Nu se putea lucra mai nimic, în afara unor mizgăleli pe manuscrise. În schimb, se discuta. Tocatul de frunze stimula opinii, promova idei, încuraja inițiative. „Patronul“ aștepta „armament greu“ de atac ; curierii și solii erau într-un du-te vino, adunînd și aducînd informații ca la agențiile de presă. Instalarea redacției în podul clădirii din Bulevardul Ana Ipătescu, deasupra **Vieții Românești** și **Gazetei literare** îi da un aspect de mediu literar conspirativ. Cîte o pagină „de atac“ era ținută la mare secret, dar întotdeauna, se afla mai tîrziu, că ea circulase, simultan cu corectura noastră, la **Gazetă** ori la **Contemporanul.** Ca orice revistă, și **Luceafărul** are partea ei de cenușă și de zgură. Nereușita, ca și eroarea, este inerentă și neiertătoare. Nici o revistă din lume nu s-a scris numai cu genii și maeștrii în vederea Nobelului. Dar din spiritul ei de atunci au rămas poate vii entuziasmul și tinerețea. Reușita poeziei decidea calitatea fiecărui număr. În funcție de poezie se aprecia restul activității redacționale. Lipsa de poezie era totuna cu lipsa de aur pe piață.

Revista **Luceafărul** a avut o șansă, pentru că umblînd și căutînd, ea și-a găsit titularii de roluri care să-i reprezinte în timp istoria și legenda literară, fără de care azi nu ar mai fi decît o simplă ocazie de inventar literar.

Marin Bucur

Spiritul combativ

Mă voi referi la echipa de muschetari din perioada cea mai tînără, a Prințesei — Eugen Barbu fiind el însuși un valoros muschetar ale cărui titluri nobiliare de dueliști nu se cer a mai fi dovedite. **Luceafărul** de-atunci a arut — cel puțin pentru unii — efectul exploziei unei bombe cu șrapnel, sau, dacă vreți, semnificația unui mic cutremur. Printre personaje care mai rezistă azi urmările acelor unde seismice. Pentru a înțelege, în rezonanțe ei adevărate, o astfel de imprejur, se cade să ne amintim că ne aflam după o perioadă, cu atributele cunoscute, în care predominase o atmosferă călduță, cadru favorabil unor false dar exersate sanctificate clasicerii în viața literară. (Să se fi ferit bunul Dumnezeu să fi citat un nume în altă ordine decît cea prestabilită, că săvîrșeai o groaznică blasfemie, cădeai în păcatul de **lèse-majesté**).

In aceste condiții modul dezinvolt și chiar neelegant de încălcare a convențiilor, întîmpinările iconoclaste la adresa unor autori copleșiți de premii, titluri apoi, în general, procedeele polemice care excelau în orice dar numai în maniere de salon nu erau de natură să scandalizeze, să capete proporții hipertrofiate, văzîndu-se în atitudinile luceferiste o primejdie publică, în ochii unora cu rezonanțe cosmice.

Nu vreau să afirm că eu pot fi adresate și reproșuri justificate redactiei de-atunci. Trebuie să se recunoască însă că prin manifestările explozive, mai mult sau mai puțin iconoclaste, s-au produs spărturi în zidurile artificial create în jurul Parnasului literar, cînd-se posibilitate unor autori tineri la acel ani, azi scriitori importanți (Ioșc Alexandru, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu, Marin Sorescu ș.a. — ordinea este strict alfabetică) — să-și desfășoare în voie zborurile creatilor lor. Pe atunci, mi se pare, s-a constituit moda pastorilor de versuri (cu cîte o recomandare oraculară sau nu). Nu atît de debuturi era vorba cît de o afirmare sau, într-un anume sens, chiar de consacrare. (De o astfel de pagină a beneficiat, după cîte îmi amintesc, și Nichita Stănescu, deși el era răsfățatul altei publicații). Nu erau uitați nici provocatorii. Mă refer atît la numele noi lansate (bunăoară, ca să dau un singur exemplu : George Bălăiță și-a primit azi botezul literar) cît și la autori de-acum cu state de servicii importante în domeniul scrisului care erau prezenți cu producții semnificative. Astfel în două pagini de revistă a fost publicat **„Satul de lut“** al lui Ștefan Bănulescu și, în cîteva pagini, povestirea lui Ion Lăncrănjan **„Pe tăcute“** (Era în perioada cînd **Luceafărul** avea o periodicitate bilunară, conținînd 12 pagini, format mare : 43×62).

Inserarea textelor literare ascundea adesea o intenție demonstrativă, și în planul ilustrării unor maniere literare și în cel al explorării unei noi problematici umane.

Dar reportajele-anchetă ? Ceea ce azi se practică în chip curent reprezenta pe-atunci — **rara avis** — reportajele cantonînd încă în cîmpurile plate ale descriptivismului. Îmi aduc aminte cum Mihai Stoian se amesteca printre băieții și fetele care frecventau „Balul de simbătă seara“, sau chestiona categorii largi de tineri pe tema cărților pe care le-ar lua dacă ar trebui să se lase antrenați într-o imaginară expediție insulară sau selenară. Atitudinea activă se extindea, așadar, și în planul activității social-educative.

Deoarece am pomenit, la început, de polemicile **Luceafărului**, doresc să revin la acest subiect, pentru a nu se crede că-l ocolesc, în chip deliberat, fiind prea gingaș. Mai întîi, firește, nu pot să nu fie remarcate „notele“ lui Eugen Barbu care, în urma reclamației victimelor, dispăreau, din cînd în cînd, din pagină, fără însă a-și atenua ascuțișul. (Cunosc pe cineva, altfel om foarte de treabă care, intrînd în reflectorul — cu raze laser — al pamfletului autorului **Groapei**, s-a lăsat definitiv de literatură).

Nu trebuie însă să se reducă totul la „geniul rău“ al redactorului șef. O poftă grozavă de hartă, de cheltuială a energiei juvenile prin delimitări, opoziții etc. își punea pecetea asupra întregii reviste. Cîte rubrici combative nu împestrițau paginile : „Discuții“, „Mult e dulce...“, „Falsă erată“. Și pentru că am ajuns aici, să fac o mărturisire : pseudonimul Muresan — împrumutat din dramaturgia eminesciană — care va deveni ulterior un pseudonim redactional, ascundea, întru începuturi, unele exercitii polemice ale lui Marin Sorescu și ale subsemnatului. Marin mă pusese să mă jur că nu voi divulga taina colaborării, căci dacă avusese curajul să se aventureze „singur printre poeți“, nu-l avea și pe acela de a rămîne singur printre critici.

Răsfoiesc colecția pentru a-mi reîmprospăta memoria. Descopăr dezbaterea din jurul povestirii lui N. Velea : **În treacăt.** O bucată literară față de care existau obiectii, supusă aprecierii publice, a criticilor și a cititorilor — nu știu dacă există multe cazuri de acest fel în practica obisnuită a revistelor. S-au publicat opinii vehemente **pro** și **contra.** Pînă la urmă, s-a ajuns la concluzii folositoare, atît pentru înțelegerea povestirii cu pricina, cît și pentru interpretarea mai nuanțată a literaturii. Este poate cazul să subliniez că acestea erau discutii adevărate, în cadrul cărora oponenții nu se sfiau să-și încrucișeze, cu ascuțime și patos, opiniile, iar nu un cor pe mai multe voci, cum vai !, din păcate, se mai întîmplă să întîlnim sub titulatura pompoasă de „dezbateri critice“.

Colecția revistei îmi mai amintește de articolele care puneau sub acuzație cursurile universitare, înfierînd plagiatul, platitudinea didactică, sau, pur și simplu, lenea intelectuală. Dar ampla dezbatere despre conflict, atît de importantă pentru combaterea sechelelor, încă virulente, ale viziunii idilice asupra existenței ?

Ceea ce poate îi va surprinde pe unii, patosul negației nu-l excludea pe cel al afirmației, nu neapărat doar în susținerea valorilor tinere ci și în cultivarea unor modele, în slăvirea „maeștrilor“. Acesta era sensul interviurilor lui Ștefan Bănulescu și Ilie Purcaru, dintre care amintesc pe cel cu G. Călinescu, ilustrat cu texte literare inedite. În loc de interviu „despre artă și izvoarele artei“ cu Lucian Blaga, s-au publicat fragmente semnificative din piesa postumă „Anton Pann“, un fericit prilej pentru a fi elogiat marele poet-filozof din Lancrăm. (Mai înainte, rubrica de interviuri cu mai toți scriitorii importanți din epocă fusese realizată, sub semnul „măiestriei artistice“, de Petru Vintilă).

Mă opresc însă aici, dîndu-mi seama că am depășit spațiul rezervat și, apoi, nu mi-am propus să fac o istorie a revistei din acea perioadă. O astfel de cercetare va fi, desigur, realizată, atunci cînd și rumoarea polemicilor luceferiste se va fi stins cu totul și se va putea configura rolul adevărat pe care l-a jucat această publicație în contextul evoluției creației contemporane.

André Gide, într-unul din ale sale romaneseu, regretă că în literatură nu e ca-n viață, unde o faptă odată comisă nu mai poate fi retrasă, corijată, stilizată. La fel se intîmplă și în viața revistelor : odată tipărit, cuvîntul nu mai poate fi rescris, aparține de-acum istoriei, cu semnificațiile negative dar și cu cele pozitive, în așteptarea ochiului calm, nepărtinitor al cercetătorului de mîine.

Al. Oprea

Amintindu-mi...

Am fost solicitat să scriu cîteva cuvinte despre „Luceafărul“ cu ocazia împlinirii acestei virste și brusc mi s-au aprins cîteva amintiri : primul număr și sperantele mele de scriitor tînăr, primele articole publicate, apoi un gest aproape neverosimil de nedreptate pe care mi l-a făcut, apoi cîteva luni petrecute în redacție într-o perioadă de început de diversificare și intinerire a creației literare, apoi... alte amintiri, și mai luminoase, și mai neguroase, fapte, întîmplări, evenimente prin care trece orice redacție, pe care le parcurge orice revistă în drumul ei spre durată sau spre consemnare istorică. Și mi-am spus : ce rost are să mai scriu ? Aș putea spune, oare, ceva ce n-aș putea spune despre orice altă revistă, ceva ce n-ar putea spune oricare altul ?

Și tot gîndindu-mă și amintindu-mi și întîlnindu-i pe cei care lucrează acum acolo : pe Sânziana, pe Velea, pe Dorin Tudoran, pe Mircea Dinescu, pe Ion Gheorghe, pe Dan Laurențiu, pe Dan Cristea, mi-am spus că trebuie să scriu, că trebuie să deslușesc identitatea de astăzi a „Luceafărului“ și locul lui în contextul literelor noastre. Nu mă gîndesc la înfățișarea lui cronologică, ci la adevărul lui general, la concepția pe care o întruchipează, acceptate, desigur, de mulți alți confrați, dar care îmi cer astăzi semnătura.

Salut în primul rînd tinerețea revistei, tinerețea redacției, tinerețea lor spirituală. Fixitatea unor rubrici sau anumite aranjamente tehnoredacționale nu m-au și nu mă stînjenesc și mai ales nu mă derutează. Revista e tînără, e nervoasă, prin ideile care o parcurg, prin condeiele care-i înțeapă paginile, prin temele și subiectele care-i înnoiesc numerele, prin inițiativă, căutare, îndrăzneală, prin dorința și uneori setea de a se amesteca în viața de toate zilele, de a descifra, de a descoperi și redescoperi fenomene și adevăruri din realitatea noastră, de a le refuza, sau de a le propaga în raport cu calitatea lor.

Salut mai cu seamă moralitatea de principiu și de esență a revistei. Știu că n-a fost scutită de greșeli, știu că fiind opera unor ființe vii nu se poate sustrage cu totul de la unele simpatii sau antipatii față de oameni, curente, întîmplări, dar știu și mai bine, și simt, și văd că este guvernată, nu lozincard, ci pe dinăuntru, de o morală sănătoasă, vie, tînără, fecundă : aceea de a sluji valorile reale ale literaturii, de a nu oferi culise obscure pentru aranjamente, de a nu cultiva pasiuni pentru mutilări și decapitări șoptite, ordonate sau ivite din senin.

Salut revista „Luceafărul“ pentru că erorile ei sînt simple accidente ale tinereții, pentru că în toate paginile ei este o revistă a obștei, pentru că în relațiile ei solide, din ultimii ani, cu adevărul și cinstea, nu va putea accepta denaturări, răutăți și exagerări, străduindu-se cu fiecare număr să ne slujească virtuțile și speranțele, să-și arunce lumina ei clară de dimineață peste vastitatea, originalitatea și efervescența cîmpului literar românesc.

Constantin Chiriță

Redacția „Luceafărului“ în vizită la Mihail Sadoveanu

Ani deveniți istorie

Eprea devreme pentru amintiri și totuși... zgîndărindu-le, învățăm cîte ceva. În primul rînd să le respectăm. Sînt unul dintre cei care au lucrat în redacția revistei **Luceafărul** înainte cu șase luni de intruchiparea ei în forma care a ajuns, în urmă cu două decenii, în mîinile cititorilor. De fapt, chiar mult mai devreme decarece în penumărate zile și nopți am întovărășit gîndurile lui Mihu Dragomir care visa o revistă a tinerilor scriitori, scrisă de ei îndrăzneț, revoluționar, tinerește, pentru tineretul țării. Însuflețiți de nobila lui pasiune, de inteligența sa sclipitoare, de rara sa putere de muncă și dăruire, am participat împreună cu Aurel Martin și cîțiva tineri scriitori : Haralamb Zincă, Teodor Balș, Corneliu Leu, Niculae Stoian la stabilirea machetei, a rubricilor fixe, a listei de colaboratori permanenți și a numelui pe care urma să-l poarte revista...

Din numeroasele propuneri, la sugestia lui Zaharia Stancu, s-a ales **Luceafărul**. El se gîndea la genialul poem al lui Mihai Eminescu. Eu adăugam la aceasta și amintirea revistei tinerilor ardeleni, care a apărut la Budapesta și apoi la Sibiu, reprezentînd vreme de două decenii cea mai înaintată tranșee a conștiinței românești în luptă cu pajura habsburgică și asuprirea străină. Eram fericit de această alegere și-mi legam de revistă cele mai trainice nădejdi. Nădejdile tinerilor scriitori, ale tinerelii visătoare și entuziaste care avea de spus un cuvînt nou contemporanilor săi.

În casa lui Mihu Dragomir de pe Grigore Alexandrescu, mi se pare 32, cu Aurel Martin citeam și reciteam articolul-program redactat de amfitrion, comentam, adăugam, ștergeam, pentru a ajunge la forma care să exprime cel mai exact gîndurile multor scriitori, susținători ai revistei.

În sfîrșit a apărut și revista tinerilor în paginile căreia va fi prezentă de-a lungul anilor și tinerețea spirituală a unor scriitori ca : Mihail Sadoveanu, M. Sorbul, Ion Marin Sadoveanu, Tudor Vianu, Victor Eftimiu, Al. Philippide, Mihai Beniuc, Zaharia Stancu, Vladimir Streinu, Alfred Margul Sperber, Szemler Ferenc, Otilia Cazimir, George Lesnea și alții. Și a celor din umbra **sutelor de catarge** și a **stelelor fără nume** și a generației mele, aflată la început de drum, din rîndurile căreia se impuseseră nume prestigioase ca : Nicolae Labiș, Titus Popovici, Ștefan Bănulescu, Al. Andrițoiu, Ion Brad, Al. Ivan Ghilia, Ion Lăncrănjan, Tiberiu Utan, Gica Iuteș, Al. Simion, Vasile Rebreanu, Domokos Géza, Ioan Grigorescu, Romul Munteanu, Teodor Vârgolici, D. Micu, Valeriu Răpeanu, Gh. Achiței, Al. Oprea, S. Damian, Lucian Raicu, Marin Bucur și atîția alții, urmați de generația lui Ion Gheorghe, a lui Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Dumitru M. Ion, după afirmarea căreia a trebuit să părăsesc redacția cu întreaga ei conducere de atunci : Eugen Barbu, Al. Oprea, M. Stoian și poate și alții, pe care i-am uitat, deși fiecare dintre aceștia avusese rolul lui bine definit în activitatea revistei și a cenaclului ei „Nicolae Labiș“. Dar e prea întins să și prea complexă activitatea acestei reviste, rampă de lansare pentru atitea talente, pentru a o putea cuprinde în întregime.

E, firește, prea devreme pentru amintiri și, totuși, prea tîrziu pentru a nu observa că anii aceia, cînd sus, la mansarda Casei din Ana Ipătescu 15, apărea **Luceafărul**, au devenit într-un fel istorie. În primul rînd istorie literară și culturală, istoria unor conștiințe și-a unor idealuri. Unii din cei care au dat revistei lumină din candela ființei lor, arzînd în patima exemplarei dăruiri și a idealului nestins, s-au dus pretimpuriu acolo unde, ca-n versul lui Apollinaire, „...les noms se melancolisent comme des pas dans un église“ metamorfozîndu-se în amintiri și regrete. Căci amintire e azi inițiatorul și sufletul acestei reviste, pentru anii de început, acel neîntrecut diagnostician al talentelor, sprijinitorul celor ce băteau sfios sau impetuos la porțile gloriei, omul de suflet și de o aleasă cultură, poetul Mihu Dragomir. Un poet pe nedrept uitat, Mihu Dragomir va renaște, neîndoios, într-o zi, ca pasărea Phönix, din propria-i cenușă. Poate revista **Luceafărul**, cu maturitatea ei de două decenii, va contribui la realizarea acestui act de dreptate. Prea multă simțire și gîndire românească în poezia lui pentru ca să-l poată ascunde prea îndelung lespedea uitării. Sînt umbre, firește, în creația sa — în a cui nu sînt oare ? — dar multe-s precum cele din tablourile lui Corot, de pe pereții Luvrului, care dau farmec neobișnuit amurgurilor sale. Sînt convins că mulți poeți, prozatori și critici de azi n-ar fi fost ce sînt dacă nu erau Mihu Dragomir și revista **Luceafărul.** Un studiu de istorie literară va demonstra într-o zi amănunțit această afirmație. Peisajul literaturii române ar fi fost mult mai sărac, mai nereprezentativ și mai altfel — în sens negativ — dacă n-ar fi fost această revistă care a adus un suflu nou, o simțire și o gîndire ce legau firele ei cu cele mai bune tradiții ale culturii românești. Revista aceasta n-a fost un almanah oarecare, o însumare mecanică de veleități întîmplătoare. S-a vrut și a fost o revistă cu program partinic, patriotic și artistic, capabil să cultive marile valori ale literaturii și artelor naționale, să descopere și să afirme talente, să se constituie într-o tribună de luptă pentru idealurile socialismului. Apariția revistei **Luceafărul** a șubrezit monopolul gustului literar al unor biericuțe, al unui arbitrariu stînjenitor care se încetățenise în critica literară ce instaurase o scară de valori foarte discutabilă. Drumul ei de două decenii, indiferent de cine a condus-o, a fost un drum drept, cu poticniri dar fără cotituri. Ceva din spiritul ei inițial, drept și combativ, partinic și intransigent, a rămas întotdeauna în paginile ei vibrînd de tinerețe și îndrăzneală creatoare. Tinerețea colaboratorilor, puritatea lor morală, credința lor în vraja și forța poeziei, au corectat adeseori unele porniri temperamentale ale celor ce au condus revista. Am crezut întotdeauna că nu se poate concepe o istorie a unei literaturi fără o istorie a presei literare. Sînt convins că nimeni nu va putea realiza o istorie a literaturii române actuale ignorînd revista **Luceafărul** care într-un răstimp de două decenii a descoperit talente, le-a promovat, a impus un punct de vedere propriu, în fiecare etapă a dezvoltării ei, de care trebuie să se țină seama. E un elogiu dar și un adevăr de necontestat.

Ion Dodu Bălan

„Luceferişti“ de profesie...

Deși mi se pare neverosimil, sînt exact două decenii de cînd împreună cu Mihu, Tulbure, Tăutu, Zincă, Balș, Tomozei, Nae Stoian și alții, priveam cu un fel de vanitate naivă — undeva, la mansarda clădirii din bd. Ana Ipătescu — primul număr al noului **Luceafăr,** de o nemaiatînsă eleganță grafică... Menită să lărgească orizontul estetic al tinerilor, pentru care însemna totodată o rampă de lansare către firmamentul literaturii, publicația s-a bucurat de la bun început de solicitudinea unor condeie de aur — Tudor Vianu, Victor Eftimiu, Perpessicius, Agârbiceanu, Emil Isac, Al. Philippide, între alții — de contribuția generoasă a lui Demostene Botez, Camilar, Cicerone Teodorescu, Lucia Demetrius, Nina Cassian, Radu Boureanu, Geo Dumitrescu...

În redacție domnea o atmosferă agreabilă, amicală ; ne vizitau frecvent colaboratori apropiați, din Capitală sau din provincie (pe mulți din aceștia îi întîlneam și la ei acasă, în obișnuitele deplasări de lucru ale „Luceafărului“) — veneau aproape zilnic noi aspiranți la gloria (atît de relativă !) filei tipografiate, virtuale „Catarge“ sau „stele“ ; ni se revelau brusc autori necunoscuți pînă ieri, absolut remarcabili, de la prima lectură — Constanța Buzea, N. Breban, G. Bălăiță — debutau în același număr (octombrie 1960, dacă nu mă înșel) Ana Blandiana și Adrian Păunescu — apoi Ioan Alexandru, Florența Albu, Ion Cringuleanu și atîția alții...

După douăzeci de ani, **Luceafărul** își continuă rotirea pe orbita firească, ivindu-se săptămînal cu noi speranțe, promisiuni sau confirmări ; din „echipa“ inițială, Gica Iuteș, pînă de curînd și Teodor Balș (vești tinăr și ferice, era să zic !) au rezistat inerentelor prefaceri și innoiri — indreptîndu-se cu tenacitate spre apropiatul jubileu al sfertului de secol... În linii mari, revista pare să ducă mai departe cu succes impulsul inițial, programul de bază al tuturor publicațiilor literare din România socialistă — „creșterea limbii românești și-a patriei cinstire“.

Ceea ce, evident, ne bucură mai ales pe noi, foștii (în scripte) și actualii (în adîncul inimii) „luceferiști“ de profesie...

La mulți ani !

Dan Deșliu

Din iunie pînă în septembrie

Din scurta mea trecere (în 1968) prin redacția revistei **Luceafărul** n-am amintiri extraordinare pe care să le încredintez cititorilor. Și, ca să-mi spun gîndul pînă la capăt, nici nu-mi plac prea mult asemenea confesiuni cînd le citesc scrise de altii. Specia memorialistică a proliferat enorm, a apărut și o întreagă literatură **retro** care se confundă, adesea, cu literatura **melo**, și sînt semne că numărul cărtilor de acest fel se va înmulți. Puține sînt, cu adevărat, documentele unei experiente : singurele care pot realmente interesa cînd este vorba de literatură. Sînt altceva, dar cum nu mi-am propus acum să vorbesc despre literatura memorialistică, îndepărtez subiectul de la mine, ca apostolul Pavel cuvîntul căldut — care nu-i este de trebuință...

Mi-a rămas însă, din 1968, o idee despre ce este și, mai ales, ce trebuie să fie o revistă pentru tinerii scriitori. Ideea era afirmată limpede în articolul program al **Luceafărului,** îndată ce o nouă echipă (cu Ștefan Bănulescu în frunte) prelua conducerea publicației. Jumătate din acest articol program a fost scris de mine, jumătate de altcineva (N. Manolescu, dacă nu mă înșel), independent unul de altul. Jumătățile se potriveau însă perfect și, puse cap la cap, a ieșit un program ambitios, în linia **Sburătorului** lovinescian. **Luceafărul** afirma, cu voce tare, că își deschide larg porțile celor ce vin și se dăruie, în spiritul celei mai autentice democratii literare, **celor ce sînt.** Însă, pentru ambele categorii, trebuia să stea treaz, la ușă, cu tridentul în mînă, spiritul critic, incoruptibil !

Cei care scriau aceste cuvinte mari și drepte simteau în ei ambitii maioresciene. Nu a fost nevoie de prea mult timp ca să apară, într-adevăr, nume noi în revistă și să publice cu oarecare regularitate cîtiva scriitori tineri deja cunoscuti. Îmi amintesc de confesiunile tulburătoare semnate de Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Lucian Raicu, Cezar Baltag, Ioan Alexandru, Valeriu Cristea, Adrian Păunescu, Nicolae Manolescu, Ana Blandiana ș.a. Sentimentul tuturor era că revista trebuie să atragă fortele cele mai puternice, din toate generațiile, și să devină expresia spiritualității tinere românești. Am fost cîteva luni cu fervoare artizanul acestei idei și ideea nu m-a părăsit nici azi. N-am putut-o duce la capăt, n-am continuat s-o sprijin cu mijloacele pe care le am, deoarece în toamna aceluiași an am fost pus prea repede, și prea categoric să optez între cariera didactică și cea redactională. Colegii mei, prozatori și poeți, erau îngrijorati (cum sînt și azi) de destinul meu : să nu fie excedat de prea multe obligatii. Îmi amintesc cu veselie de mînia unui poet justitiar în fata ezitării mele de a opta... Indignarea lui sfîntă, pe care aș fi dorit-o să se manifeste și în împrejurările mai grave ale vietii noastre literare, m-a hotărît, mărturisesc, să iau mai repede o decizie... Nu i-am purtat nici un resentiment, nici lui, nici altora. Singurul regret era că ambitiosul, frumosul proiect critic, urma să fie dus pînă la capăt (dacă era) fără mine. În ce mă privește, mi-am văzut, cum se zice de treburi : am continuat să fac critică literară la... **România literară.** Am reluat, după doi ani, colaborarea la **Luceafărul,** la invitatia lui Adrian Păunescu care, cu dinamismul lui bine cunoscut, încerca să dea o vigoare nouă unei publicatii tinere prea repede academizate... Cronica literară, pe care mi-o încredința, urma să contribuie la această renastere Contributia mea a fost, totuși, redusă. Am plecat pentru mai mult timp din tară și venind o nouă echipă la conducerea publicației, numele meu a devenit indezirabil. Întîmplări ! Am trecut prin ele, nu zic totdeauna senin, dar întîmplările rele nu m-au făcut mizantrop. Spectacolul vanităților literare este teribil și criticul trebuie să aibă inteligența de a-l observa de departe. Pe unii scriitori nu-i văd cu anii, cărtile lor îmi ajung. Pe altii simt nevoia să-i cunosc și am pentru ei o prietenie pe care n-o pun în cauză micile, omenestile slăbiciuni...

Colaborez din nou la **Luceafărul** și, aruncîndu-mi ochii la ceea ce scriu altii, nu sînt totdeauna de acord cu ei. Însă o elementară lege a democratiei spirituale ne cere să ne măsurăm libertatea noastră cu libertatea de exprimare a colegilor noștri.

Eugen Simion

amintiri de la „luceafărul“

Apele de aur

Era într-o vreme de lemn pictat cu tinerețe. Zile fericite, cînd umblam cu buzunarele pline de manuscrise. La **Luceafărul** am înțeles pentru prima oară că pot să fiu sau că sînt scriitor. Și de douăzeci de ani, toate sau aproape toate corăbiile închipuite de sufletul meu intră în apele de aur ale acestei reviste. Chiar și-n rarele clipe cînd am plecat de-acolo supărat, jurînd să nu mă mai întorc, frunzele celui mai alb mesteacăn al meu sunau ca o dragoste aproape nepămintească lîngă această stea a zorilor unde de-atîtea ori m-am simțit și am fost prințul de rouă. La **Luceafărul**, ca și pentru atîția prieteni dragi, crește pentru mine, între litere, un fir de iarbă, care e firul de mamă și de nemurire al lumii. La **Luceafărul** am învățat scrierea cu inima a punctelor cardinale. Acolo am văzut minți adormiți între două fîntîni, fîntîni zugrăvindu-se ca zvîcniri de lebădă între rugi de iederă roșie, ziduri iluminate de păuni, păuni născîndu-se din luna ce-nverzește într-o seară de aprilie și seri de aprilie așternîndu-se pe toate zilele anului. Niciodată n-am fost mai aproape de mine și de oameni ca în tinerețe cînd suiam treptele spre **Luceafăr**.

Fănuș Neagu

Șezătorile noastre

O evaluare atentă și complexă a multiplelor contribuții ale revistei **Luceafărul** la dezvoltarea literaturii și culturii române în genere va pune în lumină, așa cum am mai avut prilejul să subliniez, abordînd această problemă, fapte și direcții care îi conferă un loc unic în istoria noastră literară din toate timpurile. Nu în virtutea unui entuziasm firesc pentru cel mai tînăr membru al echipei redactionale fondatoare, ci, respectînd adevărul confirmat de cele două decenii de activitate prodigioasă, cîte se împlinesc în aceste zile de la memorabilul eveniment al apariției, se poate spune că **Luceafărul**, prin linia nouă pe care a afirmat-o în promovarea spiritualității contemporane, a făcut epocă de pionierat, reușind să realizeze o sinteză creatoare între tot ceea ce a avut mai valoros publicistica românească din trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat, implicit din primul deceniu de după Eliberare, și orientările partidului nostru în acest domeniu al revoluției socialiste. Este meritul indiscutabil al **Luceafărului** de a fi intuit unele din elementele noii concepții ce se configura asupra rolului literaturii socialiste și de a fi lucrat în acest sens. Avînd ca principal animator un Mihu Dragomir, deopotrivă om al avangardei și al echilibrului clasic, unind în mod organic elanurile celei mai tinere generații cu experiența unor ilustri înaintași pentru care colaborarea la **Luceafărul** a devenit o perioadă fertilă din creația lor, revista și-a cîștigat repede un public cititor care a încurajat-o inimos pe drumul ce și-l croia sigur de la număr la număr. Făcînd din deschiderea către public un punct de onoare al programului ei, o profesiune de credință aș spune, **Luceafărul** a creat un adevărat sistem de contacte cu cititorul, de la sezătoarea literară și dezbaterea de cenaclu la deplasările cu caracter documentar, soldate cu valoroase pagini de poezie și publicistică, inspirate nemijlocit din realitățile cunoscute de scriitorii, cu precădere tineri. Hotărîtor a fost în acest sens faptul că printre principalii susținători ai noii reviste se numărau scriitori cu o adevărată vocație a contactului direct cu cititorul. Mihu Dragomir mărturisea odată că e în intenția sa să scrie niște „însemnări ale unui trubadur“, idee care ar merita materializată întrucît sezătorile literare, așa cum erau ele concepute și organizate de **Luceafărul** oferă prilejul relevării unor experiențe literare unice, pline de farmec și de entuziasm, în desfășurarea cărora nu știai ce să admiri mai întîi : nobletea plină de stimă a cititorilor sau emoția și receptivitatea confraților față de miile de oameni care în orele de după muncă în uzină sau la cîmp, în școală sau facultate veneau să ne asculte și să dialogheze cu noi. Dintr-o fulgerare de gînd, iată cîteva clipe care au rămas : la Piatra, în județul Teleorman, în februarie 1962, la o întîlnire au venit cîteva mii de oameni și, cum pe atunci, căminul cultural de astăzi era abia în construcție, manifestarea a trebuit să se țină direct în șosea, în fața comitetului comunal de partid. S-a adus o masă pe care a trebuit să ne urcăm rînd pe rînd pentru a putea fi văzuți și auziți cît de cît (căci nici microfon de amplificare nu exista) lecturile literare alternînd cu luările de cuvînt spontane ale țăranilor referitoare la realitățile comunei lor ca și la literatură. Noi nu eram decît trei oameni : Mihu Dragomir, Corneliu Leu și subsemnatul .La Lești, pe Dorna, în gura minei proaspăt dată în exploatare am citit ortacilor ieșiți din sut la lumina lămpașelor a căror flacără trebuia întețită spre a putea urmări textul. Tot în Moldova, pe șantierul de la Săvinești, într-o lungă baracă, pesemne în egală măsură sală culturală și cantină, a trebuit să citim la lumina a două lanterne într-o seară, întrucît instalația de lumină s-a defectat datorită unei furtuni năpraznice care a mai stîrnit și un mic incendiu la stingerea căruia am năvălit după aceea cu toții, auditori și scriitori. Dintre multele și neuitatele întîlniri cu publicul atît de receptiv din Moldova, una are un farmec deosebit pentru că întîia oară i-am pus și noi la cale o farsă lui Nicolae Tăutu, omul care dădea deopotrivă sare dar și dulceața deplasărilor noastre. Printre cărțile de croitorie proaspăt apărute pe atunci era și una al cărui prim autor semna N. Stănescu Tăutu. Cum la Suceava era programată o sezătoare organizată de comitetul local de femei, am rugat pe una din activiste să răspîndească printre cititoarele ce urmau să vină la această manifestare vestea că poetul Nicolae Tăutu de pe afiș e una și aceeași persoană cu unul dintre semnatarii respectivei cărți de croitorie. Să folosească deci prilejul pentru a-i pune întrebările cuvenite și a-i face sugestii. Sezătoarea era pe sfîrșite. Tăutu prin recitările sale le impresionase pînă la lacrimi pe ascultătoare încît uitaseră cu totul de cele casnice, astfel că farsa risca să fie ratată. Atunci am început să-i fac semne disperate amicei mele, activista, să îndemne femeile la dialog. Drept pentru care, spre stupoarea bădiței Eusebiu Camilar, Mariei Banuș, lui Dumitru Corbea și Mihu Dragomir, rînd pe rînd cîteva femei au început să-l laude pe atît de fascinantul nostru prieten că în răgazul dintre un volum de lirică, o piesă de teatru sau un scenariu de film s-a gîndit și la traiul lor cotidian, ușurîndu-l prin modelele atît de ingenios și practic concepute. Sufragii unanime au întrunit modelele pentru gravide, iar anunțata carte de croitorie pentru copii avea o desfacere sigură la Suceava. Nicolae Tăutu cu acea delicatețe sufletească inegalabilă și cu prezența de spirit proverbială avea să se antreneze în acest joc, să răspundă solicitărilor și chiar să dea autografe cu omagii de 1/2 întrucît respectiva carte, de care avusesem grijă să nu lipsească de la standul din hol, mai avea un autor. De cele mai multe ori, sezătorile noastre deveneau evenimente sărbătorești pentru localitățile unde se desfășurau. În cea mai mare comună din țară, la Dăbuleni, într-o amiază de iarnă viforoasă, aveam să fim întîmpinați încă de la marginea satului cu colăceri purtînd steaguri și avînd caii frumos împodobiți, ca la nuntă, din al cărei ritual luaseră și plostițe cu țuică fiartă din care ne-au îmbiat să luăm cîte o gură, ca să ne mai încălzim. În fața căminului cultural, după ce am străbătut tot satul încadrați de colăceri, un alai sărbătoresc avînd în frunte pe bătrînii satului, care au ținut și ei să ne întîmpine cu pîine aburindă abia scoasă din testul instalat chiar acolo. Am mai fost de mai multe ori în sala acelui cămin cultural, dar niciodată nu mi s-a părut atît de ambiantă prin culorile de borangicuri, pînze, cojocele. Bătrînii care ne întîmpinaseră stăteau chiar în primul rînd și după fiecare lectură (din echipă făceau parte Dan Deșliu, Ion Brad, Ilarie Hinoveanu, Sina Dănciulescu și subsemnatul) nu se sfiau să comenteze cu voce tare cele auzite. Fiecare sezătoare era un bun prilej de cunoaștere sau de reîmprospătare, în memorie, a unor realizări, locuri istorice, monumente. Astfel că încheindu-ne noi vizitele în mină și sezătorile din zona Gura Barza — Brad, am ajuns la Țebea, să vedem mormîntul lui Avram Iancu și Gorunul lui Horia către miezul nopții. Din nou o lanternă a fost salvatoare și parcă pentru a da dimensiune evenimentului întreaga echipă, vreo opt inși, ne-am prins de mînă și am înconjurat Gorunul legendar. Ștafeta sezătorilor a fost preluată pe nesimțite de noile promoții ale stelelor fără nume, ponderea documentară fiind sporită considerabil. Ne amintim cu plăcere de cîte ori ne întîlnim cei ce am luat parte la turneul de peste o săptămînă pe ruta Ploiești — Brazi, Brașov — Tractorul, Hunedoara O.S.M. 2, Lupeni, Tg. Jiu — Peștișani, Craiova — Ișalnița, Curtea de Argeș — hidrocentrală. Peripețiile acestui turneu au fost multe și variate, ca și firile și temperamentele celor care au luat parte la el, de la poeții din generația mea ca Miron Scorobete și Mihai Negulescu la noul val lansat de **Luceafărul** și reprezentat în grupul respectiv de Constanța Buzea, Ion Cringuleanu, Adrian Păunescu și Ion Pop. Aproape în fiecare localitate se adăugau talentele locale, așa cum s-a întîmplat la Curtea de Argeș, unde proaspătul debutant la **Luceafărul**, Dumitru M. Ion, era încă elev de liceu. Dintre multele și atît de variatele privelești ale muncii surprinse din adîncurile minelor de la Lupeni pe coloanele de cracare de la Brazi nimeni, desigur, nu va uita perforarea de cuptor de la O.S.M. 2 din Hunedoara, ultima de acest gen pe care același Ștefan Tripșa, prietenul nostru, avea s-o înlăture într-un timp record. Evenimentul, dramatic pentru otelari, coincidea cu ziua de nastere a lui Adrian Păunescu și inspiratul poet avea să-l imortalizeze într-o compunere patetică inclusă și în chiar volumul său de debut „Ultrasentimente“. De altfel, cărțile scrise după acest turneu aveau să sublimeze multe din impresiile și trăirile acumulate. Acum, cînd **Luceafărul** își rememorează drumul său, de două decenii, mi se pare de aceea intim necesar să evocăm și aceste itinerarii lirice, purtate, cum scrie un confrate într-o dedicație :

Pe la sezători
Prin sate cu flori,
În veșnic colind
Tot luceferind.

Niculae Stoian

Orgoliosul redactor

Oare ce poate fi mai esențial pentru orgoliosul redactor, decît acel șpalt jilav, teribilă cometă cu coadă incandescentă de hîrtie, care în noaptea de vineri spre simbătă încununează ca un nimb zeesc capul lui limpede ? Și straniul duh al cernelii iradiind din nebuloasa literelor fierbinți de plumb, înlăuntrul căreia este atras de-o forță pe cît de gingașă, pe atît de cosmică, și el, orgoliosul redactor, devine martorul dintîi al cuvintelor, ce se înalță ca niște soci galactici de lumi nebănuite ?

„Și primele bătăi de-aripi, ce vor / nou continent să deslușească-n zare / mă umplu de involburarea lor / de-un pre-ecou al melodiei viitoare... / Și sub polara carului meu mic / la ceasul, cît un veac de cîntători / mă simt mereu același ucenic / urmînd chiutăral de comori“.

Cuvintele lui Mihu Dragomir către cei mai tineri poeți se întorc, de-atunci, mereu în fiecare primăvară sub streașina albastră de la mansarda „Luceafărului“ într-un cuib de rîndunică durat pentru veșnicie din praf și pai de lună.

Dacă aș urca simbolic treptele acelea de la mansardă, ori le-aș cobori cu capu-n piept, cum se cuvine la orice despărțire, m-aș pierde-n iarba rea ce cotropește cărările și pașii, fără să pot a desluși cum și care echipe, cum și care stadii sau etape și nici mihnirile de moarte, ce chipul ni l-au tatuat în ceară n-aș voi a desluși. Și-n ziua cea de sărbătoare, cînd tinărul „Luceafăr“ mereu tinăr este și va fi, as vrea să spun, că ceea ce avem și ceea ce păstrăm e tot aceeași dragoste ca marmora curată, în care dăltuit-am în tot ceasul, „cît un veac, de cîntători“, noi cei de ieri, voi cei de azi. E o trăsătură de unire indestructibilă, intangibilă, înconjurată de nume sublime, unul mai sublim decît celălalt. Dar mai sublim și mai sublim, cine ? Ei da, asta ne strică, ba asta : ocolirea pe după piersic ! A face o scară a valorilor după alfabet, nu înseamnă să cazi în dogmatism ? A apela la memorie ? unii o au scurtă, alții perfidă. A fi tu însuți, a-ți asuma riscul : ești subiectiv, și subiectivismul în lumea noastră se ia ca rîia căprească. Oricum eu nu am probleme. Nu sînt decît un fost redactor și ce-a fost — a fost. Dar a fost atît de frumos, încît parcă văd și acum coridorul acela în formă de **L**, peste care ploua cu „stele“ fără nume și fără număr. Mansarda aceea a fost leagăn multor mari poeți de azi, a unor mari romancieri de totdeauna și-a unor critici de mare băgare de seamă. Da, ăsta e cel mai suprem argument, că pe vremea noastră, acolo la mansardă, pe îngustul coridor de trecere, a fost un adevărat climat literar, atît de efervescent, atît de dens, încît în anumite nopți cu lună plină ușile și ferestrele săreau de la sine din țîțini și din toate părțile, putea să te tragă un curent. Uneori din pricina curenților ăstora sufeream cu toții de măsele, de gîlci și de la red.-șef în persoană pînă la red. 11. Și, mi-aduc aminte, că tot din pricina climatului (era pe vremea cînd mă ocupam și cu munca de sindicat) am fost pusă în situația că au lipsit din inventarul redactional cîteva picioare de scaun. Noroc că după o ședință fulger au fost trecute la perisabilități „onirice“, și Traian Iancu a semnat.

Încolo, toate au fost, cu oarecare excepție, la fel ca acuma. Orice s-ar spune, orgolioșii redactori seamănă unul cu altul, ca două picături de apă. Stelele fără număr, la fel de nerăbdătoare cu marmura. Dar după douăzeci de ani, ascultați cum frumos zicea poetul : „Aici, de unde cintece țîșnesc / mă las pătruns de cruditatea de lumină / cu gestul cel mai simplu și firesc / al celui care, ca să bea izvorul, se inclină“.

Gica Iuteș

Primul număr și după

Încă de pe la jumătatea anului 1957 începuse să se vorbească despre transformarea revistei **Tînărul scriitor** — publicație lunară — în altceva. Nu se știa precis ce. Nu se știa precis nici cine o va conduce. Numele lui Mihu Dragomir era însă cel mai adesea invocat. Lucram în cadrul redacției **Tînărului scriitor**, împreună cu mulți alți colegi, care apoi am trecut la **Luceafărul**. Îmi amintesc o anumită stare de apăsare, pe care multă lume o trăia în condițiile în care nu se știa precis ce va reprezenta noua publicație, care dintre noi o vor realiza și sub conducerea cui. Din timpul care, incredibil, s-a scurs, imi apare figura luminoasă, de un calm olimpian, de mare noblețe intelectuală și de rară bunătate, a lui Demostene Botez, ultimul redactor-șef al revistei **Tînărul scriitor**. Spre sfîrșitul anului 1957, lucrurile începuseră să se precipite. Se știa precis că **Tînărul scriitor** se va transforma într-o altă publicație. Și lucrurile s-au întîmplat întocmai. La sfîrșitul lui decembrie 1957, **Tînărul scriitor** și-a încetat, practic, apariția. Unii dintre membrii redacției, printre care mă aflam și eu, (ca urmare a insistenței pe lîngă Mihu Dragomir a prietenului meu Aurel Martin), am început să lucrăm la primul număr al **Luceafărului**. S-au întocmit diverse proiecte de formule redacționale și de formule de apariție a noii reviste. Pe lîngă cei care rămăsesem de la revista **Tînărul scriitor** a venit lume nouă. O vreme fuseseră „avuți în vedere“, lucrînd, efectiv în redacție, Marin Sîrbulescu, Dragoș Vicol, Ion Niculescu, pentru tehnoredacție Dumitru Moldoveanu. Dintre aceștia a rămas pînă la urmă doar Dumitru Moldoveanu. Au venit în schimb Romulus Zaharia, Ion Dodu Bălan — transferat de la „Viața Românească“ —, Teodor Balș, nu-mi amintesc bine cîți eram în redacție, dar știu că, în cadrul Secției de critică lucram eu și Ion Dodu-Bălan, avîndu-l pe Aurel Martin șef ; la Poezie erau Teodor Balș, Nicolae Stoian și, dacă nu mă înșel, Gheorghe Tomozei ; la Proză : Ion Lăncrănjan, Gica Iuteș și Petru Vintilă ; pagina Externă era asigurată de către Marcel Roșca — om de mare cultură și gazetar cu vastă experiență — și Aurel Lambrino. Secretariatul tehnic de redacție era asigurat de către Romulus Zaharia, Dumitru Moldoveanu și Ion Popovici. În ce privește conducerea, s-au vehiculat foarte multe formule. Pînă la urmă, primul număr al revistei a apărut cu o conducere colectivă, extrem de „blindată“, avîndu-l pe Mihai Beniuc ca director și ca membri pe Aurel Mihale, Dan Deșliu, Mihu Dragomir, Haralamb Zincă, cu atribuții fiecare, pentru unul sau altul dintre compartimentele redacției. Mai tîrziu s-a schimbat și această formulă, plecînd Mihu Dragomir și venind Dumitru Corbea și Al. I. Stefănescu. Tin minte : eram student încă, lucrînd, de obicei după-masa la redacție, iar dimineața îndeplinindu-mi obligațiile de rigoare la Universitate. Cînd a apărut primul număr al **Luceafărului** mă aflam în convocare militară împreună cu ceilalți colegi ai mei de Facultate, într-o cazarmă la Craiova. Trebuind să-mi îndeplinesc și această obligație, pentru o lună am lipsit din redacție. Un fel de concediu fără plată ! Totuși, pe la mijlocul lunii iulie, am avut o surpriză : Vera Popescu, secretara de atunci a conducerii revistei, imi trimitea primul număr al revistei **Luceafărul**, împreună cu salariul ce mi se cuvenea pe perioada cît lipsisem de fapt din redacție. Ilegalitatea cred că poate fi mărturisită, cunoscînd regulile prescripției, acum după 20 de ani. Ea constituie expresia unui act de omenie din partea cuiva pe care-l cunoșteam foarte puțin și de la care nu mă așteptam. Acest om era Aurel Mihale ; cunoscător al experiențelor de soldat, probabil că a rămas impresionat de vremelnica mea perspectivă la Craiova și s-a decis să-mi asimileze perioada pe care o absentasem din redacție unor concedii din anii anteriori — e adevărat tot în cadrul Uniunii Scriitorilor, dar la **Tînărul scriitor** — pe care nu le efectuasem. Au prins bine banii trimiși atunci din dispoziția lui Aurel Mihale, al cărui gest nu pot să-l uit. Împreună cu Corneliu Șerban, Sorin Mărculescu, Sorin Alexandrescu, cu ceilalți colegi studenți, aflați în convocare la Craiova, am răsfoit, parcurs și reparcurs paginile primului număr din **Luceafărul**, într-o cazarmă situată undeva pe-o stradă ce purta nume de poet : Vasile Alecsandri.

Atît despre amintirile de la primul număr.

Ciudat mi se pare următorul lucru : deși parcă totul s-a petrecut ieri, deși ecourile trăirilor încercate la lectura primului număr din revistă țin de un timp mult mai apropiat (parcă ar fi fost ieri), în minte încep totuși să se confunde anumite lucruri. Nu mai știu bine cine a fost prevăzut în formula inițială de redacție, cine într-a doua, cine a rămas totuși pînă la urmă. Și chiar datele prezentate mai sus, cu privire la componența secțiilor, pot să aibe lacune. Nu-ți mai amintești exact cum a fost. Dar acesta este sensul amintirilor.

Au trecut anii. Din Secția de critică a plecat, datorită unor împrejurări nefericite, Aurel Martin ; a venit în locul lui Valeriu Râpeanu, care lucrase pînă atunci la „Gazeta literară“. Mult timp am asigurat rubricile de critică împreună cu el și cu Ion Dodu Bălan, formînd nu numai o echipă de colegi, dar și de prieteni foarte buni. Însă atunci cînd încerci să-ți amintești ceva care să ți se pară semnificativ și demn de relatat, nu găsești. Ori timpul trăit de noi n-a fost un timp prielnic amintirilor, ori, se vede treaba, așa cum arătam mai sus, noi nu avem vocația amintirilor. Și fiindcă totuși farmecul amintirilor e legat pînă la urmă de anumite întîmplări, să încerc a reconstitui una.

Între 1966 și 1968, după o oarecare întrerupere, am revenit la **Luceafărul**. Era pe-atunci redactor-șef Eugen Barbu. **Luceafărul**, din bilunar, devenise săptămînal și se bucura de un imens prestigiu printre lumea tînără. Coridoarele revistei, atunci cînd Eugen Barbu își anunța discuții cu colaboratorii, deveneau neîncăpătoare ; se aștepta ore și ore la rînd, pentru o simplă apreciere — favorabilă sau nefavorabilă — în legătură cu orice încercare de poezie sau de proză. **Luceafărul** avea instituită, de-acum, o formă de dezbatere, și prezentare publică proprie, a debutanților : Cenaclul „Nicolae Labiș“. Mai ales atunci cînd lucrările cenaclului erau conduse de către Eugen Barbu, sala de ședințe de la etajul Casei Scriitorilor era arhiplină. Lume foarte diversă : pensionari, scriitori tineri cunoscuți, scriitori maturi cunoscuți sau mai puțin cunoscuți, critici, poetese începătoare foarte frumoase, studenți, muncitori, civili și militari, elevi. Se citeau lucrările, se discuta autorul, iar la urmă lua cuvîntul conducătorul cenaclului. Dar era foarte greu de condus lucrările unei asemenea adunări, cînd aproape fiecare discuta cu celălalt, unii vociferînd chiar. Arareori apelurile la liniște ale celor din „prezidiu“ aveau efect.

Am plecat de la **Luceafărul** în toamna lui 1968, „optînd“ pentru funcția de la facultate, obsedat de experiențele pe care le-am trăit și realizat în cei 2 ani, cît am lucrat sub conducerea lui Eugen Barbu. El a rămas pentru mine o figură contradictorie, dar fascinantă. După nici un om nu mi-a părut atît de rău cînd m-am despărțit de el ca după Eugen Barbu.

Și astfel, dacă încerci pînă la urmă să te întrebi ce reprezinți tu, ajungi să-ți spui că nu poți reprezenta altceva decît totalitatea experiențelor trăite, a lucrurilor văzute, a oamenilor întîlniți și cunoscuți, după care-ți poate părea rău atunci cînd te desparți de ei, sau nu. Toți fac parte din ființa noastră. Pentru mine, **Luceafărul** va reprezenta întotdeauna mai mult decît amintire, el reprezintă o parte din propria-mi ființă și, din acest punct de vedere mă gîndesc că-mi va fi întotdeauna greu să pot povesti ceva despre felul cum a fost ori cum s-au petrecut lucrurile.

Gheorghe Achiței

Întîmplări ?

În acea vreme, revista **Luceafărul** „debuta în lume“. Colaboram intens la revista care pentru mine însemna și **afirmarea forței limbajului estetic care numai prin păstrarea tensiunii lui interne poate deveni adevărată putere propagandistică și permanent element al schimbării. Numai o revistă revoluționară a tineretului putea reafirma transcendența estetică a expresiei în artă.**

Mihu Dragomir era animatorul și mai ales cel ce se apleca asupra stelelor fără nume cu toată dragostea și înțelegerea. La această revistă în primii ei trei ani de existență am publicat mult printre care poemul **Ceasul de slavă** și parte din poeziile volumelor **Liniștea vîntului** și **Ziua șasea**, mai ales în perioada cînd la revistă lucrau Tiberiu Utan și Ion Brad. În anul 1961, cînd m-am transferat în redacția revistei, nu cunoșteam colectivul decît din bună ziua. Pe Eugen Barbu îl văzusem de două ori în viața mea pînă atunci. La început timpul dorit pentru a scrie nu-l aveam. Lucram la secția de poezie dar, pînă a fi angajați la revistă Ilie Purcaru și Ștefan Bănulescu, răspundeam și de publicistică și pagina externă. „Vreau o revistă vie, zicea Eugen Barbu, să-mi aduceți aici toți colaboratorii buni de la alte reviste. Violeta, tu ești gagică de radio, văd că ai disciplina muncii, cunoști oamenii, să te văd ! Vreau să fiți ziariști perfecți“.

Perfecți n-am fost. Am publicat în acea vreme o parte din memoriile lui Petre Pandrea, un interviu al lui Grigore Moisil, o pagină de George Călinescu, **Civilizația ochiului** de la M.R.P. etc. Au venit ziariști mai buni la revistă. Urmînd cei mai tineri și cei mai buni, cunoscuți de revistă. Și aș numi-o aici pe Sânziana Pop. Despre feluritele temperamente artistice revelate fiecare printr-un colț de lume vorbește întreaga colecție a revistei **Luceafărul**.

Astăzi cînd scrierea și-a pierdut caracterul elitist, detașînd tocmai astfel valorile, astăzi cînd politica de eliberare a artei de către Partidul Comunist Român culminează prin afirmarea atît de clarvizionară a tovarășului Nicolae Ceaușescu, care la Conferința Națională a artiștilor plastici a rostit răspicat „eficienta artei trebuie să fie artistică și ideologică“, munca depusă la revista **Luceafărul**, lupta unor oameni reali, scriitori reali, activiști ideologici, politici, culturali rămîne un episod al istoriei literare. Din această muncă mărturie a rămas revista, au rămas oamenii scriitori de frunte astăzi, poeți, prozatori, dramaturgi, critici literari. Că echipa lui Eugen Barbu, echipă puternică, mai cu nerv poate decît alte echipe, mai îndelung lucrătoare, 1961—1968, cu mai multă forță de afirmare și mai multe greșeli poate — a fost echipa de oameni care se respectau între ei și nu a fost grup, nici mănăstire, se vede astăzi. Că omenoși și bine pregătiți au fost redactorii, nemaivrînd să repete greșelile viziunii asupra artei ale altora se vede prin ceea ce au debutat și au susținut intens atît în paginile revistei cît și la cenaclul „Labiș“.

Amintirile se leagă și se concentrează, pot exprima o viață în care oameni, portrete, și mai ales autoportretul, pot apărea în toată omenia lor și cu toate trăsăturile aspre. Întîmplări ? Și de mare bucurie și de mult plîns. Și dulcile seri de vinerea din tipografie, cînd lucindu-ne de-a viața și moartea așteptam viza vreunui material semnat de Mihai Stoian care supăra inerțiile vechilor pedagogii, sau de alții care supărau mai mult, sau de alții — medici — îmi amintesc, care acum dau interviuri în **Flacăra** și sînt prețuiți — dar adevărul lor de atunci pe două pagini de revistă pe care de trei ori cu încăpățînare l-am prezentat n-a apărut. Sau **Iona** de Marin Sorescu căreia tot de vreo trei ori i s-a dat drumul în revistă și a fost reintoarsă, dar pînă la urmă a apărut totuși. Și poezia lui Ștefan Bănulescu. Și poezia lui Marin Sorescu. Și poezia lui Ioan Alexandru. Și poezia Anei Blandiana, toate primele trei volume (inclusiv **Călciiul vulnerabil**) publicate cu mereu discuții. Și altele. Și altele. Adevărul este că fiecare ținem la libertatea acțiunii. Adevărul este că am fost liberi, ne-am simțit liberi, într-o disciplină a muncii liber consimțită. Cinci ani am lucrat numai cu poezia. **Și clipele stărilor de suflet ?**

Violeta Zamfirescu

Un tandru vers

Cu emoție pentru noi toți cei care ne-am făcut veacul cel de douăzeci de ani la „Luceafărul“, salutăm acest minunat loc de muncă al tinereții speranțelor noastre literare.

Mi-aduc aminte cu dragoste, că la această revistă am fost chiar lucrător. Ea ne-a fost și ne este o sprinceană a privirii noastre galeșe și autoritare.

Cuvîntul nu este suficient pe cît suflet și suflare are în spate !

Revistă curată și deschisă prin care tinerele talente și-au găsit destinul literar, „Luceafărul“ strălucește în sufletul nostru ca un tandru vers eminescian. În ciuda unor defecte inerente experienței de viață și de presă, „Luceafărul“ este o revistă exemplară prin modul ei constructiv de promovare în munca gîndului.

Cum odinioară șantierul de la Agnita-Botorca a dat însuflețire și sens tineretului nostru, astăzi „Luceafărul“ miroase tot a piatră asudată de sufletul visător al tinerei noastre generații.

A te logodi cu literatura pînă la nuntă, dacă ai noroc, prin frumusețea vie a acestei hîrtii tipărite se transfigurează. În mod solemn îți mărturisesc, iubite cititorule, că întîiia mea cravată de pionier a fost și imi rămîne această revistă a noastră, a tuturora.

La Mulți Ani eminesciană revistă !

Nichita Stănescu

Scriitorii tineri și literatura

Cred că nu are nimic șocant pentru nimeni afirmația că scriitorii tineri **re-incep** de fiecare dată literatura, în vreme ce virstnicii **o continuă**.

Re-inceperea are întotdeauna aerul unei ieșiri din matca obișnuită, a opțiunii pentru un drum nebătut de alții, a exprimării publice a unei voci încă necunoscute.

Cînd **re-inceperea** are șansa de-a se produce pe **„calea regală“** care duce de-a dreptul în marea literatură, ne găsim în fața unor cazuri fericite. Cînd ea se configurează doar ca o scurtă batere din aripile repede rănite de timp, **re-intrarea** în marele anonimat apare ca o fatalitate firească în cîmpul artei. **Ureușul** și **căderea**, acceptate, ni se par acte la fel de eroice, perseverarea în mediocritatea lipsită de orice culoare, reprezintă nu numai o eroare, ci și un mare păcat civic și individual.

Se pare că întotdeauna a fost așa. Tinerii au **re-inceput** literatura în toate epocile. Ei au creat marile și micile revolutii literare, ei au schimbat climatul artistic amenințat de sclerozare, de căderea totală în convenție, cînd discursul literar funcționează ca o mașină mereu previzibilă.

Ce-ar fi fost oare literatura germană din epoca luminilor fără Goethe, Schiller și Herder. Cum s-ar fi întîlnit ea încă multă vreme cu etosul său specific dacă mai tîrziu nu apăreau pe ecranul epocii Novalis și Hölderlin. Cît timp ar mai fi durat valul clasic francez, atît de istovit prin toate resursele sale, dacă turbulentul Hugo nu schimba „boneta“ cuvintelor.

La ce vîrstă oare Kogălniceanu le-a arătat confraților săi încotro trebuie să meargă studiul istoriei și orientarea literaturii ? Cîți ani avea doctul Titu Maiorescu cînd a modificat criteriile de înțelegere a fenomenului literar și l-a lansat pe Eminescu ? Cum a ieșit Eminescu la suprafață printre consacrații fără talent, dar încărcați de autoritate ?

Să fi fost această schimbare de locuri valabilă numai pentru acele timpuri romantice ale veacului trecut ? Credem că nu. Dovezile epocii noastre sînt la fel de elocvente. Benn, Brecht, Stadler, Else Lasker-Schüller ș.a. au pus bazele expresionismului cînd erau foarte tineri. Fenomenul se repetă cu futuriștii și suprarealiștii. Dar revoluțiile literare, mari și mici, realizate de grupuri organizate pe baze de afinități ce au dus la cristalizarea unor școli literare, nu se opresc aici. Ele pot avea și un caracter individual cu o rezonanță notabilă.

De la Eminescu și Macedonski pînă la Blaga, Arghezi, Ion Barbu ș.a. drumul marilor inovații al **solitarilor** în viața literară nu se oprește niciodată.

Așadar, tinerii **re-incep**, virstnicii **rămîn**. Tinerii modifică schemele existente ale judecătilor de valoare, resituează totul, **re-așează** involuntar sau programatic pe cei consacrați.

Eminescu **re-incepe**, Alecsandri rămîne, Blaga **re-incepe**, Coșbuc rămîne, Geo Dumitrescu **re-incepe**, Eugen Jebeleanu rămîne, Nichita Stănescu **re-incepe**, Al. Philippide rămîne, Sorescu **re-incepe**, Topîrceanu rămîne, Mircea Dinescu **re-incepe**, Geo Bogza rămîne etc.

Este adevărat că uneori se poate întîmpla și altfel. Atunci lanțul acesta dialectic al istoriei se rupe. Un asemenea fenomen se produce cînd fie **începutul** nu este veritabil, fie **rămînerea** nu este întemeiată. Spre fericirea ei și a cititorilor, în cele mai multe cazuri de acest gen, literatura trece printr-un proces de **autoreglare**. Ea se vindecă de **infraliteratură** de la sine. Impuritățile se depun și dispar, iar actele inovatoare ale tinerilor durează, se înscriu în istorie.

Dar încrederea că tinerii, **tinerii cei mari, re-incep** literatura în fiecare epocă, rămîne veșnică.

Laudă revistei **Luceafărul** că a înțeles această poruncă fundamentală a istoriei.

Romul Munteanu

Asemeni grădinarului

În urmă cu douăzeci de ani, revista „Luceafărul“ era o mlădiță firavă sădită în inima iernii de un meșter destoinic, Mihu Dragomir, meșter ce n-a avut liniște cînd — după prima încercare din 25 februarie 1958 — s-au găsit mulți să spună că revista a murit înainte de a se naște. A săpat din nou cu rîvnă și pricepere, cu inimă și cu sudoare, dar cînd se pregătea să culeagă roadele — la 15 mai — s-a izbit încă o dată de gustul amar al neimplinirii.

Adevăratul grădinar, însă, nu-și lasă floarea-n voia ofilirii, ci luptă, muncește zi și noapte pentru ca de petalele ei să se bucure cei care-o așteptau cu nesaț. Asemeni destoinicului grădinar, meșterul Mihu a reușit în mijloc de iulie — ajutat de vrednici tovarăși de muncă — să vestească licărirea unui luceafăr pe cerul literaturii române, luceafăr ale cărui raze au luminat apoi, timp de douăzeci de ani, calea bătută-n pietre scumpe pe care-au pășit și continuă s-o străbată așii condeiului de astăzi.

La etajul II din Bdul. Ana Ipătescu nr. 15, poate s-au șters urmele celor ce-au suit treptele scărilor cu gîndul la treptele literaturii... poate s-au șters... dar acolo a început și a rămas parfumul poeziei ; **acolo**, cîrmuitori ai revistei, redactori, colaboratori — toți, absolut toți — au lăsat ceva din inima lor și-au plecat cu ceva din inima „Luceafărului“.

Astăzi, după douăzeci de ani, — ani în care pe sub privirile mele au trecut pentru a se înfățișa **curate** la întîlnirea cu cititorul mii de cuvinte tipografiate — răsfoind cele trei seturi de pagini gata de tipar în trei etape diferite și oprindu-ne cu emoție privirile asupra celor șaisprezece pagini care-au format „trambulina“ a 846 de numere, păstrăm o clipă de pioșenie pentru cei ce nu mai sînt, ne bucurăm de izbînzile cucerite și urăm celor ce vor veni ca — luînd cîte-un strop din modestul izvor al începutului — să ajute la înălțarea literaturii române.

Gelu Stoicescu

Așa se năștea polemicile (de la stînga la dreapta) : **Marin Sorescu, Marin Bucur, Al. Oprea, Eugen Barbu, I. D. Bălan, Dinu Săraru, Mihai Stoian, Gica Iuteș, M. N. Rusu**

amintiri de la „luceafărul“

Condiţia gazetarului

Lucram la „Luceafărul“, eram redactor şef adjunct, adjunctul acestui mare om şi mare scriitor care rămîne Ştefan Bănulescu. Mă plimbam, din cînd în cînd, cu Ştefan Bănulescu şi ne gîndeam cum să facem revista mai bună, cum să aducem la „Luceafărul“ cît mai multe semnături prestigioase şi cît mai mulţi oameni tineri şi talentaţi. Şi-atunci i-am zis lui Ştefan Bănulescu : „Ce-ar fi să încercăm să obţinem o rubrică de la Marin Preda ?“. „Dom' Păunescu, mi-a zis Ştefan Bănulescu, dom' Preda nu dă, că ne-a promis de multe ori şi n-a dat“.

Săptămini în şir m-am ţinut de Marin Preda. Eram şi eu un scriitor, nu mă consideram un fitecine, dar am acceptat regimul umilinţei absolute pentru a obţine în favoarea culturii române ceea ce nimeni nu obţinuse cu regularitate pînă atunci : **„publicistică de Marin Preda“**, acest spirit tutelar al unei bune părţi a literaturii române de azi, acest nume grandios care împreună cu M.R.P., Bogza şi Eugen Barbu, cu Jebeleanu şi Geo Dumitrescu, cu Doinaş şi Emil Botta şi cu ceilalţi mai tineri, Lăncrănjan, Nichita, Fănuş, D.R. Popescu, Ivasiuc, Breban, vor fi şi peste ani nume de referinţă ale memoriei noastre. Dar dacă despre toţi se mai ştia cite ceva, despre Preda nu se ştia decît că nu se confesează.

Pentru mine au urmat nopţi de groază, nopţi în care Marin Preda accepta să stăm îndelung de vorbă, dar nu accepta să scrie nimic din cele ce spunea. Vorbea complicat, abrupt, brusc devenea sintetic şi-apoi redevenea analitic pînă la exasperare. Şi-atunci am început să notez eu. Notam şi Marin Preda se plimba prin odaia lungă a casei sale din Dr. Herescu şi relua ideile şi le reformula, se ducea şi făcea o cafea, bea cafeaua şi i se părea că i-a crescut prea tare tensiunea, scotea o cutiuţă cu medicamente, o apropia de ochi după ce-şi scotea ochelarii şi lua un tranchilizant, şi eu iar îl întrebam, şi Marin Preda iarăşi îmi răspundea şi reformula şi era gata să renunţe, şi-mi zicea : „Dă-o-n mă-sa, dom' Păunescu, ce vrei dumneata de la mine articole cînd eu nu pot să scriu ?! Mai bine ia de la amicul dumitale Barbu, care poate să scrie toată ziua-bună ziua articole“. Iar eu ziceam : „Haideţi, domnu' Preda, că iese nemaipomenit“. „Iese pe aia a măsi !“ „Iese şi pe-aia, dar iese şi articolul...“ Şi Marin Preda izbucnea într-un ris formidabil. Şi îmi cerea să-i citesc ce scrisesem eu. Ridica sprincenele şi parcă începea să-nţeleagă că e ceva acolo. Şi continuam.

Greu, greu de tot ieşeau articolele. De fapt, frînturile de literatură care aveau să constituie în fiecare săptămînă rubrica „Marin Preda răspunde la o întrebare“, iar mai tîrziu cea mai senzaţională carte a lui Marin Preda, cea mai neaşteptată şi mai palpitantă — „Imposibila întoarcere“. Cînd revăd paginile acelei cărţi (bun al tuturor azi) mi-amintesc de nopţile pe care le-am dăruit — mi-aş permite chiar să spun le-am sacrificat — nu numai lui Marin Preda, ci cauzei nobile de gazetar al adevărului, pe care am slujit-o şi pe care şi azi, cu alte mijloace, încerc s-o slujesc. Era acum 8 ani, nu acum 30 de ani. Eram mai tînăr decît Marin Preda. Dar eram scriitori amîndoi, eram colegi şi nu mi-a fost niciodată ruşine că Marin Preda se culca dimineaţa la 6, cînd eu plecam cu materialul la redacţie, îl dictam lui Neli Arsenescu şi, nedormit, mă duceam să-l aştept pe Marin Preda la editură să si-l revadă. Marin Preda venea pe la ora 2, citea, corecta şi înainte de a mi-l da îmi zicea : „Monser, acum să-mi dai banii“. Nici asta nu m-a umilit niciodată, pentru că ştiu că unui mare scriitor trebuia să-i fi dat eu banii (sau gazeta la care lucram) înainte de a-i cere el. Şi-apoi mă duceam cu spaltul, şi-apoi mă duceam cu pagina, şi suportam (tot în acelaşi timp) injurăturile — uneori meritate — ale duşmanilor literari ai lui Marin Preda, care mă strigau ca ţuţăr şi-n toate felurile. Numai nea Fănică Bănulescu îmi spunea : „Bravo, dom' Păunescu. O să ne-aducem aminte că noi am făcut **Luceafărul** în care au publicat dom' Preda publicistică şi dom' Jebeleanu poezii ca asta :

Vai de sufletelu nostru,
Care cînd să fie mare,
Ni se cocoşă ca prostul,
Proştilor dînd ascultare.“

Şi, uite, mi-aduc aminte. Şi, uite, sînt mîndru c-am trăit umilinţa fertilă de-a fi stenograful, corectorul, curierul şi (maximum) gazetarul din apropierea unui mare scriitor. Spune asta cineva care vrea să fie (şi crede că va fi) nu un oarecare scriitor. Fără acea umilinţă pe care am trăit-o de bună voie, nici o victorie ulterioară n-ar fi fost victorie deplină.

Şi, ca să fiu acelaşi ca atunci, mă-ntorc în timp şi parc-aş fi într-o dimineaţă cu articolul copiat de mine după gîndurile lui Marin Preda gata, aştept să vină un taxi, pe care îl voi plăti din buzunar, şi înclinîndu-mă demnităţii scriitorului pe care-l las să se odihnească, plec eu, gazetarul căruia îi trebuie şi nesomnul, spunînd în şoaptă şi-n demnitate : «Mulţumesc, Marin Preda».

Adrian Păunescu

Tinereţea spiritului

Este adevărat, între anii 1963—1968, revista „Luceafărul“ a fost o publicaţie, în esenţă, polemică, nonconformistă (în sectorul beletristic) şi, uneori, pamfletară. Într-o anumită măsură, lucrul acesta nu se petrecea de la sine, ci reflecta, desigur în formele specifice ale publicistirii literare, dialectica realităţii, intrarea contingentului într-o nouă istorie, — printr-o istorie nouă. Revista însăşi avea deja o istorie particulară care nu mai corespundea cu cerinţele deceniului VII în care intrase, timid la început, apoi din ce în ce mai furtunos. În această perioadă, „Luceafărul“ a fost intiia publicaţie care „a spart“ aspectul grafic monoton al seriei tipografice din care făcea parte, mărindu-şi dintr-odată formatul, sugerind deci, deschiderea amplă, generoasă, spre efervescenţa literară care se simţea în viaţa spirituală a breslei şi a tineretului. „Luceafărul“ a adus o înfăţişare exterioară inedită, artistică, exploatarea liberă a spaţiului ei grafic reflectînd libertatea creatoare atît a spiritului plastic, cît şi a celui critic şi literar. A fost primul şoc care a cucerit pe cititori şi mai ales pe tinerii scriitori, dacă nu cumva chiar spiritul tînăr care subzista cu tărie în generaţiile literare existente şi coexistente acum 20 de ani. Se petrecea ceva nou în lumea literară şi nu numai literară.

Eram student al Facultăţii de filosofie din Bucureşti. În sala ei de lectură predomina colecţia „Gazetei literare“, cu aspectul ei destul de anonim. Pe culoare, în pauze, o citeam mai mult sau mai puţin ; deşi eram cîţiva care o ţineam în mînă şi în buzunare ca semn al delimitării noastre într-o vocaţie de ceilalţi colegi, în secret năzuiam să ajungem în paginile „Contemporanului“, luminaţi de steaua lui Călinescu. Ziua în care „Luceafărul“ a apărut, într-un format nou şi într-o prezentare grafică luminoasă, a schimbat nu numai atmosfera exclusivistă a sălilor de curs, devenită subit parcă policromă, dar şi intenţiile noastre, ale celor puţini, de la secţia (facultativă) de ziaristică. Am cerut să facem „practică“ nu la „Contemporanul“, cum solicitasem iniţial, ci la „Luceafărul“ ce părea că începe să corespundă mai mult cu intenţiile şi intuiţiile noastre temperamentale, decît cu aspiraţiile noastre culturale (spre publicistica elegantă a „Contemporanului“) ; că aveam să regret sau nu această opţiune, de ultimă oră, este o altă chestiune, dar cert era că, într-un anume fel, eram conştient că mă înscriu într-o luptă cu formele unei mentalităţi revolute.

În fine, acesta este aspectul oarecum anecdotic al unei etape din istoria revistei „Luceafărul“, care se anunţa, contrar aşteptărilor mele, nu lipsită de tensiuni redacţionale. Pentru că, dacă ea a reprezentat cîţiva ani de zile cota cea mai ridicată a spiritului critic, literar şi polemic înnoitor, faptul s-a datorat nu numai „războiului“ declarat aspectelor anchilozate ale realităţii literare — şi, slavă domnului, că, pe măsură ce le numeam, păreau tot mai multe ! — cît faptului că ea s-a luptat şi în interior pentru propria sa clarificare şi armonizare cu tendinţele spiritului creator tînăr, în plină afirmare. Este cazul să spun că dacă revista a avut succese şi insuccese indubitabile în această perioadă, dacă ea a însemnat şi înseamnă ceva pentru afirmarea generaţiei aflată astăzi cu 15—20 de ani mai mult peste cei 20—25 care îi avea atunci, faptul se datorează în primul rînd învingerii „redutelor“ interioare pe care le purta cu sine sau pe care le preluase de la o Plevnă a proletcultismului al cărei sultan murise la timp. Se crease, realitatea vieţii literare îl crease, un paradox al „mersului ei înainte“.

Poezia şi proza, dar în special poezia, dăduseră cîteva cărţi antologice : „11 elegii“, „Scrisorile esenţiale“ şi „Zoosophia“, „Viaţa deocamdată“ şi „Infernul discutabil“, „Singur printre poeţi“ şi „Iona“ care bulversaseră pe cronicarii al căror limbaj scriptic nu se prea deosebea de cel folosit în şedinţele de tot felul la care participau sau la care fuseseră formaţi de-a lungul timpului. „Cuvintele aveau (într-adevăr) cuvîntul“, — dar nu aveau gîndul ! — era butada care circula ca o mînge între etajele clădirii de pe Ana Ipătescu 15. Exerciţiul dogmatic şi dogmatizat al unor cronicari se încheie într-o mare de clişee şi lozinci care temporizau receptarea adecvată a noilor valori literare, a conceptului nou de literatură română, de poezie patriotică, antisemănătoristă, care se ivea la orizont. Conceptualizarea limbajului critic, pe care o încercam unii dintre noi ca reacţie la prejudecăţile sociologiste ce se mai vehiculau, astăzi un titlu de glorie al noii generaţii critice, era aproape de neconceput. Reacţia noastră la clişeele din afara revistei şi din lăuntrul ei prin, de pildă, introducerea neologismelor, a categoriilor filosofice sau estetice valide, părea unora un atentat la securitatea canoanelor prestabilite un deceniu-două în urmă. Existau noţiuni prohibite : utopie, structură, viziune, ocotologie, specific naţional, epistemologie etc. astăzi abundente şi curente în presa literară. Pentru noile tendinţe existente în sectorul criticii revista adusese întăriri redutabile, înfiinţînd rubrici pentru personalităţi ca Al. Rosetti, Vladimir Streinu, Dragoş Vrînceanu, Al. Piru sau I. Negoiţescu. Alături de scrisul lor, spiritul critic iconoclast şi aşa-zis gongoric se simţea mai îndrăznet, mai apărat, iar discrepanţa între stilul scolastic al unor interpretări critice de aici şi din alte publicaţii, şi gîndirea analitică elevată a primilor, apărea în adevărata ei lumină. Nimeni şi niciodată nu va putea şi ne şterge din memorie amintirea reacţiilor penibile, ale limbajului proletcultist, la adresa **Elegiilor** lui Nichita Stănescu, ale eforturilor pe care colectivul redacţional le depunea pentru publicarea şi susţinerea textelor semnate de Nichita Stănescu (aici a apărut pentru prima oară „Laus Ptolemei“), Ion Gheorghe, Ana Blandiana, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Leonid Dimov, ş.a., astăzi considerate unanim drept opere fundamentale ale literaturii române contemporane, unele dintre ele intrate şi în circuitul valorilor europene.

Aşadar, ceea ce a făcut să se spună în dicţionare şi articole despre existenţa unei echipe unite şi unitare la „Luceafărul“, într-o anumită perioadă de timp, a fost rezultatul înfrîngerii, mai mare sau mai mică, după posibilităţi, a propriilor sale „reduite“ interioare. Că ele mai iradiază şi astăzi este o altă problemă. Direcţia însă nu mai poate fi curmată, ea venind întotdeauna din viitor, vorba lui Nichita Stănescu. A fost şi este meritul „Luceafărului“ să capteze „filfiitul fără aripe“ al acestuia.

M.N. Rusu

Destinul cronicii dramatice

La începutul anului 1959 am fost chemat în biroul redactorului şef de atunci al „Gazetei literare“, Paul Georgescu care m-a anunţat că dintr-o dispoziţie superioară începînd cu data de 15 februarie sînt transferat în redacţia revistei „Luceafărul“. A mai adăugat că eforturile făcute de conducere de a mă reţine în cadrele „Gazetei literare“ au fost infructuoase deoarece conducerea revistei „Luceafărul“ dorea un tînăr critic cu experienţă ziaristică. Infructuoasă rămăsese de asemenea şi propunerea ca Georgeta Horodincă care şi ea lucra în redacţia „Gazetei literare“ să devină redactor al „Luceafărului“. Mihai Beniuc, pe atunci preşedinte al Uniunii scriitorilor, insistase asupra subsemnatului. Detaşarea mea în cadrul revistei „Luceafărul“ se datora descompletării redacţiei de critică literară printr-un accident regretabil survenit în biografia unui eminent coleg al nostru. M-am prezentat la secţia de critică a revistei al cărui şef era atunci Ion Dodu Bălan. Mai lucra în secţie Gheorghe Achiţei. După cîteva zile, în camera secţiei de critică de la mansarda imobilului din Bulevardul Ana Ipătescu 15, într-o discuţie la care luau parte cei doi colegi, Mihu Dragomir — pe vremea aceea redactor şef-adjunct — mi-a spus că revistei îi lipseşte o cronică dramatică şi m-a întrebat dacă nu vreau să o fac eu. Propunerea m-a bucurat dar a mai trebuit să învingem opoziţia unei părţi din redacţie. După opinia unora din colegi cronica dramatică nu făcea parte din... profilul revistei. Au urmat discuţii aprinse, tabăra celor care era împotriva cronicii dramatice fiind condusă de bunul meu prieten şi... actualul dramaturg Petru Vintilă Exasperat, într-una din şedinţe, Mihu Dragomir i-a pus două întrebări : dacă poate cita vreo revistă literară apărută în România care n-a avut cronică dramatică ; dacă e adevărat că Uniunea scriitorilor are şi o secţie de dramaturgi ? Oponenţii cronicii dramatice în paginile „Luceafărului“ aveau drept argument faptul că teatrul... nu este literatură. Mihu Dragomir îşi asumă plenar răspunderile şi, cu concursul secţiei de critică, cronica debutează cu prezentarea piesei **În Valea Cucului** de Mihai Beniuc deoarece în timpul aprigelor discuţii a trebuit să ne angajăm că nu vom face cronică decît despre **piese româneşti**, ceea ce, cu o singură excepţie **(Tragedia Optimistă)**, s-a şi întîmplat. La şedinţa pe care Mihai Beniuc în calitate de director al revistei a avut-o cu cei patru redactori-şefi adjuncţi, i-a rugat să-mi transmită mulţumiri deoarece considera cronica la piesa lui cea mai serioasă din cele scrise atunci şi profund analitică. Ceea ce a întărit serios poziţia cronicii dramatice la „Luceafărul“. Pentru cîtva timp numai deoarece au început duşmăniile **exterioare**. Cronica dramatică nu face parte din profilul „Luceafărului“ ci numai al „Gazetei literare“. Venit de la „unele“ redacţii un alt redactor şef-adjunct ne-a comunicat că „unii“ tovarăşi s-au mirat că în paginile revistei apare încă o cronică dramatică. Nu ni s-a spus nici cine sînt „tovarăşii“, nici care sînt argumentele. Inspiraţia venea de la un etaj de mai jos. Bineînţeles cronica dramatică a fost întreruptă şi am alternat cronica literară cu Ion Dodu Bălan. Pînă cînd într-o zi (trecuseră aproape două luni) sînt chemat de prozatorul de astăzi Al. Simion, pe atunci activist al C.C. al P.C.R., care mă întreabă de ce nu mai apare cronica dramatică la „Luceafărul“. I-am răspuns că nu s-a comunicat că nu intră în profilul revistei. Al. Simion mi-a spus că nu există nici o asemenea dispoziţie şi că dimpotrivă ar fi bine ca, chiar din numărul viitor, cronica să reînceapă. Venind la redacţie, Mihu Dragomir mi-a spus că, începînd din numărul viitor, apariţia cronicii dramatice este obligatorie, fapt comunicat lui de Mihai Beniuc. Am reînceput să scriu mergînd des la teatrele din ţară — Baia Mare, Iaşi, Arad, Craiova, Ploieşti, Cluj — şi am scris aproape despre toate piesele româneşti jucate în stagiunile cuprinse între anii 1959 (martie) şi 1962 (aprilie). Încetul cu încetul, ideea a început să cîştige şi de la o cronică, în „Luceafărul“ se publicau şi articole despre teatru. Îmi amintesc de pildă de o evocare extrem de interesantă scrisă la moartea Luciei Sturdza-Bulandra de Mihai Dimiu. Din cronicile scrise atunci am reţinut pentru primul volum de critică pe cea cu titlul (care a şocat la apariţia în revistă) **Un nou dramaturg : Paul Everac, Surorile Boga** de Horia Lovinescu, **Passacaglia sau imposibilitatea izolării** de Titus Popovici şi două articole **Caragiale şi Sorbul şi Mihail Sebastian şi pasiunea cunoaşterii.** Restul sînt cronici care urmăreau fenomenul curent, piese de Mircea Ştefănescu, Tudor Şoimaru, Lucia Demetrius, Teofil Bucşecan, N. Tăutu, Aurel Mihale, Florin Vasiliu, C. Teodoru ş.a. La începutul anului 1962, Eugen Barbu primeşte conducerea revistei. După două săptămini sînt transferat la ziarul „Scînteia“, ultima cronică fiind la piesa **Camera fierbinte** de Al. I. Ştefănescu. Am predat apoi cronica lui Dinu Săraru care reuşeşte să obţină pentru teatru o pagină întreagă. Începe un nou destin al dramaturgiei în istoria revistei.

Rîndurile de faţă au vrut să reprezinte un omagiu adus memoriei lui Mihu Dragomir căruia i se datorează în exclusivitate ideea ca revista „Luceafărul“ să aibă o cronică dramatică, ştiind să reziste şi să lupte pentru materializarea ei. Avînd pe parcursul acestei lupte un sprijin efectiv şi preţios din partea lui Mihai Beniuc care a înţeles că dramaturgia este literatură.

Valeriu Râpeanu

Repetabila întrebare

O voce, pornind parcă din mult depărtate spaţii cosmice, mă goneşte prin telefon să înseilez nişte amintiri despre **Luceafărul**, printre ai cărui redactori mă prenumăram şi eu cu douăzeci de ani în urmă. Vocea redactorului de azi, Gheorghe Suciu, mai răguşită la telefon decît în grădina Hesperidelor din Calea Victoriei 115, mă supune acelei cuiate stări de imponderabilitate în care lacrimile plutesc în jurul tău fără să le poţi strivi cu pleoapa, dar nici cu penita.

Aşadar am îmbătrînit cu douăzeci de ani ! Aniversările sînt de fapt nişte efemeride care se nasc dimineaţa, mor imediat după prînz, iar seara abia le mai ajungi cu amintirea. Nu-mi fac iluzii. Peste alţi douăzeci de ani, dacă nu voi dormi cu cenuşa sub cap, o altă voce îmi va cere douăzeci de rînduri despre **Luceafărul** din deceniul şase. În ritmul acesta îţi este de-ajuns într-o viaţă chiar şi o sticluţă de cerneală cît un degetar, fără teamă că n-o să mai rămînă chinoroz şi pentru propriul tău fermar.

Cum a fost ? Moaşele fiind foarte numeroase şi pe măsură de zeloase ca fătul să fie perfect sănătos, naşterea primului număr din **Luceafărul** a întîrziat aproape un an. Înaintea fericitului eveniment eram aidoma eroului lui Caragiale care aştepta la berărie vestea că a devenit tată.

Cînd s-a născut, în sfîrşit, pruncul, la 15 iulie 1958, mica noastră familie (Mihu Dragomir, Fănuş Neagu, Ştefan Bănulescu, Ion Brad, Gica Iuteş, Violeta Zamfirescu ş.a.m.d.), am băgat de seamă că progenitura era de fapt atît de şcolită, încît refuza biberonul, jucăriile şi scutecele exagerat de gospodăresc pregătite. Poştaşul ne aducea zilnic cîte-o tărăboanţă de plicuri. Obişnuiţi să găsim în ele gumă de mestecat rime şi peltea, am descoperit uimiţi că lucrurile şcolare cu început, tratare şi încheiere erau ca neghina într-un grîu robust. Acestora, eu cu Fănuş Neagu le-am dat foc în soba de teracotă. Soba nici măcar nu s-a sleit. În schimb, movile de scrisori adevărate ne ardeau degetele ca un crivăţ de foc. Între ele se aflau metaforele explozive ale elevului de liceu Adrian Păunescu, prozele lui Sorin Titel, Nicolae Breban şi George Bălăiţă. O nouă generaţie literară îşi cerea dreptul la viaţă. Erau printre noi sau în jurul nostru şi nişte sibile inspăimîntate, dar cei mai mulţi dintre noi, bătrînei şi atunci, ne mîndrim că am privit spre noua falangă a tinerilor cu o bucurie şi speranţă pe care vechile pagini ale **Luceafărului** le mărturisesc cu forţa unei arhive cinstite şi deschise. Stau mărturie „Poşta redacţiei“, rubricile „Steaua fără nume“ şi „Printre sute de catarge“, lista nesfîrşită a debutanţilor, dar mai presus de toate cenaclul iniţiat în spirit garibaldian de Eugen Barbu.

Era să uit un nevinovat vitz ardelenesc : îl vizitasem la Cluj pe Agîrbiceanu în vederea unui interviu despre măiestria literară. Mă înfăţişez la patriarhul cu barba sa de tarabostes dacic, îi spun de unde vin şi ce treabă am cu dumnealui şi numai ce mă trezesc că-mi ridică o întrebare. Zice : „Vii de la **Luceafărul** ? Fainâ publicaţie. Dar, spune-mi, ce mai face fratele Täslăoanu ?“

Cam aşa îmi venea şi mie să întreb cînd mi-a telefonat Gheorghe Suciu : „Vii de la **Luceafărul?** Dar spune-mi, ce mai face vechiul meu amic, Teodor Balş ?“

Peste alţi douăzeci de ani, un bătrîn supravieţuitor peste cenacluri şi mode literare, poate chiar Gheorghe Suciu, va întreba ce mai face Nicolae Dragoş. Fiindcă uite-aşa, generaţiile vin şi trec, numai **Luceafărul** poate declara voivodal : am fost, sînt şi voi fi.

Petru Vintilă

Aşa se naşte un reportaj

La cenaclul revistei

Pagini de istorie literară

Urmare din pag. 1

aici îşi încep ucenicia, după cum mai tîrziu tot aici vor păşi la drum Sânziana Pop, Gheorghe Suciu, Iulian Neacşu, Horia Pătraşcu, Constantin Georgescu. Listele noastre sînt fatal incomplete şi de aceea criticabile, dar ceea ce vrem este să dăm o sugestie despre rolul revistei şi nu să facem bilanţuri. Legătura placentară a acestor scriitori cu revista nu pleacă în cele mai multe cazuri de la simpla publicare. Mai multe ruburici ale revistei aveau în vedere literatura tinerilor şi trebuie să observăm că **Luceafărul** nu obişnuia să vorbească despre poezia tînără, proza tînără, mai tîrziu chiar despre critica tînără. Prima este rubrica semnificativ intitulată **Dintre sute de catarge**. Urmează apoi a lungă serie de **Profiluri** ale scriitorilor tineri semnată de-a lungul mai multor ani de cei mai buni critici şi colaboratori ai revistei. Li se adaugă rubrica de **Discuţii** în care se consemnează aproape exclusiv tineri scriitori, multi fără volum, obiceiul fiind de a comenta semnele din reviste, producţia editorială fiind atunci mică. Sistemul de oglinzi în care creaţia scriitorilor cultivaţi de **Luceafărul** se reflecta mai dinspre şi de o **Cronică literară** promotă, de un **Dictionar de literatură contemporană**, şi de generozitatea unor comentarii scrise de scriitori consacraţi despre confraţii mai tineri. O echipă de critici entuziaşti şi activi a spriijinit de la început fecunda deschidere a revistei. Aurel Martin, Al. Oprea, I.D. Bălan, Marin Bucur, Pompiliu Marcea, T. Vârgolici, Valeriu Râpeanu, Gh. Achiţei, pasager Vasile Nicolescu sînt cei ce au întreţinut vie dialectica comentariului critic al **Luceafarului** la diferitele ei rubrici. Dacă Mihu Dragomir a fost arhitectul, colegii lui, criticii, au fost constructorii de prim ordin ai edificiului conceput de el. Fără tenacea, via activitate critică din **Luceafărul** o bună parte a climatului literaturii contemporane n-ar putea fi înteles.

Încă de la primele numere **Luceafărul** a afişat dorinţa de a ţine o strînsă legătură cu generaţiile literare anterioare. O proză de Ion Agârbiceanu străjuieşte paginile de început ale revistei. Numărul scriitorilor readuşi în actualitate prin colaborare directă este foarte mare. Nu este vorba numai de Tudor Arghezi, Mihail Sadoveanu, Tudor Vianu, nume care circulau curent în toate publicaţiile vremii ci şi de mulţi alţii. **Luceafărul** apelează la colaborarea lui Victor Eftimiu, Mihail Sorbul, Perpessicius, Vladimir Streinu, mai tîrziu la aceea a lui Al. Philippide, Petre Pandrea, Dragoş Vrînceanu ceea ce a însemnat o reconsiderare implicită a acestor scriitori într-o epocă în care tabloul istoriei literaturii române stătea încă acoperit de etichete negative. Revirimentul din anii '60, despre care se vorbeşte foarte mult, a fost pregătit lent în paginile publicaţiilor literare, între acestea un rol de prim ordin revenind **Luceafărului** dintru început. **Luceafărul** a fost laboratorul unei masive recuperări de valori literare româneşti, cele mai multe dintre ele ridicînd dificultăţi speciale încercării de a le reconsidera după metodele vremii.

Este momentul să vorbim alci despre independenţa de opinie a **Luceafărului**, despre profilul ei distinct în ansamblul revistelor vremii prin revizuirea tablei de valori pe care o propunea lumii literare atît în ceea ce priveşte istoria literară cît şi actualitatea imediată. **Luceafărul** s-a arătat preocupată sistematic de marile probleme ale istoriei literaturii române, de perioadele ei vechi şi noi, de curentele literare, de creatorii de primă importanţă ignoraţi încă în bună măsură pe vremea iniţiativelor revistei. Mihai Eminescu este, notăm, aproape o obsesie a criticilor şi colaboratorilor **Luceafărului**, comentariile la opera şi viaţa lui revenind cu insistenţă de-a lungul tuturor celor douăzeci de ani de existenţă ai publicaţiei. Prezenţa marelui poet precizează o opţiune definitorie a revistei, după cum şi paginile de reconsiderare închinate unor scriitori de pronunţată aspiraţie naţională cum sînt Andrei Mureşanu, Octavian Goga, Nicolae Iorga, Vasile Pârvan. Demnă de atenţie e contribuţia revistei şi în cazul discutării unor scriitori moderni blamaţi nu cu mult timp înainte : G. Bacovia, D. Anghel, Ion Barbu, Gib Mihăescu, Ştefan Petică, Panait Istrati, E. Lovinescu, Liviu Rebreanu, Lucian Blaga. Caracterul de eveniment al unora dintre aceste tentative nu poate fi înţeles decît dacă reconstituim condiţiile speciale ale literaturii române în anii cincizeci şi următorii, dacă investigăm climatul literar al vremii, încă neasanat de imixtiunile unor judecăţi restrictive, dogmatice, punitive. **Luceafărul** a stabilit o comunicare fluentă cu marii scriitori reprezentativi ai literaturii române lărgind simţitor aria parcimonios repartizată şi controlată pînă atunci a reconsiderărilor. Iniţiativele din paginile lui au avut un rol hotărîtor în înlăturarea monopolului de opinie existent în peisajul literar românesc postbelic la apariţia acestei reviste. Exegeza criticilor revistei a deschis şi alte perspective, a trimis şi către alte valori, a militat, un cuvînt potrivit aici, pentru restaurarea unui climat literar revendicat fără ocol de la marile tradiţii ale literaturii române părăsite de mulţi.

Din 1962 revista apare într-o nouă ţinută grafică, cu multe reproduceri, cu o paginaţie aerată şi o literă frumoasă. Noul redactor-şef este Eugen Barbu şi abia acum se culeg roadele excelentei concepţii de lucru a lui Mihu Dragomir. Este de fapt revista veche într-o înfăţişare nouă, cu trăsăturile accentuate, bine marcate, cu un stil nou de lucru, mai alert, dar nu lipsit de capcane. Critica literară, polemica trec acum pe primul plan. Sub semnătura lui Al. Oprea, I. D. Bălan, I. Mureşan (pseudonim), şi ulterior Cornel Regman, **Luceafărul** se ridică împotriva monopolului de opinie pe care încercau să-l întreţină împotriva cursului firesc al lucrurilor suratele mai mari **Gazeta literară** şi **Contemporanul** prin criticii lor. Rubrica de discuţii a revistei este fierbinte, problemele atacate sînt de o însemnătate reală. **Luceafărul** pledează pentru o democratizare a opiniei împotriva revistelor autoritare şi distante, rezumate la un cerc fix de colaboratori şi la o tablă de valori fără variaţiuni. „Autorităţi“ pînă atunci intangibile sînt pentru prima dată supuse unor observaţii critice insistente. Tot din acest an datează rubrica de **Note** scrisă de Eugen Barbu incisiv şi fără sfială de „autorităţi“. Eugen Barbu înţelege să uzeze de prestigiul său literar, scrie generos articole, note, cronici literare, participă la dărîmarea falselor prestigii, încearcă impunerea unor nume noi. El face o oportună critică de susţinere vizînd literatura lui F. Neagu, N. Velea, N. Breban, G. Bălăiţă, Ion Gheorghe. Anul 1963 este la fel de viu şi de inspirat. Revista capătă, după judicioasul Cornel Regman, un alt critic cu vervă polemică în Marin Sorescu, ale cărui parodii de mai tîrziu exprimă şi ele orientarea critică a revistei. Acum este repus în discuţie Octavian Goga, este iniţiat **Dicţionarul de literatură română contemporană.** În 1964 polemiştilor existenţi li se mai adaugă încă unul, foarte activ, Mihai Drăgan care va avea mai tîrziu o contribuţie importantă la restituirea la dimensiuni normale a criticii şi personalităţii lui Titu Maiorescu. Anul 1964 este anul prozelor lui Ştefan Bănulescu din **Iarna bărbaţilor** care au fost găzduite generos mai întîi în **Luceafărul.** Revista nu face numai critica conduitei critice în general ci şi a metodelor. Sînt anii cei mai buni, cei mai fecunzi ai acestei serii a revistei, mai echilibraţi ca atitudine faţă de ceea ce va urma.

Mai sînt de remarcat între predilecţiile revistei cîteva care-i definesc profilul. Atenţia constantă pentru folclor, pentru autorii interesaţi de problema specificului naţional, pentru reexaminarea curentelor literare dintr-o perspectivă nouă. **Luceafărul** deschide chiar o discuţie despre specificul naţional. Intenţiile erau vizibile : criticii revistei doreau instaurarea unui climat de lucru nou în istoria şi critica literară românească. Începe procesul dogmatismului critic din deceniul trecut cu referinţa la exegeza lui Titu Maiorescu, Lucian Blaga. Expresiv este că termenul „metodă de creaţie“ frecvent în publicistica vremii a fost supus unui serios examen de Liviu Rusu pentru a-i determina statutul de categorie estetică. Iată unul din gesturile semnificative ale despărţirii de etapa metodelor de lucru depăşite, prezidat de **Luceafărul.**

Din 1965 revista se congestionează, critica îşi pierde rolul de echilibru, literatura se resfiră în cantităţi mari peste tot, deşi o nouă echipă de critici pare a se configura. Colaborează acum I. Negoiţescu, Dan Zamfirescu, Sorin Alexandrescu, M.N. Rusu, M. Ungheanu, dar critica revistei nu mai are un aspect convergent ci divergent, divulgînd absenta unui ferm program critic. O parte din foştii membri ai redacţiei, între care Al. Oprea, I. Lăncrănjan au părăsit redacţia. Spiritul critic care guverna selecţia şi promovarea debutanţilor pe vremea lui Mihu Dragomir dispare. Revista începe să fie contradictorie, atrasă de teritorii extraliterare. Două pagini sînt dedicate o dată „adevărului despre fotbal“, iar rubrica de sport ocupă sfidător în pagina a doua locul prestigios pe care îl deţin de obicei cronicile literare. Încă din 1966 revista se osifică într-o reţea fixă de rubrici şi colaboratori, izolîndu-se de lumea literară prin capricioase, agresive opinii polemice. Acestea nu mai privesc ca mai înainte principiile ci persoanele. Mulţi scriitori sînt maltrataţi cu sau fără motiv serios în paginile revistei. Marin Preda e învinuit de a fi răpit scriitorilor români cuvintele, iar acuzatiile împotriva lui Al. Piru se lăţesc nepermis de mult pentru valoarea reală a disputei. Nici apariţia acestuia între colaboratorii revistei nu mai poate îndrepta lucrurile.

Noua serie a revistei condusă de Ştefan Bănulescu încearcă să se apropie de matca veche fără a reuşi esenţialul : să impună nume noi. Singurele cîştiguri de acum sînt poetul Mircea Dinescu şi criticul Alex. Ştefănescu. Verva gazetărească a lui Adrian Păunescu dă **Luceafărului** o vitalitate nouă. El aduce în pagina întîi a revistei pe Marin Preda care tipăreşte aici săptămînal articolele care vor intra mai tîrziu în **Imposibila întoarcere.** Tot aici îşi află locul memoriile lui Zaharia Stancu, ca şi o incitantă anchetă realizată în jurul întrebării dacă este sau nu posibilă o istorie a literaturii române contemporane.

Ceea ce a urmat e prea aproape de noi pentru a fi judecat limpede. În momentul de faţă **Luceafărul** încearcă să se revendice de la cele mai bune tradiţii ale ei. Publicarea tinerilor este preocuparea ei de prim rang, ca şi precizarea unei atitudini critice de consecvenţă privitoare la istoria literară şau literatura română actuală. Totodată a fost refuzată tendinţa de închidere în sine a literaturii, deschizindu-se paginile revistei şi pentru alte discipline între care, nu în ultimul rînd, istoria. Dar aprecierea acestor întreprinderi rămîne să fie făcută de alţii.

Important este să spunem că, după douăzeci de ani de activitate, revista **Luceafărul** se detaşează pe pînza timpului scurs ca o publicaţie trepidantă, fecundă în consecinţe, adversară hotărîtă a monopolului de opinie instituit în literatură. Ceea ce în istoria culturală şi literară a ultimilor treizeci de ani înseamnă foarte mult.

„Mereu acelaşi şi mereu altul“

Urmare din pag. 1

credere spre noile orizonturi. Cu încrederea izvorîtă din convingerea că literatura mare, adevărată nu s-a realizat niciînd în afara eforturilor de a înfăţişa cu originalitate şi forţă expresivă tot ceea ce este semnificativ, durabil şi specific în viaţa poporului, în istoria sa eroică, multimilenară, în prezentul său de construcţie dinamică şi multiplă — construcţie deopotrivă social-economică şi spirituală, în centrul căreia se află omul, subiectul şi ţelul dintotdeauna al literaturii.

În articolul inaugural al revistei, observînd metaforic că **„Luceafărul a fost mereu acelaşi şi mereu altul“**, cititorii ei transmiteau celor ce aveau să le urmeze şi să le continue actul spiritual, mesajul de a păstra mereu în strălucire tradiţia culturii naţionale, aceasta fiind posibilă a se împlini numai printr-o năzuinţă ardentă către nou printr-o primenire continuă. Numai astfel „creşterea limbii româneşti şi a patriei cinstire“ aflîndu-şi veritabile echivalenţe contemporane.

Da, vom spune azi cu satisfacţie, în loc de bilanţ şi de privire atît de necesară în viitor, **Luceafărul** a fost „mereu acelaşi şi mereu altul“, oglindind astfel însăşi dialectica vieţii. Şi aşa va fi !

ÎNTÎLNIRILE «LUCEAFĂRULUI»

Între ctitorii pîinii și ai oțelului

a devenit o obisnuință ca poetii să descindă, mai ales, in locurile de unde versul isi trage sevele, in marile cetăți ale industriei, in amfiteatre ale muncii si ale studiului. Dialogul care se constituie, astfel, poartă in sine insemnul generos si fertil al gindului ce devine faptă, al sentimentului profund si proaspăt menit să dăinuie. Cuvintul rostit acolo, prin armoniile lirice propuse de fiecare poet, prin arderea de cugetare si trăire lăuntrică isi are, desigur, un ecou puternic, reconstituind, astfel, imaginea unei lumi inedite. Clădită pe trudă intensă si echilibru, această lume este a noastră si noi ne raportăm ei necontenit, străduindu-ne să-i sporim frumusetea, adăugind edificiului ei, potrivit firii si sensibilității noastre, columne noi de vis si adevăr.

Cu aceste sentimente, prinsi in miraiul unui anotimp de rodire si trudă, au revenit recent in cimpia cea vastă si primitoare a Ialomitei, continuind o traditie, poetii din Cenaclul revistei **Luceafărul**. Jos, către Dunăre, la Călărasi, aici unde in vecinătatea griului se anunță viitoarele apropiate zvicniri ale otelului, minuitorii condeiului au avut astfel posibilitatea incă o dată, să cunoască străduania acestor oameni minunati care plămădesc piinea, si ideile indrăznete, conform universului in care trăiesc conferind clipei dimensiuni pe măsura acestei epoci de ardere si adevăr comunist.

Un mic popas la **Combinatul de celuloză și hirtie** din localitate a avut darul să ne descrie ceva din miracolul zămislirii hirtiei, materia nobilă pe care ne „zugrăvim" si noi bătăile inimii si ale visării. O poezie concretă, sinceră, densă, fierbinte, am deslusit in glasurile acestor oameni care nu doar că produc hirtie, ci cugetă adinc la rosturile muncii si ale existentei.

La **Clubul tineretului din Slobozia** membrii cenaclului „Luceafărul", poetii Mircea Dinescu, Denisa Comănescu, Nicolae Dragoș, Florin Costinescu, Ion Gheorghe semnatarul acestor impresii se simt onorati de o primire călduroasă a gazdelor — manifestare sinceră si spontană. Gindim că asa se si cuvine : poezia este ca aerul, ca miezul de piine nouă, ca emotia copilului ce descoperă o stea in bobul de rouă. Ei, acesti foarte tineri ialomiteni, fete si băieti, oamenii de miine ai industriei care se ctitoreste aici, in inima Bărăganului, se dovedesc receptivi la poezie. O caută, pe măsura gustului, pregătirii si intelegerii lor. O caută si o apreciază.

Si a fost seară si s-a făcut dimineată si noi am străbătut iarăsi un drum in cimpie intr-un sat cu parfum de demult in nume la **Smirna**. Aici, oamenii smulg pămintului recolte-record de griu si de porumb, de floarea soarelui si de cartofi, cum o atestă si marea decoratie cu care din nou le-a fost cinstită munca. Sint nespus de tineri ca acest inginer, presedintele cooperativei, Vasile Berbecel om dintr-o bucată, fiu al satului ; sint tineri si dornici prin ceea ce fac să schimbe fizionomia locului, să-i confere orei dureră si miez. Rodul străduintei lor se vede in surisul, in tinuta, in modul de a vorbi, de a-si construi si aranja locuintele, de a sădi pomi, de a creste copii, de a asculta muzică si poezie...

Benedict Popescu, apreciat interpret de muzică tinără care ne-a insotit pretutindeni la intilnirile noastre, tine ca de această dată prin melodiile inspirate pe versuri de Arghezi, Goga, Blaga si ale unor poeti de azi, să amplifice elogiul adus satului si oamenilor lui. Neingăduitor, timpul ne-a chemat către indeletnicirile noastre, de fiecare zi. „Veti reveni, desigur, pe meleagurile noastre, intre acesti oameni cu chipurile arse de soarele cimpiei", ne-a spus tovarăsul Gheorghe Glodeanu, secretar al Comitetului judetean de partid Ialomita, un adevărat prieten al oamenilor de cultură. Desigur, am fi dorit să-i răspundem — dar de nu vom reusi atit de repede — vom căuta prin paginile scrise de noi, nu doar să ajungem, ci să fim mereu intre ei alături de acesti oameni deosebiti care plăsmuiesc poezia concretă a griului si a otelului. Gestul lor ne incunună graiul, ne luminează verbul si versul.

Si cimpia cea largă a patriei ni se infătisează acum ca o pagină imensă de carte, pe care cu sudoare si intelepciune, cu incredere si intelegere, oamenii scriu un singur, adevărat, inimitabil Poem.

George Chirilă

CENACLUL FACULTĂȚII DE ZIARISTICĂ
A ACADEMIEI „ȘTEFAN GHEORGHIU"

CENACLU

Enumărate au fost intilnirile membrilor CENACLULUI REVISTEI „LUCEAFĂRUL" cu prieteni ai literaturii de pretutindeni, de la Hunedoara la Tg. Jiu, din inima Cimpiei Bărăganului in inima unor mari unități industriale. Toate inspirate de aceeași năzuință : de a purta poezia, glasul literaturii, visul de frumos către cei care-l merită cu prisosință, făuritorii bunurilor materiale, avutiei de azi și de miine a țării.

Activitatea revistei, cenaclului său au integrat in mod firesc și necesar intilniri, dialoguri la obiect cu membri ai multor cenacluri literare din țară, dind astfel expresie concretă vointei de a sprijini cit mai eficient aspirația către literatură a tinerilor cu reală vocație, de a stimula efortul lor creator.

Intilnirile cu membri ai cenaclurilor literare (din județul Gorj, prilejuite de o tradițională manifestare, „Revista literar-artistică Artă și actualitate", aflată la cea de-a V-a ediție, ce ne-a dat satisfacția de a constata interesul și sprijinul real pe care forurile de partid și cultură locale il acordă tinerilor de talent, ca de altfel in atitea alte județe in care cenaclul nostru a fost invitat ; să amintim intre acestea, Ialomița, Ilfovul, Sibiul, Hunedoara, Prahova, Vilcea, Buzăul, Constanța, Teleormanul, Oltul), au pus in evidență influența dinamizatoare a activităților generate de Festivalul Național „Cintarea României".

Prezenți in ultimul timp la intilniri cu membri ai cenaclurilor literare, cu iubitori ai poeziei, la Casa de Cultură din Buftea și la Casa de cultură din Urziceni, la Turnu Măgurele, la Casa de cultură a sindicatelor din Tg. Jiu, la Combinatul de celuloză și hirtie din Călărași, la Căminul cultural din satul Smirna, județul Ialomița, sau la Casa de cultură a tineretului din Slobozia, in satul Homoriciu din județul Prahova, la „Confex" București, la Institutul Politehnic București, sau la Academia „Ștefan Gheorghiu", redactori ai revistei noastre (Ion Gheorghe, Nicolae Dragoș, Mircea Dinescu, Grigore Hagiu, Sănziana Pop, Teodor Balș, Mihai Ungheanu, Dan Cristea) prieteni sau membri ai cenaclului „Luceafărul" (Gh. Pituț, Ion Horea Florin Costinescu, George Chirilă, Daniela Crăsnaru, Liliana Ursu, Cornelia Djigola, Dan Verona, Alta Victoria Dobre, Ștefan Dincă, Grigore Georgiu, Denisa Comănescu, Pia Olaru, Viorel Cosma, I. C. Ștefan) interpreți de muzică tinără (Benedict Popescu, Adrian Antonescu, Carmen Mureșanu) au participat la dialoguri vii despre rosturile literaturii, despre răspunderile creatorilor tineri față de marea tradiție progresistă a culturii românești.

Ca și in alte prilejuri, am reținut din creațiile membrilor cenaclurilor literare din județe, lucrări semnificative din care publicăm azi, o parte, la rubrica „CENACLU".

Mamei

Fii liniștită,
Cerul dintre noi
Iți pare-ntins, dar e curbat de dor...
Piraiele și munții dintre noi
Se numără ușor,
Se trec ușor ;
E de ajuns, cu degete de gind,
Să-ți bat in geamu-aducerii aminte
Și-am să gonesc spre tine pină-n zori
O herghelie albă de cuvinte...
Nu te-ndoi : nimic nu m-a schimbat.
Cetatea asta, mamă, mă-ndirjește
Să nu mă plec decit in fața ta
Și-a amintirii tale, omenește...

Anca Jitia Florescu

Rugăminte

Rugămintea mea este, iubito,
să n-arunci prea mari firimituri
din feliile de piine
tăiate de tine pentru sărbători,
iar azima ta sfintă, cit roata de car,
să o păstrezi intr-un ștergar
cu bătează de in...

Căci altfel, iubito, gestu-ar putea supăra griul
crescut atit de frumos, in cimpie
pe oasele strămoșilor noștri
iar bolta de cer
de peste casele noastre
s-ar prăbuși, dintr-odată, așa cum ar face
ea, dinadins, o străveche minăstire
peste o gloată imensă
de năvălitori.

Dar și focul din cuptor
aprins pentru coacerea piinii
s-ar stinge, iubito, de atita firească minie
s-ar supăra și el, cocostircul
crescut fără seamăn
in lanul fantastic.

Emil Lăzărescu

Poarta

dimineața-n iarbă iți adulmecă
ceața — insomnia așteptării lungi
se deschide podul și cum lunecă
visele in sălcii — vrei să le ajungi

pari a fi sămința fructului fecund
macerat de bruma lespezilor reci
te-ai ascuns in jocul unde se ascund
cei trecuți de vreme — și nu poți să pleci

drumul tău cel aspru se indoaie peste
vămile știute — in tăcere stins
caută incă poarta — de țărină este
cu zăvorul nins.

Florian Dochia

Miracol

Și deodată incepu să plouă cu semințe
pustiurile triste lăcrimară
ploua de parcă tropoteau herghelii
de copii
in somnul tău incrincenat de rouă
o lună nouă țintuia din ceruri
dragostea ce nu se intimplase
nimeni să se intoarcă nu mai putea
de atitea semințe bogate in pintec
ielele drumurile le innoda,
de atitea semințe nici visul nu se mai putea visa
de atita spumă de zgomot
nici cintecul nălucit al vintului
nu se mai auzea.
Atit de tare cu semințe ploua
cumpenele in aer ca fluturii ințepeneau
riuri curgind inverzeau
dar fericirea aceasta nu putea fi
a tuturor
infometaților de utopii.

Marian Constantinescu

CENACLURI
DIN JUDEȚUL ILFOV

În purpura din steag

In purpura din steagul tău aprins
Se-ngemănează trei culori de țară
Purtate-n inimi ca un foc nestins
Din care toți urmașii se-ntrupară.

Un ROȘU care nu e numai singe
Ci flacără inaltă cutezind,
Un vis incandescent ce nu se stinge
Și arde-aici, pe românesc pămint.

Un GALBEN care nu-i doar lan de griu
Ci soarele intreg și pur și dens,
Lumină din privirile ce știu
Temeiuri zborului să dea și sens.

Și-ALBASTRU care nu-i doar cer senin
Ci gind sculptind coloane infinite
Spre piscuri de-mpliniri care devin
Izvor de noi comori in zăcăminte.

Și rosu-dragoste și galben-rază
Și-albastru-zbor din dragoste clădit,
Culori de țară azi se-ntregesc
In purpura din steagul tău, partid.

Viorel Cosma

La monumentul lui Aurel Vlaicu

S-a despicat in două cereasca rinduire,
Mirarea zguduit-a oceane de eter ;
Purtind incredințarea icarilor de miine,
Aeronava ne trimite mesajele din cer.

Țișnind plămada minții, prin hoosul de oștri,
Ne-aduce mingiierea visărilor din șoapte.
Cu revăsite ginduri miingii acești prăștri
Ce ieri durat-au podul imensei evadări.

Iar miine cind ornicul regulat al vremii,
Ne va găsi-n nacelă, umili astronauți,
Vom proiecta in vraja splendorilor eterne
Imaginea lui Vlaicu, eternul călăuz.

Rodica Picu

CENACLURI
DIN JUDEȚUL GORJ

Chindie

Lumină, lumină
Spre recea retină,
Coboară aproape
De grelele pleoape,
Precum o solie
A lumii-n chindie.
Vin ploile, doamnă,
Piane de toamnă
Sunind in neștire
Prin vechi cimitire,
Pe cruci inclinate
Spre eternitate.
Ascultă-n amiază.
Cum octombriază,
Cum zice-a dezastre
In prejmile noastre !
Ci-n șoaptă de seară
Apune-te iară,
Că-n marea ninsoare
Ne munți și ne mare.

Ioan Cănăvoiu

* * *

Umblind descult
și cu tălpile brăzdate
nici nu e de mirare
că vreo cîteva boabe de griu
au incolțit intr-ascuns.
(Cind bate vintul le simt unduindu-se prin vene)
iar foșnetul lor
mă face să cred
că singele meu se pirguiește.

Gh. Bogorodea-Dobroiu

Desen de Sabin Ștefănuță

Patrie

Diminețile tale
de lumină incărcate
și de imensele cîrduri
de porumbei
ce despică bolta inaltă
a cerului
și in fișii albastre
o coboară in riuri.
Neliniștit, mă strecor
lingă pieptul cimpiilor
și le sărut.
Aurul soarelui
se mută in spice...

Nicolae Căpățînă

Joc

Hai, hai să schimbăm rolurile,
Eu sint băiatul, tu fata.
Lungește-ți părul, trebuie să fie lung,
Cit mai lung ca o rază de soare.
De ce te miri ?
Eu le-am furat pentru tine din soare
Ochii lasă-i la fel
Iți stă bine cu ei așa.
Am senzația citeodată că mă privesc două lacuri din munți.

Nu te mișca. Adună-te toată.
Vezi să nu uiți ceva acasă
Zimbetul acela firesc care aduce soarele.
Ne vom plimba pe curcubeu
Și eu iți voi prinde in păr garoafe.
De ce te miri ?
Am o seră imensă pe soare
Miine... poimiine... iți vei scutura părul,
Și pămintenii vor primi o ploaie de garoafe.
Apoi va apărea curcubeul.
Eu și tu două culori paralele.

Florentina Trăistaru

Nu-i dat oricui

1.

Nu-i dat oricui să trăiască un sfirșit de secol,
să pui oglinda in ochii lumii, să stirnești
turme de inorogi cu bătaia ei —
fragile butoane, ecrane de computer
distribuie permanent dreptul la viață,
cad teorii, se subțiază tratate,
in sute de specii orhideea
se produce in laborator...

2.

Risul pădurii scormone somnul apelor,
se mișcă greoi ; din umbrare,
din rariști de fag,
putregaiul incendiază.

Vin pe aleea de marmoră a salcimului,
cerul își aruncă in ochiuri de ape
Cloșca cu pui, și șerpi
visează in scorburi solitudinea lunii...

Zinu Milculescu

Douăzeci de ani

să ai douăzeci de ani
traversați de o lamă lucioasă de vint
copilăria tremurind intr-o poză uitată
invirtită pe degetul ochiului simplu
douăzeci de ani
și polenul vinat pe călciiele ierbii
să ai și să crezi intr-un corn de cometă

Ștefan Melancu

Veșmînt ars

Noaptea arde pe rug
veșmintul meu de copilărie
de dor ne-mpăcat mă usuc
pentru-o altă vecie

Inundată de ploi
cu miros de cer și rășină amară
tristețea umbrelor in doi
dă-n seară

Lili Floroiu

teatru

Rugăciune pentru un disc-jockey

„Rugăciune pentru un disc-jockey" de D. R. Popescu, in premieră absolută la Teatrul Dramatic Galați, incheie strălucit această stagiune bogată, de altfel, in realizări. O fericită conjuncție a unui text original cu discernămintul și disciplina unui regizor de remarcată pregnanță care este Nicolae Scarlat. Pledoarie in favoarea toleranței și a justei măsuri, piesa se vrea totodată și o **ars poetica** a creatorului in genere, aparent sustras determinărilor obiective și, prin urmare, intratabil după modelul abstractei productivități. Sterilitatea sa prezentă poate fi un purgatoriu moral, dar, la fel de bine, un infern, unde responsabilitatea celorlalți e impărțită, insă nu, cum se intimplă de obicei, și impărtășită. Parafrazind, „infernul sintem noi" pare să spună dramaturgul, cei care intrați in angrenajul de rotițe al interesului, ne refuzăm dreapta — libera — privire și, odată cu ea, plenitudinea injustificabilă (in sens practicist) a naturii umane. Astfel, crima cotidiană ar putea deveni normă dacă n-ar exista licărul viu și amintirea acestei mereu sacrificate candori. Singura, in fond, cu adevărat creativă, fiindcă ea reprezintă deschiderea maximă spre lume, necircumstanțiată incă de calcule și veleități. Disc-jockey sau „cel care cintă prin ceilalți" este, aici, și un protest la adresa pretențiilor orgolioase ale „soliștilor" de categorii disperse. Teatru politic, piesa lui D. R. Popescu folosește metafora poetică intr-un mod pe care il vom numi ex-centric, in miezul lumii sale stind pasiunea ideologică. Tonuri tari, uneori vădit tranșante, care reduc scena la un spațiu de intrări și ieșiri. Universul șantierului, mijloc și modalitate de semnalizare, este de asemeni ex-centric, deschis, refractar localizărilor rigide. Tensiunea spre cosmic nu intimpină insă intotdeauna rezistența materialului uman, delivrindu-se uneori de jocul intimplărilor, care rămine undeva in umbră. Teribil, adevărul ar trebui să aibe astfel ascuțișul unui bisturiu.

Regizorul Nicolae Scarlat a adoptat o strategie dublă, in care drama și mitul comunică și se intrepătrund. Fără să se complacă in dihotomia scandării, propulsind aspectele dure ale ideii in planul mai fragil al omenescului. Acordind, prin urmare, replica la circumstanțele fenomenale chemate s-o reprezinte și s-o delimiteze. Rezultatul este un spectacol pe deplin armonizat in toate compartimentele sale, cu deosebire in acela (lucru mai rar la regizorii tineri) al interpretării actoricești. Și cu contribuția subtil integrată a scenografei debutante Daniela Codarcea, proiectanta unui decor de matură concepție, in care arbori descărnați dar amintind profiluri antropomorfe inchipuie o vrăjită pădure a rătăcirii, care in final devin imponderabile lumini. Și cu muzica feerică și evocatoare a lui Nicu Alifantis. Trupa Teatrului Dramatic Galați își dovedește, acum și aici, bănuitele disponibilități. Excelenți prin adecvare și profesionalism, actorii Dan Andrei Bubulici și Mitică Iancu realizează creații memorabile, care s-ar cuveni comentate pe larg. Precum și intreaga distribuție : Liliana Lupan, Vlad Vasiliu, Grig Dristaru, Ștefan Hagima, Aurelian Georgescu, Radu Gheorghe Jipa. Cu toții, agenți și produse ale unei reprezentații de prestigiu.

Valentin Dumitrescu

film

Asaltul

Căldura, s-ar zice, e prea mare ca să mai suportăm și filme bune, incompatibile cu transpirația. Nu se mai refugiază nimeni in cinematografe nici de frig, nici de ploaie, așa că, pentru a atrage totuși publicul, sint scoase pe ecrane toate divertismentele din ultimii ani, filmele mediocre, de duzină — mai ales la grădină, ca să nu se simtă mirosul de naftalină ; la grădini rulează *Robin Hood*, *Corsarul*, *Corupție pe autostradă*, *Scufundarea Japoniei*, *Sandokan — tigrul Malayeziei*, la care sint de-ajuns titlurile ca să te bage in răcori. Vara, se vede treaba, viața nu merită luată in serios ca in restul anului, filmele pe care poți să le vezi pe ecranele Bucureștiului nefiind dintre cele pe care să ți le amintești și a doua zi ; potrivit acestei concepții, memoria e și ea dăunătoare in zilele de caniculă, fiind preferate filme-ventilator, filme cu suspens care să-ți inghețe singele-n vine, filme-sirop, la concurență cu industria de răcoritoare ; celor care nu pleacă in concediu li se oferă incredibile aventuri de două ceasuri, nu cumva să tinjească după cele douăsprezece zile petrecute la Căciulata ; se oferă peisaj exotic de pe continentele in care viața e o adevărată aventură, precum și căi de locomoție pină acolo : *Africa express* sau *Transamerica express*... Pentru firile mai pașnice rulează filme cu veverițe, ciini, și pisici aristocrate, iar pentru cele mai rebele filme cu haiduci, comisari, evadați, impușcături sub clar de lună și gentlemeni in Vestul Sălbatic cu stele in păr și lacrimi in ochi...

Televiziunea insă, sigură pe poziția ei inclinația spre sedentarism a societății contemporane, nu suferă de complexul căldurii, al prognozei meteorologice sau al concurenței cu stranduriile și indrăznește să programeze filme cu Catherine Hepburn și Spencer Tracy, cite un film ca *Regele Lear* jucat de Royal Shakespeare Company, cu Paul Scoffield in rolul principal... Dacă ar fi să ne luăm după rețetele divertismentului estival, după convingerile celor care pretind că știu ce inghite și ce nu inghite publicul vara, ar trebui să ne temem că, după asemenea filme, sintem in pericol să ne deshidratăm de-a binelea...

Netulburată de prejudecăți, Televiziunea programează chiar filme ca *Asaltul*, continuindu-și programul de prospecție socială a lumii contemporane, criteriul nefiind nici aici cel artistic... Preferăm totuși asemenea filme, chiar dacă nu sint cu mult peste nivelul unui documentar in care vedem de vreo douăzeci de ori cum vine și cum pleacă pe poarta uzinei personajul principal. Lumea Siciliei contemporane, văzută fie și prin ochii unui psiholog, ale cărui prejudecăți științifice sint cel puțin tot atit de grave ca și cele ale lumii primitive in care a nimerit, ne lasă măcar să bănuim o mare neințelegere — vorba regelui Lear care prin harul lui Shakespeare glăsuia : „Nevoia / Ne-nvață repede să prețuim / Și lucrurile cele mai umile".

Nicolae Mateescu

televiziune

Emisiuni dedicate artelor

Aceste emisiuni, așa cum se prezintă ele in fapt, au cu precădere un rost informativ, de ghid cultural, acela de a consemna fapte semnificative din viața artistică, de a orienta atenția și interesul publicului ,de a indica reușitele și de a contura harta mozaicată a manifestărilor culturale. Emisiunile ultimei perioade au privilegiat artele plastice, lucru firesc, acordind un spațiu larg evenimentului care a marcat acest domeniu. O emisiune deosebită a fost și cea realizată de Marilena Rotaru la „Jocurile latinității" de la Avignon.

Prezența criticilor este totdeauna binevenită și ridică nota de interes a acestor emisiuni, deși condiția comentariului critic in astfel de situații nu este de loc ușoară și nu toți se pot adecva la rigorile sale. Se cer caracterizări succinte, pregnante, exacte și accesibile, evitind formulările banale, dar și prețiozitățile, toate acestea intr-un timp care nu-ți permite să desfășori demonstrații ample. Am urmărit intr-o emisiune recentă două cronici : Eugen Simion a prezentat ultimul volum de versuri al lui Adrian Păunescu intr-un limbaj critic moderat, cu enunțuri expresive, sintetice ; intr-o altă formulă critică, Ion Frunzetti a prezentat expoziția lui Ion Pacea, făcind o caracterizare de fin cunoscător al domeniului, dar cu un iz teoretic mai apăsat, intr-un limbaj savant și criptic pentru o mare parte a telespectatorilor.

Remarcind utilitatea și realizările emisiunilor de acest profil, observația pe care vreau s-o fac este aceea că, efortul notabil al redactorilor de a acoperi „suprafața" artelor imprimă, uneori, emisiunilor o privire „par avion", creează impresia că aparatul de filmat indică neutru unele forme de relief, intocmind un inventar al lor, o imagine panoramică deci, și nu una critică. Recomandările „agendei" culturale ocolesc, prea adesea, perspectiva critică, sint făcute intr-o formă accentuat publicitară, care nu angajează responsabilitatea unui „punct de vedere". Meritorie mi s-a părut, de aceea, cronica lui Florian Potra la ultimele premiere cinematografice, deoarece cuprindea și serioase rezerve critice asupra filmelor respective.

Un alt deziderat ar fi prezența dezbaterilor de idei și a confruntărilor de opinii in cadrul acestor emisiuni. De asemenea, nu cred că e necesar ca rubricile să fie puse sub emblema unor titluri pompoase. In ceea ce privește interviurile, acestea rareori depășesc formulele convenționale ; intrebări de genul „de ce scrieți ?", „definiți-vă crezul artistic ?", deși par generoase, primesc de obicei răspunsuri exterioare, neconvingătoare ; ele par niște somații adresate creatorilor de a-și aplica o efigie, un epitaf, de aceea mulți preferă, pentru a tempera zelul aparatului de filmat, să se păstreze in zona răspunsurilor validate, in siguranța pe care o oferă locurile comune.

Grigore Georgiu

atelier literar
poșta redacției

FL. LUP : Exerciții de început, încercări modeste, nesigure, neinteresante, fără perspective.

C. MELINTE : V-ați schimbat, într-adevăr, e mult mai bine și se poate prevedea că veți face treabă în literatură. Există, însă, o primejdie foarte gravă, pe care trebuie să v-o semnalăm subliniat de la bun început : prea multe floricele și bibiluri, aglomerate, insistente, dubioase uneori (ca într-o cronică de fotbal din „Sportul"...) ; de asemeni, o inclinație, nu mai puțin îndoielnică, pentru melodrama de cromolitografie și fapt divers. Împotriva acestor primejdii, un singur leac : lectură multă, de calitate, cu insistențe studioase, în vederea formării unui bun-gust artistic mai sigur.

P. COVĂCESCU : Nu ne-au convins textele trimise, în mare parte tributare confecției neinspirate, neinsuflețite, efortului grafic meșteșugăresc, uscat, asertoric, lipsit de transparență și ecou. Nu lipsesc, însă, ici-colo, nici semnele care ar putea deschide o adevărată perspectivă lirică. Vom vedea mai clar în plicurile viitoare (care nu trebuie să depășească însă, 10—15 pagini).

G. TERZIU : Mai mult mimări și trucaje, într-un spațiu minor, de „cînd nimic nu ai a spune". Ceva (dar nu prea mult) în „Stop cadru", „Ars poetica", „La timpul viitor" III.

I. ORLEANU : Cam fantasmagorică, insuficient pregătită și motivată, dar relatarea nu e lipsită de calități. E cazul să continuați.

L. MEDIANU-IVAN (?) : Manuscrisele neiscălite nu se citesc și nu se păstrează (considerate fiind niște „produse" ale lipsei de bună cuviință, ca, de altfel, și textele ori semnăturile indescifrabile). Rețineți — dacă nu știați — un lucru elementar : indicațiile de pe plic (adresant, expeditor) sînt destinate exclusiv poștei (ca să știe unde trebuie dusă sau, la nevoie, înapoiată, scrisoarea). Orice alte indicații, comunicări etc. destinate adresantului și, în primul rînd, iscălitura — citează ! — se cuprind în scrisoare și se introduc în plic, potrivit legilor, scrise și nescrise, ale bunei cuviințe, politeței, discreției etc. Vă dorim grabnică însănătoșire și toate cele necesare.

ASPIROS : Nu se văd semne de schimbare ; delirul verbal, imagistica artificială „în doi peri", sînt încă predominante.

Desen de Mihai Gheorghe

R. WIELAND : „Creațiile din tinerețe" sînt mult mai slabe decît tot ce ne-ați trimis pînă acum. „N-aveți voie să riscați prea mult" — ne spuneți. Nu știm ce înțelegeți prin asta, dar, acceptînd toate propunerile și invitațiile pentru „întîlniri directe", „întrevederi pe viu", „discuții pe text" sau, cîte mai știu eu, nu ne vedem decît „discuții socratice" etc., riscul cel mai mare ar fi să nu ne mai rămînă timp nici măcar pentru a citi manuscrisele care ni se trimit cu atîta generozitate și consecvență. Ceea ce — dacă e adevărat că vă interesează părerea noastră — ar fi oricum o pierdere. Nu ?

AL PRIBOIENI : Cîteva lucruri bune : „Și scriu poezie", „Aseară", „Glossă".

M. LUNCA : Încă vagi semne, pe alocuri, din care — părăsind un diletantism nonșalant — s-ar putea ivi într-o zi și poezie de-a binelea („Retrospectivă", „Toamnă", „Manole").

Ciliana Tomcea, Adriana-Carmen : Sînt unele semne ; merită să insistați. **Tie Manafu, Dumitru Maxim, George Papp, Gh. Scîntea, Lia Nața, Ion Paul Munteanu** (pe viitor, texte dactilografiate). **Liviu Dan, V. Vidul, I. Cioroianu-Drept, C.C. Drăganu, Agneza Grosu, Anton Gagiu, Ion Cloșcă, Dom Petric, Elena Buftea, Tei** (ceva în „Vînătoare", „În mare taină", „Requiem"). **I.V. Periam** (ceva mai bine, în „Răscruce", „Dorința"). **Roman Dacian** (texte dactilografiate). **Gh. Iosif** (mai bine, în „Ploaie", „Dor, Quijote, „Roslogodire"). **Gabriel Adam** (ceva mai bine, în „Război", „Cucerirea sufletului") : Nimic nou !

R. Giorgioni, Punct, Domicia Matei, Nicolae Bârvan, Ioan Mașca, Ionel Pleșa, Anca Ciobîlă, Eugenia Nistor, I.F. Oiste, Titu Tabacu, Mihai-Lucian Mihalache, N. Retezană, Călin Dara, V. Condeescu, Emma Dorian, L. Grapan, B. B. Toma Cornel, Alex.-Sergiu Iancu, Elena Tîrgu, Const. I. Panaitu, Virgil Nicart, Genel Rusein, Fl. A. Trască, Radu Vlaicu, S. I. — Neamț, I.O. Natan, S. C. Suceveanu, Toma Antonescu, Duvas, Virgil Iosif Ciorel, Paul Visarion, Ariana Fumanu, Crisania Andreescu, Teo Florian, Z P., Ion Roman, Ion Petrică-Vișanu, V. Topîrceanu, Ioan Botezatu, Elena Mîndi, Constantin Dan, I. Mircea — București, Dorin Vrăjitor : Încercări de nivel modest.

Geo Dumitrescu

N.R. Manuscrisele nu se înapoiază.

Poate e o fîntînă în jurul poetului

Poate în jurul poetului e o fîntînă
Căci luna multiplicat se-oglindește
Cu și mai multă lumină, pînă
O altă lună din adîncuri crește

E poate în jurul poetului lună
Căci mareele lasă cuvinte pe mal
Poetul se-apleacă și le adună
Cu mîini de cristal le pune în jurul inimii lui de cristal

Poate e o grădină în jurul poetului
(Mai e loc pentru mii de ipoteze)
O floare așteaptă pe alta împreună
să înflorească
Oamenii mirosindu-le încep să viseze

ANA PARIA

Spre zori

Spre zori,
cînd pămîntul se deșteaptă din tandră moliciune
și aerul umed lasă pe obraji
picuri de rouă-nmiresmată,
mă înalt,
cu somnul în mîini,
ca dintr-o pădure fără privighetori,
fără asfințit,
să găsesc urma dulce pe care voi porni
în căutarea puiului de sălbăticiune
mai curat ca o rugă de prunc
scăldat în lapte.

GEORGIANA ROȘCA

Dați-mi înapoi

Dați-mi înapoi alergarea prin ierburi,
Cîntecul florilor de măr,
Ce limpezea cerul după ploaie,
Dați-mi-l.
Amărăciunea buruienilor rupte cu mîna
De la rădăcina porumbului,
Ce o puneam sub tîmple seara,
Unde mi-ați risipit-o
Cît am străbătut vesnicile din vis ?
Ochii fîntînilor
în care am fînsat cîte o fărîmă de suflet
Ca să nu fure florile din ramuri,
Cu ce l-ați acoperit
De nu mai tresar salcîmii ?
Dați-mi înapoi
Și tînguirea ciopoților
Ce-o încălzeam cu palma
Dacă sufletul vostru simte frigul
Fără rîsul meu de catifea,
Oameni !

IOANA CIOANCAȘ

Doica

Anexînd la dosarul existenței mele
(pe lîngă cîteva succese minore)
biletul de liberă trecere
prin orice fel de pădure,
pot spune răspicat,
că doica gloriosilor ani
ai adolescenței mele
a fost
visul.

TEODOR ROȘU

Desen de Raluca Grigorcea

Într-o grădină

Spre seară
revin obosit în grădină.
Aceleași fructe și ierburi
mă întîmpină blînd.
Flutură stins
steagul iederii vechi
pe crengile-osoase ziduri.
O frunză-n cădere
a rămas suspendată-n văzduh
peste urmele lăsate pe ulei.
Niciodată nu va mai atinge
pămîntul.

Numai vîntul, la lumina confuză,
răsfoiește o carte uitată pe-o bancă,
între pagina care coboară
și pagina care urcă
Nisipe se pierde-n nisip,
se descoperă Troia.

Fericit mă așez sub mireasme de flori
cu o mînge de cîrpă în brațe.
Mîna care se înalță să-mi mîngîie fruntea
acoperă cerul.

NELU STANCIU

Și scriu poezie

Să scriu poezie, și scriu poezie,
Să-mi pot scoate banii pentru chirie,
Să-mi scot bănuții pe cafea și cerneală ;
Ce simplă, ce grea socoteală !...

Să scriu poezie, să nu se sfîrșească
Această poruncă diavolească ?
Să-mi tulbur vederea, pierzînd în zadar,
Rodul spre-a-mi fi o duminică doar ?

Să scriu poezie fără rost, fără rimă,
Posomorită, schiloadă, naivă, intimă ?
Să scriu, blestemat să nu cred în ce spun ?
Să scriu, pîn-oi fi aproape nebun ?...

Oh, cum bucur auzul cu rime
De suprafață, de adîncime !...
Oh, cît mă macin, cît sufăr de tare
Că mîna iubitei e plină de gheare !...

Și scriu poezie și nimeni nu știe,
Abia cîștig bani de cafea și hîrtie
Și scriu poezie și nimeni nu știe,
Și nimeni nu știe că scriu poezie....

ALEXANDRU PRIBOIENI

Nu doar pentru că te iubesc

Nu doar pentru că te iubesc
scriu acum despre tine,
nu doar pentru că ai ochii rotunzi
ca două felii de pîine,
dragul meu, nici n-am avut cînd să-ți spun,
tu ești o scară încovrigată
cu un semn de întrebare
și nu mă pot stăpîni să n-o urc,
să nu mă așez pe genunchii
și pe gîndurile tale,
pe gîndurile tale ca niște libelule albastre

Dragul meu, nici n-am avut cînd să-ți spun,
tu ești o bacterie descompunînd
nemișcarea în jurul tău
și nu mă pot sătpîni să nu te fixez o clipă
în parafina cuvîntului
și să te observ la microscop.
Dragul, meu, dragul meu,
eu nu doar pentru că te iubesc
scriu acum despre tine.

MONICA ZGÂRCU

Pagini din biografia revistei „Luceafărul"

Urmare din pag. a 8-a

St. Aug. Doinaș publică două balade : **Jucătorul de șah** (nr. 3, 1943) și **La porțile orașului** (nr. 5, 1943). Un fragment din prima definește faza baladist-cerchistă a lui Doinaș : „Era un timp cînd ne-ntîlneam în fiecare seară, / ploaia de pe pălărie picura pe umărul tău, / iar dimineața umbra inimii tale cădea asupră-mi / ca o frunză pe spatele lui Sigfried. / / Oamenii însă nu văd prin fum. Numai tu / de-acolo, de unde ești, împrăștie-l cu mîna, / scara cînd mă plimb cu fetița aceea, / care seamănă cu tine, care nu știe nimic..."

Mai semnează versuri : I. V. Spridon, Teodor Murășeanu, Ion Apostol Popescu, Petre Pascu, Ionel Olteanu, Mihai Nanu, Romeo Dăscălescu, Ion Frumosul (poet țăran). Al. Negură. Ioan Oana, Florin Dumitrana, Iosif Moruțan-Emil Zegreanu, Aurel Marin, Al. Jebeleanu, George Păun, Victor Felea (debut) ,Virgil Nistor (debut), Zorica Latcu, Dominic Stanca (debut), Vlaicu Bârna, C. Munteanu, Ion Șugariu, Letiția Papu, Mihaela Papillian, Ana Voileanu-Nicoară etc.

Proza e reprezentată mai ales de povestirile lui Victor Papilian (printre care intînse **Poveste de toamnă**), Ion Agârbiceanu **(Mitologie**, dedicată memoriei lui N. Iorga), Ion Maxim (debut), Ionel Neamțu, Ion Vlasiu, Paul Constant etc.

În domeniul teatrului singurul autor e Petre Hossu cu piesele **Mirele** (nr. 7, 1943) și **Colindătorii** (nr. 2, 1944).

Lucian Blaga publică în nr. 1, 1942 un fragment din volumul său **Religie și spirit, Sören și marele său cutremur.** Profesorul D. D. Roșca (care devine unul din redactori, începînd cu 1 ianuarie 1942, alături de Mihai Beniuc și de cel deja citați) scrie despre **Valori veșnice** (nr. 9, 1941), **Fond și formă în filosofie** (nr. 3, 1942). **Temeiuri filosofice ale ideii naționale** (nr. 3, 1943), **Idealul de viață** (nr. 6, 1943). **Europeanul Bărnuțiu** (nr. 4—5, 1944), **Lenin** (nr. 3—4. 1945). D. D. Roșca are și o polemică cu Cercul literar, după ce reprezentanții acestui grup publică scrisoarea-manifest dedicată lui E. Lovinescu. și mai ales după ce apare Revista Cercului literar, filosoful publică în nr. 1—2, 1945 al **Luceafărului** eseul **Oportunitate și oportunism,** îndreptat împotriva semnatarilor cerchiști, iar un număr mai tîrziu mai semnează un atac similar, la cronica mărunță.

În domeniul esteticii dezbate probleme metodice de o rigoare germanică sibianul, pe atunci, Al. Dima : **Relativismul estetic al d-lui E. Lovinescu** (nr. 2, 1941), **Asupra domeniului și constituirii științifice a esteticii** (nr. 10. 1942. la care răspunde, un număr mai tîrziu, Victor Iancu, vorbind **Despre natura valorilor estetice**), **Caracterizarea esențială a sculpturalului și picturalului**, fragment din **Problemele fundamentale ale esteticii** (nr. 9. 1943). Eugeniu Speranția publică un articol intitulat **Reflexiuni gnoseologice** (nr. 6. 1942). N. Mărgineanu scrie despre **Logica probabilității** (nr. 10. 1944) etc. Cronica literară e întreținută de tineri ca Grigore Popa, Vasile Gionea, Ion Negoițescu, ultimul semnînd uneori. Damian Silvestru.

Printre contribuțiile lui Ion Negoițescu, citățm studiul **Esența poeziei lui Mihai Beniuc** (nr. 3, 4. 5. 1941) și cronica E. Lovinescu. **Aqua-forte** (nr. 1. 1942). La partea critică mai semnează Vasile Netea (despre Chendi), Ovidiu Drimba, G.C. Nicolescu, N. Baica, Victor Iancu, Grigore Popa, Victor Felea : Ion Apostol Popescu scrie despre „folclorul ardelean" (nr. 2. 1942).

Un număr din revistă e dedicat împlinirii a 40 de ani de la apariția primului **Luceafăr**, din 1902. În sumar, e semnificativ articolul lui Octav. C. Tăslăuanu despre **Ce-a urmărit Luceafărul ?** ; răspunsul : „Temelia activității noastre a fost ideea națională !" Tot despre vechiul Luceafăr vorbește A. P. Bănuț (care semnează, dealtfel, și în alte numere). Mai scriu tot despre această temă Olimpiu Boitos **(Din laboratorul literar al lui Goga)**, Victor Papilian **(Sensul politic al „Luceafărului")** și D. Popovici despre **Mesianismul poetic în opera lui Octavian Goga**, de reținut ideea ultimei contribuții : „În poezia lui Octavian Goga concepția se realizează sub polul opus (lui Blaga — **n.n.**) : trecutul este smuls din cadrul său temporal și încadrat prezentului, cauza și efectul se dezlănțuiesc astfel în același ritm și consumarea lor simultană și actuală se celebrează pe coarda puternic instrunată".

Trebuie să se țină seama că revista **Luceafărul**, în seria nouă, apare paralel cu alte reviste sibiene, printre care **Saeculum** a lui Blaga și **Revista Cercului literar**, ambele excelente. După dezidența grupului cerchist (în 1943) dispar din coloanele **Luceafărului** și colaboratorii tineri de valoare care au, în 1945, revista loc.

Cu toate aceste sinuoase itinerarii, cu unele concesii făcute literaturii de război, cu mici rabaturi la adresa esteticii, noua serie a **Luceafărului** a avut rolul de a întreține o constantă fermă a unității naționale, într-un moment de răscruce, și de a găzdui pe scriitorii transilvăneni refugiați la Sibiu. Noua serie poate fi, fără greșeală, considerată continuarea unei tradiții, acum, între 1941—1945, rolul lui Goga jucîndu-l prozatorul, pe nedrept neglijat, Victor Papilian.

Urmare din pag. 1

eternității își trage puterile tocmai din neîntreruptă, am spune, din anteica ei legătură cu solul vieții literare. Trebuie deci să observăm nemaidecît că amintitul caracter de organism deschis, profund sensibil la mediul literar-artistic ambiant al publicației literare, în plan strict practic este dovedit mai ales de modul în care se desfășoară colaborarea, dialogul cu frontul celor mai tineri scriitori. Nu dorim să absolutizăm faptele, totuși, dacă ne e îngăduit, am formula următoarea idee intuitivă paradoxală : pentru ființarea ei de a exista, pentru dobîndirea personalității ei inconfundabile, o revistă literară este datoare să-și facă un titlu de gloriе mai întîi din faptul de a fi descoperit, promovat și susținut tinerii scriitori, urmărindu-le calea către consacrare și deabia după aceea din faptul de a-i avea colaboratori, sporadici sau permanenți, pe scriitorii deja afirmați. Sincer vorbind, la întocmirea bilanțului final, operațiile ce revine în cele din urmă judecătorului suprem și imparțial care, cum bine știm, nu este altul decît timpul, decisiva grantate o are tocmai acest aspect. Cînd ne gîndim la o mare publicație, din trecut, constatăm că din rîndul colaboratorilor ei a făcut parte cutare sau cutare maestru de recunoscută notorietate ne emoționează fără doar și poate. În schimb, cît de ieșiți din comun, generatoare de supreme și inanalizabile stări de spirit, de satisfacții intelectuale, apare împrejurarea că în paginile aceleiași publicații, cum se spune, și-au făcut ucenicia mai mulți sau mai puțini din respectivii maeștri ai scrisului ; că cele dintîi scrieri ale lor au fost primite cu solicitudine dar și cu discernămînt critic ! Că chestiunea are o asemenea majoră importanță o demonstrează realitatea că există reviste literare ce își asumă, deliberat, șansa și, să recunoaștem, într-o bună măsură chiar riscul, de a-și concepe în așa fel programul de lucru, implicit profilul, încît atenția lor principală este îndreptată către tinerii scriitori.

Evident, atari inițiative își asigură posibilitatea de a obține rezultate cît mai bune, cît mai durabile în împrejurările în care ele cuplă spiritul unui spirit organizatoric pe cît de suplu și de generos își pe atît de eficient. Delimitînd problema la viața literară românească actuală, în acest sens, trebuie să arătăm că deodată precum în epoca noastră, epoca edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, au sporit atribuțiile și răspunderile, cu mai multă solicitudine, pentru a se crea condiții cît mai favorabile — și din punctul de vedere al activității revistelor — pasiunii tinerilor pentru creația literară. Dată fiind destinația ei aparte, de publicațiile cărora li revine în chip expres sarcina de a avea permanent în atenție dinamica procesului de împrospătare cu elemente tinere a frontului scriitoricesc, este lesne de înțeles că revista noastră, prin colectivul ei redacțional, a făcut și face eforturi continui a căror finalitate vizează transpunerea în fapt a acestui deziderat. Nu stă în intenția prezentelor însemnări să realizeze un bilanț general conceput din perspectiva „temei" în cauză. De altminteri, faptele sînt cvasiunanim cunoscute și, așa-zicînd, autorecunoscute. Sub un asemenea aspect, chiar în paginile acestui număr jubiliar al revistei cititorul va face cunoștință cu o sumă de dovezi, efectiv concludente. Socotim însă că e util să atragem luarea aminte și asupra a ceea ce s-a realizat în cei șase-șase ani. Nu e nici o exagerare dacă afirmăm, că în acest răstimp, acțiunea de descoperire și promovare a tinerilor scriitori a cunoscut o sensibilă intensificare. Menționînd în treacăt importantul aspect ce se referă la sprijinul susținut și eficient de care au beneficiat nu puțini dintre tinerii scriitori valoroși al căror debut editorial se produsese cu șapte-opt sau chiar zece ani în urmă dar al căror prestigiu de-abia acum se consolidează, sîntem, așadar, îndreptățiți să ne raportăm cu un număr important de noi „descoperiri". Mai întîi, e necesar să arătăm că anualele premii literare ale „Luceafărului", în esență coincid cu tot atîtea lansări de nume noi în cîmpul literaturii noastre actuale. Și nu e întîmplător că o mare parte dintre deținătorii acestor premii au cîștigat încrederea editurilor, determinînd ori grăbind, astfel, debutul lor cu volume. Gabriel Chifu, Doina Uricariu, Marin Constantin, Ștefan Ioanid, Liliana Ursu, Patrel Berceanu, M. N. Florian, Valeriu Bârgău (poezie), Gabriela Adameșteanu, Ștefan Pîrvu, Areta Șandru, Letiția Vladislav, Mircea Diaconu (proză), iată o parte dintre scriitorii tineri ale căror debuturi editoriale au fost, credem noi, pregătite și prin paginile „Luceafărului". Nutrim speranța că, mai devreme sau mai tîrziu, lista de nume se va extinde, odată cu apariția primelor cărți semnate de criticii tineri, ale căror „voci", autorizate, sînt deja cunoscute din coloanele revistei noastre. Valentin F. Mihăescu, Artur Silvestri, Paul Dugneanu, Sultana Craia, Mihai Coman, Dan Alexandru Condeescu, Dan C. Mihăilescu, Dan Arsene sînt nume de tineri critici care, sîntem convinși, vor avea efectiv ceva de spus, în anii ce urmează, despre literatura română.

Prezența celor mai tineri scriitori

Sigur, ni se poate reproșa un anume optimism exagerat. Este știut că profețiile, mai ales în sfera artei, sînt extrem de riscante și, de aceea, în principiu, se spune că e recomandabil să evităm a le formula. Sîntem de acord, nici vorbă, cu toate acestea : dovadă că, mai mult sau mai puțin explicit, datele și aprecierile de mai înainte se circumscriu în perimetrul a ceea ce numim judecată critică de constatare. Nu ne ascundem însă deloc gîndul, emoționat și grav prin conținutul lui relativ indefinibil, că măcar în cîteva cazuri această judecată de constatare, mai curînd sau mai tîrziu, se va converti în judecată de valoare nu numai riguros argumentată ci și esențialmente pozitivă. Semnificativă este deci împrejurarea că paginile revistei noastre oferă teren unei asemenea nobile și tulburătoare... dispute.

● Simbătă, 8 iulie a.c., a avut loc ședința Consiliului de conducere al revistei „Luceafărul" în cadrul căreia au fost discutate, îmbunătățite pe baza propunerilor făcute și adoptate planul de acțiuni publicistice și materiale dedicate aniversării a 60 de ani de la făurirea statului național unitar român, planul dezbaterilor pe teme de cultură și artă pe semestrul al doilea, sumarul numărului dedicat împlinirii a 20 de ani de apariție a revistei. Au participat la dezbateri : M. Berza, Al. Piru, Daniela Crăsnaru, Ioan Alexandru, Grigore Hagiu, Aurel-Dragoș Munteanu, Mihai Ungheanu, Nicolae Dragoș.

● Editura „Junimea", Iași, str. Gh. Dimitrov 1, anunță că, pentru Concursul de debut în proză și în poezie pe anul în curs, se mai primesc manuscrise pînă la data de 1 august.

radio

Programe muzicale

Programele excelente de muzică simfonică pe care le putem urmări la radio atestă, fără îndoială, faptul că cei ce se ocupă de ele au nu numai competența profesională de rigoare, dar și o conștiință exemplară a misiunii culturale ce le revine. Dintre toate formele de mass-media, radioul rămîne (și după expansiunea televiziunii) instrumentul cel mai adecvat pentru transmiterea muzicii și a fost folosit ca atare de la bun început. În sensul acesta se poate vorbi, într-adevăr, de o tradiție. Cu toate imperfecțiunile inevitabile ale mijloacelor pentru înregistrarea și redarea sunetelor, radioul poate să delecteze prin transmisiile muzicale, poate să inițieze, să cîștige adepți, să rafineze gustul pentru muzică al unui auditoriu foarte larg. De altfel, dintre toate artele, muzica arta auditivă prin excelență, are cel mai mult de cîștigat din posibilitățile de propagare radiofonică. Comentariul plastic sau literar rămîne, în esență, un îndemn să te adresezi operei. Lectura la radio a unei proze, a unei poezii, a unui eseu informează — și poate trezi dorința să (re)citești cu ochi proprii. Dar la muzică s-ar ajunge mai greu. Nici un program de concerte nu ar fi în stare să concureze cu bogăția excepțională a fonotecii radio sau cu timpul pe care radioul îl poate dedica muzicii, iar sălile de concert nu pot, fatalmente, cuprinde decît o mică parte a melomanilor.

Privind în ansamblu emisiunile muzicale ale posturilor noastre de radio, e de observat că scopul lor este, firește, acela de a oferi muzica adecvată multor categorii de ascultători, ca și aceea de a informa, de a educa. În sensul acesta formativ, sînt remarcabile emisiuni ca „Invitațiile Euterpei", „Alfabetul muzical" de simbătă seara, „Casete muzicale duminicale". La aceasta din urmă, de exemplu, se aplică formula unui scurt comentariu înainte de a oferi piesa muzicală, se dau cîteva explicații și detalii atașante, care fac audiția cu atît mai vie. Nu ar fi rău ca ideea să se extindă și la alte emisiuni, la care de regulă muzica se transmite fără comentarii. Există emisiuni ca „Interpretul săptămînii" sau cele 30 de minute de muzică simfonică matinală pe programul II, care urmăresc un fir tematic săptămînal. Sau foarte interesanta „Tribună muzicală radio", cu caracter teoretic și informativ. Se observă grija de a face cunoscută muzica simfonică românească și muzica simfonică contemporană. În privința muzicii contemporane, poate nu ar strica mai multă insistență (fiindcă prileperea există!). Dintr-un gen de timiditate, muzica secolului nostru se refugiază de multe ori la orele cele mai tîrzii ale emisiunilor radio. „Auzul e mai lenes decît s-ar părea, se pliază cu greu inovațiilor timpului nostru, spunea undeva André Jolivet. Totul este ca, prin **educație**, publicul să dobîndească o ureche mai selectivă. Căci muzicienii de azi aduc în prim plan timbre și culori care se aflau într-o zonă confuză a muzicii clasice".

Printr-un bun dozaj, prin finețe și perseverență, prin metodele tradiționale, perfecționate în timp și încercarea de a îmbogăți, înnoi, alterna unghiurile de abordare, prin îndrăzneala de a iniția și în lucrurile dificile ale acestei arte, radioul oferă foarte multor oameni un cîștig cultural neprețuit.

Ioana Ieronim

plastică

Vocația culorii

Există o oarecare obstinație a criticii de artă plastică de a trece peste „fapte" artistice petrecute altundeva decît în centrele urbane. Dacă un sculptor de renume — excelent sculptor, zgîrcit însă cu aparițiile publice — deschide, să spunem, o expoziție la Pitești (ceea ce s-a și întîmplat recent), singura șansă ca ea să aibă rezonanță este o mobilizare în etape succesive a cronicarilor eventual interesați. Sigur, ei nu pot fi omniprezenți, iar spațiul ocupat de articolele lor în gazete nu poate fi dilatat excesiv, fără riscul de a strica un oarecare echilibru. Un dulce oraș în Banat a fost invadat, acum cîteva luni, de artiști și critici, cu ocazia unei expoziții concepută în Capitală. Cine știe cîtă lume a mers acolo, crezînd că participă la trezirea frumoasei adormite ! Cei ce urmăresc asiduu ce se mai întîmplă prin arta noastră știu însă că exclusiv cu concursul artiștilor „locali" se organizează, în acel colț al țării, expoziții aflate la nivelul celor mai bune manifestări de pe Bulevardul Magheru și intrările sale laterale.

Propun, deci, să fim mai atenți cu ce se petrece la Deva, Hunedoara, Iași, Miercurea Ciuc, Oradea, Satu Mare, Craiova, Buzău și alte orașe mai mari sau mai mici, unde o pleiadă de tineri talentați se pregătesc să se confrunte cu ei înșiși. Printre acestе centre se numără și *Slobozia*. Aici se organizează, periodic, expoziții de o bună calitate, despre care în *„Luceafărul"* s-a mai scris. Expoziții ale unor tineri pictori și sculptori care deja și-au făcut un drum, și-au croit o anume reputație. Printre ei se numără și *Dan Minea* care la Muzeul de artă din acest oraș prezintă un ciclu de picturi și acuarele, în marea lor majoritate inspirate de peisajul Bărăganului. Minea are, neîndoielnic, vocația culorii. De unde descinde arta acestui artist modest și serios este ușor de văzut. Dar tot așa de ușor se poate vedea și că, în efortul de a se elibera de lecțiile artistice insuflate, el este pe cale să își contureze un drum personal. Cu practicarea unei picturi în care masele mari de culoare se desfășoară în voie, dominînd zone întregi ale compoziției — în cazul pictorului nostru construită energic și cu simț al proporțiilor — cum ne-au obișnuit maeștrii consacrați, pe care nu mai este nevoie să-i numim. Nou este la Minea sentimentul degajat de acea inefabilă capacitate a artistului de a combina la modul său culorile și de a le integra ansamblului. O anume facilitate cu care își transcrie emoțiile încercînd să le împace cu rigoarea compoziției, pot crea impresia unei oarecare grabe. Dincolo de aparențe este intuibilă însă o trăire sinceră, o vibrație autentică în fața realului și un efort constant de aplicare a unor soluții, în procesul reprezentării, care să nu altereze conținutul trăirii. Faptul că Minea a asimilat atent lecțiile marilor noștri peisagiști, o dovedește și modul subtil în care întrebuințează acea extrem de pretențioasă culoare care este negrul. În destule compoziții acesta constituie dominanța ce determină un șir întreg de raporturi cromatice ce se alcătuiesc firesc, fără eforturi. Începutul acesta de drum al lui Minea trebuie salutat. Pe fundalul unei experiențe marcate de tradiție tînărul pictor vine cu accente personale demne a fi remarcate.

Grigore Arbore

muzică

„Qui pro quo"

Ni se pare că cele două concerte trecînd în revistă creația celor mai tineri compozitori-aspiranți sau atestați (adică membri ai Cenaclului Tinerilor Compozitori sau chiar proaspeți membri stagiari ai Uniunii Compozitorilor) concerte despre care s-a mai scris aici (Iosif Sava, „Luceafărul", nr. 27), au fost obiectele unui „qui pro quo". Cenaclul de curînd întemeiat a avut de „dat seamă" de activitatea sa în anul care s-a scurs și a inițiat deci aceste două concerte (cărora li se va mai adăuga unul, la toamnă) ca un fel de **producție de an școlar.** Or, la producție se prezintă și cel cu nota zece și cel cu nota șase. Spre deosebire de viața concertistică propriu-zisă, care presupune o răspundere deosebită atît a organizatorului cît și a semnatarului muzicii respective, producția are ca protagonist mai mult pe profesor, îndrumător, decît pe cel al cărui nume apare pe afiș. Nu ne mirăm deci să recunoaștem la audiție mîna unuia sau altuia dintre maeștrii consacrați. Spre ei trebuia de fapt să ne îndreptăm atenția. (Cu atît mai mult cu cît parte dintre lucrările prezentate erau chiar lucrări de școală, efectiv făcute în supraveghere directă).

Nu putem acuza de lipsă de răspundere pe compozitorul care își lasă programat, la o „producție", opus-ul școlar, căci rostul manifestării nu este de a da satisfacții depline de ascultător, ci să ne informeze despre starea pedagogiei componistice și, partial, despre **perspectivele** fiecărui autor — așa cum nu putem învinui pe studentul-pianist care atacă, în primul său recital, aceleași piese pe care, poate, cu cîteva zile înainte, le-a cîntat o vedetă internațională. Nu-i putem cere să vină în concert cu game. Și încă, să nu uităm, la douăzeci și patru de ani un instrumentist este mai aproape de deplinătatea formației sale decît un compozitor de aceeași vîrstă, iar, pe de altă parte, dreptul contactului cu publicul, drept asigurat astăzi aproape tuturor aspiranților interpreți, nu poate fi refuzat colegului lor, ucenicul compozitor.

Iar faptul de a fi reprezentat prin lucrări de școală — nu scrise în pripă, ci doar după propriile puteri — nu-l putem considera lipsă de răspundere. Este cert că unii dintre ei nu vor fi niciodată compozitori, dar cum vor fi aflînd ei asta, dacă nu expunîndu-și lucrările opiniei publice. Cu piese de sertar oricine se poate considera compozitor mare.

Două semne de întrebare puteau într-adevăr să suscite concertele cu pricina. Se va putea găsi, pentru cei afirmați, plasați mult peste medie, un mod real și propriu de încadrare în viața muzicală ? (Formula adoptată fiind numai suficientă pentru o producție, dar nu satisfăcătoare pentru concertistica propriu-zisă). Și, în al doilea rînd, acum cînd mijloacele de informare asupra tehnicilor componistice oricît de noi sînt mai la-îndemînă, nu se constată oare o diminuare a spiritului prospectiv intim fiecărui creator de muzică, o escamotare a confruntării personalității cu problemele stilului ? Vom încerca să revenim asupra acestor dileme atunci cînd panoramicul va fi complet și se va putea întrezări mai bine viitorul.

Costin Cazaban

arhiva «Luceafărului»

Pagini din biografia revistei

«luceafărul»

Înainte de apariția actualei reviste **Luceafărul**, a Uniunii Scriitorilor, deci înainte de anul 1958, au apărut peste 20 de reviste cu același titlu, unele cu o viață mai lungă și cu mare răsunet în cultura românească, altele simple foi culturale cu mai puțină rază de influență. Astfel, lăsînd la o parte revistele școlărești cu acest titlu (una condusă de Ion Minulescu și Al. Gherghel, la Pitești, pe la sfîrșitul secolului trecut), în Biblioteca Academiei se păstrează peste douăzeci de periodice denumite **Luceafărul**, apărute în orașele Pitești (1888), Craiova (1890), Focșani (1894—1897), Galați (1897), București (1900), Budapesta — Sibiu — București (1902—1920), Buzeu (1904), București (1908), Pitești (1910—1911), București (1910—1915), Brăila (1911), Lugoj (1926), Brăila (1928—1930), Ploiești (1928—1929), Bordești — R. Sărat (1929—1931), Alexandria (1930—1931), Pitești (1936), Sibiu (1934—1945), Timișoara (1935—1941; 1943—1944), Cluj (1938), Ploești (1940) etc.

Nu toate erau numai literare; unele aveau subtitlul „literatură-artă-știință-politică", altele „revistă de cultură"; la acestea s-ar adăuga încă pe atîtea cu titluri ca **Luceafărul literar, Luceafărul Brăilei, Luceafărul de ziuă** etc.

În istoria periodicelor ce poartă acest nume eminescian (Eminescu și poemul său „Luceafărul" sînt cauzele declarate ale alegerii titlului) două au avut o importanță, am spune, de ordin național, în istoria politică și culturală a României: **Luceafărul** apărut la Budapesta în 1902 (cu redacții succesive, pînă în 1920, la Sibiu și la București) și **Luceafărul** apărut între 1941—1945 la Sibiu, într-o mare măsură continuatoare a primei reviste. Ne vom ocupa de fiecare pe rînd.

LUCEAFĂRUL

1902 — 1920

Luceafărul ce apare la 1 iulie 1902 este revista unui moment de entuziasm tineresc al studenților români de la Universitatea din Budapesta, grupați într-o societate culturală „Petru Maior", întemeiată încă de în 1862, avînd în conducerea ei pe Iosif Vulcan, redactorul fondator al revistei „Familia".

În ședințele Societății „Petru Maior" se dezbăteau cu asiduitate problemele unei școli care să-i oglindească activitatea. La început, revista **Familia** a suplinit dorința tuturor lui Iosif Vulcan, lipsa unei publicații studențești în limba română, în 1877, studenții români din Budapesta scot o revistă scrisă de mînă, pe care o intitulează **Roza cu ghimpi**; fără un ecou deosebit pe plan literar sau politic această revistă manuscrisă își încetează apariția în 1894. Cu toate eforturile depuse de studenți, foaia nu reușea să apară; se publică, în schimb, în 1901, la Oberlo un **Almanah**, tipărit cu prilejul împlinirii a 40 de ani de la înființarea Societății.

În 1902, cînd apare primul număr al **Luceafărului**, studenții germani și maghiari din fostul Imperiu habsburgic aveau revistele lor; cei români luptau cu mari greutăți materiale; oficialitatea nu-i ajuta, majoritatea membrilor Societății „Petru Maior" erau săraci. Acești tineri români aveau însă un entuziasm nestăvilit și o viziune clară a unei atitudini a unor idei-forță privind problema unității naționale.

Întîmplarea face ca un student, Aurel P. Bănuț, din Brașov, să se înscrie în ianuarie 1902 la Facultatea de Drept din Budapesta, aducînd cu el și o moștenire ce se ridică la citeva mii de coroane. Brașoveanul, după ce ia legătura cu studenții din comitet, se hotărăște să-și pună toți banii la dispoziția societății, pentru tipărirea viitoarei reviste.

În 11 mai 1902 se stabilește (în comitet) ca revista să poarte titlul eminescian **Luceafărul** și se încheie contractul de editare cu Dimitrie Birăuțiu, proprietarul tipografiei **Poporul român**. Primul număr apare la 1 iulie 1902 sub conducerea unui comitet alcătuit din Alexandru Ciura, șef redactor, A. P. Bănuț, editor și redactor responsabil, Octavian Goga, Ion Lupaș, Ion Montani, Dionisie Stoica, Ion Lapedatu, Vasile E. Moldovan, Sebastian Stanca, G. Zăria. Revista are o apariție bilunară și se subintitulează „revistă literară". Pentru a o impune și pe planul prezentării artistice, studenții români își tipăresc revista pe hîrtie velină groasă.

Articolul-program e scris de Al. Ciura, îndemnînd, mai ales, pe transilvănenii să se manifeste în paginile revistei, publicația jucînd și un rol în afirmarea culturii naționale. Răspund invitației Aurel Ciato, Elie Dăianu, Ilarie Chendi, Ion Pop Reteganul, Octavian Goga, Octavian C. Tăslăuanu ș. a.

Ca să oferim o explicație a condițiilor și a climatului în care a apărut **Luceafărul** de la Budapesta, ar trebui să facem apel la excelenta bibliografie monografică, întocmită de Mihail Triteanu (**Luceafărul**, 1902—1920, Indice bibliografic analitic, Ed. Enciclopedică, 1972), la care facem cuvenita trimitere, mulțumindu-ne la explicația dată de Octavian Goga în 1912, în revistă, la împlinirea unui deceniu de apariție: „În viața literară [a Transilvaniei] apatia se simțea și mai mult. Talente creatoare nu erau. După plecarea lui Slavici din Ardeal și după lumina orbitoare a geniului lui Coșbuc, în literatura ardelenească se făcuse o tăcere, care trăda ceva din admirația și din sfiala ce trezește, totodată, ivirea pe orizont a personalităților excepționale.

Prin foiletoanele ziarelor mai înjgheba cîte un tînăr strofe eminesciene, ori îngăima după formele noului maestru, în vreme ce **Familia** din Oradea, confecționată de bunul Iosif Vulcan, venea în toată simbăta cu bucuriile ei inocente pe seama fetelor bătrîne [...].

În vremea asta de ananghie s-a zămislit ideea înființării unei reviste literare la Budapesta [...]. Era ceva din goana după ideal, din visurile nopților înstelate, din toate înfrigurările tinereții, în coloanele neîndeminatice ale revistei care pornea la drum cu amintiri din umbra satelor, cu povestiri din zbuciumul vieții studențești, cu pseudonime ce dezgropau nume de regi asirieni..." (Octavian Goga, **După zece ani. Luceafărul**, an XI, nr. 1, 1 ianuarie 1912, p. 1).

Din cuvintele lui Goga reiese ideea unui suflu nou, înviorător ce însuflețea pe tinerii redactori ai **Luceafărului**, în 1902, într-un moment de sincopă a literaturii transilvănene, după strălucirea lui Coșbuc; era tăcerea dinainte de apariția unui alt mare poet, putem observa noi azi. Octavian Goga. **Și Luceafărul** a contribuit efectiv la impunerea lui Goga.

În toamna anului 1902, după întoarcerea studenților din vacanță, și după apariția cîtorva numere din revistă, în sînul comitetului de redacție se precizează două curente:

1) Un curent de opinie tradiționalistă, un fel de semănătorism regionalist, coincident și sincronic celui din țară, reprezentat prin A. P. Bănuț, Dionisie Stoica, Sebastian Stanca;

2) Un curent, am zice, modernist, neregionalist, care cerea ca revista să fie scrisă la nivelul estetic al literaturii din țară, unde se produsese o evoluție mai substanțială a limbii literare. Susținătorii acestei orientări, în frunte cu Octavian Goga și Oct. C. Tăslăuanu, cereau ca literatura din Transilvania să fie tradițională numai în sensul de a urma și a completa eforturile unor publicații anterioare (ca **Foaia pentru minte** a lui Bariț, **Familia** lui Iosif Vulcan, **Tribuna** lui Ion Slavici) de a se sincroniza pe plan estetic cu nivelul cel mai modern al literaturii române; retragerea regionalistă, sub pretextul originalității expresiei, devenea o frînă și în lupta pe care și tradiționaliștii o duceau pentru realizarea unității naționale. Goga susținea că lupta pentru Unire trebuie dusă pe toate planurile și Unirea trebuie realizată mai întîi pe plan spiritual; **Luceafărul** urma să devină o revistă prin care să se întărească conștiința unității naționale.

E de la sine înțeles că ideile grupului lui Goga s-au impus și, în 1903, **Luceafărul** are ca formulă o altă conducere: Octavian Goga, redactor responsabil, Al. Ciura, șef redactor, A. P. Bănuț editor și Oct. C. Tăslăuanu, secretar tehnic. În realitate, Goga și Tăslăuanu încep, de la această dată, să facă revista. Redacția se mută, după nr. 3, la locuința lui Goga, A. P. Bănuț se retrage din comitet, iar proprietar-editor devine Oct. C. Tăslăuanu.

Începînd cu al doilea an de apariție conducerea revistei selecționează cu mai multă severitate textele primite și atrage noi colaboratori printre studenții români din alte capitale europene ca și printre tinerii din țară: Vasile Pârvan, George Murnu, Sextil Pușcariu, Zaharia Bârsan, Corneliu Moldovanu, Horia Petra-Petrescu, Maria Cunțan, Nicolae Iorga, Șt. O. Iosif, Vasile Goldiș ș.a.

În anul următor (1904) cercul colaboratorilor se mărește cu Duiliu Zamfirescu, Mihai Sadoveanu, Ion Ciocârlan, Al. Naum, Dimitrie Anghel, Enea Hodoș, Virgil Cioflec, A. O. Maior ș.a. Tot în acest an, Goga devine și proprietar al revistei prin demisia lui Tăslăuanu, demisie cerută de guvernul maghiar pentru motivul că ocupa și funcția de translator la Consulatul român. Din 1905 însă, Tăslăuanu revine și conduce singur revista; fostul comitet se desmembrase prin plecarea lui Octavian Goga, pentru specializare, la Berlin și a lui Ai. Ciura, ca profesor la Blaj. Revista reușește să aibă tipografie proprie datorită generozității unui alt student brașovean, Mihai Popovici, care avansează suma de 5 000 coroane în acest scop. Pe lîngă tipografie ia ființă o mică editură în care sînt anunțate să apară volume semnate de Octavian Goga, Al. Ciura, Ion Agârbiceanu. Revista inclină numere speciale unor scriitori ca Vlahuță și Coșbuc.

Din 15 sept. 1906, **Luceafărul** își mută redacția la Sibiu, iar din 1909 Octavian Goga se retrage din comitet.

Începînd cu perioada sibiană, perioadă de evidentă stabilitate, **Luceafărul** devine, ca sferă de preocupări, o revistă a întregii țări. Se adaugă noi colaboratori: Cincinat Pavelescu, A. D. Hertz, George Roticâ, Aron Cotruș, Liviu Rebreanu, Ion Gorun, Constanța Hodoș, Emil Gârleanu, Victor Eftimiu, Mihail Săulescu, V. Demetrius ș.a.

Între 1 ian. 1918—1 mai 1920, redacția se mută la București. Octavian C. Tăslăuanu e director, avînd ca secretari de redacție (din 1 ian. 1920) pe Nichifor Crainic și Alex. Busuioceanu. Cercul colaboratorilor e aproape altul: scriu acum la paginile **Luceafărului:** Lucian Blaga, Emanoil Bucuța, Arthur Enăchescu, Gib I. Mihăescu, Ion Pillat, V. Voiculescu, Gala Galaction, D. Iov ș.a.

Cu numărul dublu, 3—4, 1 mai 1920, cea mai mare revistă modernă a Transilvaniei își încetează apariția.

Privită după șase decenii și mai ales cercetată în raport cu revistele contemporane din epocă, **Luceafărul** trebuie scoasă din catalogarea simplistă a semănătoriste de dincoa ardeleană a Semănătorismului. **Luceafărul**, apărut odată cu **Semănătorul**, fiind o contrazicere a acestuia și o emanație a unui alt climat, publicația lui Goga n-a apărut ulterior și ca o influență a revistei din țară. În multe privințe, **Luceafărul** s-a apropiat — ca orientare — mai mult de **Viața Românească** decît de **Semănătorul**. Pe plan teoretic este dominată, la revista transilvăneană, ideea unității naționale, ca și continuă alte idei similare mai vechi, susținute de Bariț, Vulcan și Slavici.

Între istoriile și presele literare românești, revista nu trebuie judecată prin scriitori mărunți — ce pot fi în mod colectiv și semnificativ — ci prin marii scriitori ce au activat aici: Octavian Goga, Ion Agârbiceanu, Mihail Sadoveanu ș. a. în fază, Liviu Rebreanu.

LUCEAFĂRUL

1941 — 1945

La 1 ianuarie 1941 **Luceafărul** reapare, ca **o serie nouă**, avînd un comitet de redacție compus din prozatorul Victor Papilian, profesor de anatomie la Facultatea de medicină din Cluj, acum refugiată la Sibiu, poetul și eseistul Grigore Popa și publicistul Oltmpiu Boitoș. Apariția unei serii noi se datorește venirii unui număr mare de intelectuali clujeni refugiați — după Dictatul de la Viena, prin care nordul Transilvaniei era răpit în mod brutal și ilogic. Ideea unității naționale a vechiului **Luceafăr** de la Budapesta și Sibiu redevenea — printr-un act de nedreptate al istoriei — pregnant actuală și noua serie a revistei devenea o tribună de luptă, așa cum arată și articolul-program semnat de Grigore Popa: „Aprindem din nou vatra de foc a **Luceafărului** [...]. **Luceafărul** nostru își țese lumina din razele celui care altădată înfrățea inimile românilor din ruptele zări ale vitregiei politice".

Revista va contribui la reconstrucția „patriei largi, românești, peste hotarele timpului sălbatic". În încheiere Grigore Popa definea ca semnificație **Luceafărul** „născut din vatra satului ardelenesc și sub stema idealului național".

Colaboratorii revistei sînt intelectuali transilvăneni veniți de la Cluj, în frunte cu Victor Papilian, Lucian Blaga, D. D. Roșca, N. Mărgineanu, D. Popovici, Mihai Beniuc, vechi sibieni, membri ai grupării Thesis în frunte cu Al. Dima și Licu Pop, pentru cîtva timp tinerii grupați în „Cercul literar de la Sibiu" (Ioan Negoițescu, Șt. Aug. Doinaș), transilvăneni din partea de nord sau din alte părți etc.

Majoritatea articolelor, poeziilor și nuvelelor apărute între 1941—1944 au tonusul revoltei și doleanței revendicative al lui Goga. Poeți de la Mihai Beniuc la Lucian Valea dedică poezii autorului **Oltului** pe care-l iau drept simbol al luptei lor. Iată un poem de Mihai Beniuc dedicat **Lui Octavian Goga:** „Vestite cîntăreț al jalei noastre, / Octaviane Goga din Ardeal, / Ascultă tu din cerurile-albastre / Cum plînge iarăși Oltul val cu val. // A-nstrăinării spornică omidă / În codrii noștri roade iar frunzișul / Și povestește numai de obidă / Spălînd mormîntul tău, cu lacrimi, Crișul" (nr. 3, 1941, p. 81). Beniuc publică aici și alte poeme pe care, ulterior, comentatorii le-au interpretat altfel. Astfel, poezia **Cîntec de primăvară**, apărută în nr. 2, mai 1941, se referea la răpitorii Transilvaniei de Nord și nu la oprimarea în general a muncitorilor sau a țăranilor, și al doilea simbol posibil, fără discuție: „În zadar vă zbateți și asudă / Fruntea voastră palidă ca ceara ! / Nu puteți, degeaba-i orice trudă / Să legați cu lanțuri primăvara". Aici se publică un poem care nu mai apare în sumarele culegerilor definitive din poezia lui Mihai Beniuc; textul este semnificativ pentru momentul acela: „Ca spicele de grîu în vînt să miște / Țăranii cete, cete și să cearâ / Ca freamătul ce stă furtuni să iște / Să fie iar stăpîni pe-ntreaga țară!... / [...] / Iar de va fi să nu putem răzbate / Cu valul nostru zidul de mișei, / Făcîndu-mi-l pe dracul frate / Vom răsturna Carpații peste ei!"

Același ton (cu nuanțări de temperament) are și poezia celorlalți poeți ca Gherghinescu-Vania, Petru Bucșa, V. Copilu-Cheatră, Iosif Mcruțan, Grigore Popa, D. Danciu, Virgil Sotropa ș.a.

Nuanțările țin de fiecare poet în parte; Grigore Popa, în ton blagian, scrie în nr. 3/1944: „Cine te-a ales să fii / Vamă de ginduri pustii, / Fără cîntec, fără slavă / Tristă graniță bolnavă..."

Dar poezia publicată de noua serie a **Luceafărului** are și o altă tematică. Ioan Negoițescu scrie chiar în nr. 1, 1944, un poem modern de război: „Prin aerul spart de obuze, frigul / străbate. E încă miros / de viață în singele verde, cleios. / Pasărea luptei se destramă / în noaptea amară / picură singele sfînt / din steaua polară." **(Prin aerul spart de obuze).**

Continuare în pag. a 7-a

luceafărul

1958 — 1978

La 15 iulie 1958 apare seria nouă a **Luceafărului**, ca organ al Uniunii Scriitorilor. Colegiul de redacție e format din: Mihai Beniuc (director), Dan Deșliu, Mihu Dragomir (conducătorul efectiv al redacției), V. Em. Galan, Sivian Iosifescu, Aurel Martin, Aurel Mihale, Perpessicius, Titus Popovici, Tiberiu Utan, Haralamb Zincă.

De la început revista a fost proiectată ca un periodic destinat îndrumării și publicării tinerilor scriitori, după cum se și declara într-un editorial **(Prolog)** ce ținea loc de program: „Ne adresăm în primul rînd tinerilor, celor care s-au afirmat de pe acum sau se vor afirma". Noua serie a **Luceafărului** continua, desigur, la un alt nivel, revista **Tînărul scriitor** (condusă în ultima ei fază tot de Mihu Dragomir). Ca proiect, ca rubrici, ca structură, publicația ce avea să poarte numele eminescian al revistei lui Octavian Goga, a fost gîndită de un grup de scriitori în frunte cu Mihu Dragomir; cîteva rubrici subliniază în mod expres intenția de a promova **(Dintre sute de catarge**, susținută de Mihu Dragomir și de Dan Deșliu, **Steaua fără nume)** și de a îndruma **(Mic dicționar poetic, Măiestria literară, Pagina elevului)** pe tinerii scriitori.

În primul număr semnează Tudor Arghezi (o **tabletă** memorială despre primul număr al **Biletelor de papagal**, apărut cu trei decenii mai înainte), Perpessicius (o nouă serie de „mențiuni critice", serie începută în **Tînărul scriitor**), Tudor Vianu (un salut), Marin Preda (o nuvelă), Al. Dima, Nina Cassian, I. D. Bălan, Augustin Z. N. Pop, Emilia Milicescu, Aurel Martin, Al. Oprea, Marin Bucur, Mihai Gafița, Teodor Vârgolici ș.a.

O antologie posibilă a revistei va reține multe articole, poeme, proze, dar cea mai interesantă analiză a paginilor dintre 1958—1962 s-ar referi la două rubrici aparent periferice, rubricile debuturilor. Astfel la rubrica **Dintre sute de catarge** (în fond la „Poșta redacției"), se dau răspunsuri favorabile și sînt publicați poeți necunoscuți la data aceea: Damian Ureche, Ilarie Hinoveanu, Constantin Abăluță, Nicolae Stoe, Teofil Bălaj, Ioan Alexandru (i se cer versuri originale; poetul se prezentase cu o traducere din Sully Prudhomme), Zeno Ghițulescu, Dim. Rachici, Victoria Ana Tăusan, Paul Tutungiu, Laurențiu Ciobanu (Dan Laurențiu), George Boitor, Nicolae Neagu, Platon Pardău ș.a.

La rubrica **Steaua fără nume** sînt prezentate în primul număr poetesele Aurora Contescu și Constanța Buzea. Un catren al Constanței Buzea **(Fuga)** se păstrează și azi cu o prospețime neoclasică: „Ieșind din clești cu ochii către soare, / Lăsîndu-ți părul dus de vălurele, / Nu s-ar întoarce Dunărea să spele / În urmă două pînze de-nserare". În numerele următoare, la aceeași rubrică, sînt prezentați: Ion Cringuleanu, Adrian Munțiu, Nicolae Dragoș, Adrian Păunescu. Din ciclul de debut al lui Adrian Păunescu citâm un fragment din poemul **Tinerete**: „Coloane sînt în fiecare vis / Al tinerelii noastre luminate. / Din altiaiul său de romantism. / De bărbăție și de gravitate". **(Luceafărul**, an IV, nr. 6, 15 martie 1961).

În alte rubrici sînt antologate versuri de poeți studenți (Darie Novăceanu, G. D. Vasile, Romulus Guga), de poete tinere (Ana Blandiana, Constanta Buzea, Victoria Ana Tăusan, Florența Albu), de poeți din diverse localități: Mihu Dragomir face și un bilanț al poeziei tinere.

Din sumar reținem cicluri masive de poeme semnate de Mihu Dragomir, Nina Cassian (o parte din vol. **Spectacol în aer liber**), Constanța Buzea, Violeta Zamfirescu, Victor Tulbure ș.a. Fănuș Neagu publică proză **(Copacul și umbra, Ningea în Bărăgan)**. Scriu reportaje Ștefan Bănulescu, Miko Ervin, Ioanichie Olteanu. Despre reportaj scrie Eugen Barbu. Mihu Dragomir publică o piesă inedită de Camil Petrescu, iar Ov. S. Crohmălniceanu un fragment din **Jurnal — 1944** de Ion Călugăru. N. Velea publică schița **Ochelarii cu împrumut** (an. II, nr. 22, 1959). Marin Sorescu scrie la **Pagina elevului** despre **Practica elevilor în cosmos** (fantezie 2300). Tiberiu Utan traduce din Agostinho Neto („Un poet luptător din Angola". **Luc.**, an IV, nr. 11 1961). Constantin Chiriță se manifestă ca inzestrat eseist („În căutarea esențialului". **Luc**, an. IV nr. 28, 2 dec. 1961). Geo Dumitrescu revine în actualitate ca poet publicînd poemele **Macarale la marginea orașului** și **Mina s-a oprit albă**, ultimul, la moartea lui Mihail Sadoveanu, Gh. Bulgăr semnează cronica limbii.

Între 1962—1968, **Luceafărul** este condus de Eugen Barbu. Structura revistei devine cu totul alta: din periodic de informare și mai ales de îndrumare a tinerilor scriitori, **Luceafărul** capătă caracterul unei reviste de creație literară, de atitudine și de polemică. Revista, și în această fază antiproletcultistă, se adresează tot tinerilor care debutează, publică și se manifestă; redactorul-șef consideră atitudinea polemică drept un apanaj al vîrstei tinere și imprimă în mod programat colaboratorilor săi nervul polemic. La această școală se formează Adrian Păunescu. Rubrici ca **Accente, Note, Vitralii, Controverse, A propos de...** etc. ilustrează din plin această orientare.

Disponibilitățile, atracțiile, descoperirile primei faze a revistei se fortifică acum, se dinamizează, se modernizează, își găsesc un spațiu propriu. Dar sînt prezentați și poeți noi ca Ovidiu Genaru, sînt publicate primele cicluri ce atrag atenția din poemele lui Nichita Stănescu **(Epilog la lumea veche**, nr. 10, 1962), apar primele proze semnate de George Bălăiță **(Tatăl, băiatul și o zină de lut**, nr. 9, 1962), primele povestiri de Eugen Teodoru, Ion Gheorghe publică **Grivița din cîmpie**, reportaj, nr. 9, 1962 și **Balada țăranului tînăr**, an. V, nr. 22, 1962), sînt tipărite poeme de Ioan Alexandru, poemele de afirmare ale lui Marin Sorescu; Dan Grigorescu semnează traduceri din poezia universală, Romulus Vulpescu traduce din Andrei Voznesenski. Z. Ornea semnează studiul **Antijunimismul lui Caragiale** (nr. 11, 1962) ș.a.

Un număr este dedicat lui George Călinescu (nr. 22, 1962), publicîndu-se un mare ciclu de poeme din **Lauda lucrurilor** și un interviu cu marele critic luat de Ștefan Bănulescu și Ilie Purcaru. În nr. 23, 1962, se publică piesa lui Lucian Blaga, **Anton Pann**. Eugen Jebeleanu traduce din Rafael Alberti. În numerele de început ale intervalului 1962—1968 pot fi reținute colaborările lui Octavian Paler, Gheorghe Tomozei, Ioan Grigorescu, Șerban Cioculescu („Cronologia vieții lui Caragiale") și, desigur, Eugen Barbu. Spre sfîrșitul perioadei apar cîteva rubrici fixe cu caracter mai general și mai puțin polemic **(Distinguo**, susținută de Vladimir Streinu, colaborator sporadic și al perioadei antecedente. **Note și contra note**, unde semnează Mihnea Gheorghiu). De reținut rubrica **Dicționar de literatură română contemporană** și **addenda** la acest dicționar unde activează de regulă critici și istorici literari, și, unde, cu mici excepții, nu se manifestă polemica.

Dintre povestirile ce au făcut, cum se spune, epocă, publicate în **Luceafărul**, citâm pe cele semnate de D. R. Popescu, Ion Lăncrănjan și Nicolae Velea. Ca reporteri se formează aici Mihai Stoian, Sânziana Pop, Romulus Zaharia. Cronicari eseiști și recenzenți literari sînt I. D. Bălan, Al. Oprea, Dan Hăulică, Eugen Barbu, Aurel Martin, Gheorghe Achiței, Dragoș Vrânceanu, Al. Piru, M. N. Rusu, Marian Popa ș.a. Cronica plastică e susținută de Mihai Negulescu, cea muzicală de Iancu Dumitrescu, cea dramatică de Dinu Săraru, cea sportivă de Eugen Barbu și Fănuș Neagu.

Din iunie 1968 o echipă nouă conduce revista: Ștefan Bănulescu (redactor șef), Gh. Achiței, Eugen Simion, Gheorghe Tomozei, Cezar Baltag, Fănuș Neagu, Nichita Stănescu (redactori șefi adjuncți), Mihai Ungheanu (secretar responsabil de redacție), la care se adaugă Adrian Păunescu și C. Țoiu. Noua echipă impune — pe plan temporal — și o nouă etapă. Au loc acum discuții mai puțin polemice, mai teoretice (deși uneori generalizatoare) și spre sfîrșitul intervalului (1970—1972), mai publicistice, sugerate și alimentate de o altă forță proteică a redacției, de Adrian Păunescu. Cercul rubricanților, pe perioade anume, este relativ fix. La început Mihai Ungheanu, Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Dan Laurențiu impun fiecare o anumită turnură discuțiilor și eseurilor teoretice: prin critici la obiect, prin comentarii de evidentă polivalență, prin implicații estetice, prin digresiuni ideatice etc. Din 1970 rubricile revistei devin, paralel cu orientarea anterioară, mai eseistice (Ion Caraion, Nicolae Manolescu, Al. Paleologu, T. Mazilu), iar din 1971 evantaiul critic se diversifică prin colaborările lui Ov. S. Crohmălniceanu, N. Balotă, Edgar Papu, dar se și produce o schimbare prin cultivarea serialelor nesemnate decît cu pseudonimul colectiv „Lector". Polemica propriu-zisă este redusă la minimum printr-o singură rubrică **(Punct și virgulă)** sau, uneori, anonimizată sub semnătura „lector". În acest răstimp, cronica literară este susținută, succesiv de M. Ungheanu, Dan Laurențiu, Eugen Simion și Nicolae Ciobanu.

De remarcat, în această perioadă, începînd cu nr. 16/1970, rubrica inițiată de Adrian Păunescu, „În fiecare săptămînă, Marin Preda răspunde la o întrebare", în care prozatorul își publică articolele și eseurile ce au devenit apoi **Imposibila întoarcere**. O inițiativă bine venită a lui Ștefan Bănulescu a fost publicarea unor numere compacte dedicate unui scriitor (un remarcabil număr a fost consacrat lui I. Budai Deleanu) și publicarea unor pagini documentare (Goga, V. Voiculescu, Vasile Pârvan ș.a.). Cronici (plastice, dramatice) semnează Grigore Hagiu, Ovidiu Constantinescu și Marin Sorescu; o interesantă rubrică are Nicolae Velea; mai semnează cu oarecare regularitate, Barbu Cioculescu, Leonid Dimov, Sânziana Pop, Nicolae Ciobanu, Al. Ștefănescu, Radu Dumitru ș.a. Sînt comentate în prima urgență cărțile tinerilor de talent și funcționează o poștă a redacției diversificată: foarte colorată pentru proză (Fănuș Neagu) și estetă pentru poezie (Cezar Baltag).

Cu nr. 5 din 1972, conducerea revistei este asigurată de Virgil Teodorescu (redactor șef), de Georgeta Horodincă, S. Damian, Cezar Baltag (redactori șefi adjuncți) și Teodor Balș (secretar responsabil de redacție). Colaboratorii sînt foarte diverși, de la tinerii Dan Cristea, Adrian Isac, Norman Manea, la Gellu Naum, Mihail Petroveanu, H. Zalis, Petre Solomon, Ileana Vrancea, Sânziana Pop, N. Tertulian, Nina Cassian, Veronica Porumbacu, Z. Ornea, Lucian Raicu, Brunea-Fox, N. Ciobanu ș.a. Cronica literară e semnată de Nicolae Ciobanu căruia, după un an, îi sînt alăturați Florin Mihăilescu și Paul Georgescu. De remarcat **Jurnalul de lectură** al lui Mircea Iorgulescu și articolele de critică consacrate poeților (ca de exemplu eseurile micromonografice despre Geo Dumitrescu, Ion Caraion, Constanța Buzea, Aurel Rău ș.a.). Se acordă un spațiu rezonabil traducerilor din literatura universală. Revista, în general, devine mai receptivă în privința categoriei vîrstelor, nemaifiind în primă urgență o revistă a tinerilor.

Cu nr. 19/1974 revista e condusă de Nicolae Dragoș (redactor șef), Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție). Președintele Consiliului de conducere al revistei este, începînd din 1978, scriitorul Mihnea Gheorghiu. Ca structură, **Luceafărul** este în această fază curentă o publicație în care predomină tinerii scriitori, fără ca din acest criteriu să se facă o dogmă. În ultimii ani s-a ajuns la o rubricație oarecum stabilă cu cronici semnate în mod constant. Cronica literară este asigurată de M. Ungheanu căruia, în ultimul an, i se alătură Ov. S. Crohmălniceanu și Dan Cristea. Cartea de debut este comentată de Al. Piru și N. Ciobanu. Citva timp rubrica a fost susținută de C. Stănescu. Eugen Barbu a publicat aici o parte din „spiralele" sale dedicate poeziei contemporane. Eugen Simion publică, la „Fragmente critice", eseuri și articole care privesc și pe scriitorii virstnici. Mircea Iorgulescu scrie profiluri despre tineri. La rubrica recenziilor semnează cu destulă consecvență Dan Cristea, Paul Dugneanu, N. Baltag, Doina Uricariu, Valentin F. Mihăescu, Mihai Coman. Au rubrici, în diferite perioade, Ioan Alexandru („Jurnal de poet"), Nichita Stănescu („Respirării"), Nicolae Ciobanu („Retrospective"), Aurel Dragoș Munteanu, Dan Laurențiu, Cezar Ivănescu, Gh. Pituț, Dumitru M. Ion, Marius Robescu Grigore Arbore, Ioana Diaconescu, Grete Tartler și, la început, Adrian Păunescu, iar în ultimul an Șerban Cioculescu. Două pagini (4, 5) sînt rezervate literaturilor tineri care sînt bine reprezentați. Sânziana Pop și Dorin Tudoran susțin rubrica de interviuri „Biografia debuturilor", Doina Uricariu și N. Mateescu — „Biografia cărților noastre". Rubrici de ecou se dovedesc „Tinerețea clasicilor". „Contemporanii noștri", la care semnează autori diverși, rubrica „Scrisoare către un tînăr prieten". Geo Dumitrescu susține săptămînal „Atelierul literar". Fănuș Neagu semnează „Cartea cu prieteni".

În etapa pe care o parcurge, la jubileul celor două decenii, revista se caracterizează prin sobrietate, printr-o ținută intelectuală a discuțiilor de literatură română și de cultură în genere, unele de amploare deosebită, ca acelea consacrate **Literaturii și Istoriei, Protocronismului și sincronismului** romanului contemporan, poeziei. Revista se ilustrează prin preocuparea de a fi prezentă în actualitatea literară și socială a țării. Cenaclul revistei, premiile anuale ale revistei acordate se constituie în modalități eficiente de descoperire și stimulare a tinerelor talente.

Luceafărul, în etapele pe care le-a străbătut, a răspuns unor necesități de atragere a tinerilor scriitori, de afirmare și de consolidare a talentelor, de sinteză a preocupărilor, de permanentă grijă pentru preluarea stafetei literare, afirmînd, în toate etapele, un dinamism ideatic, propriu epocii și vîrstelor tinere.

Emil Manu

Luceafărul
Revistă editată de
UNIUNEA SCRIITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dragoș
Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Scînteii Nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 71 96
ABONAMENTELE:
3 luni — 13 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 52 lei
Tiparul executat la:
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"
Paginator Dobre Marian